

ÅRSREDOVISNING

2020

UMEÅ UNIVERSITET

Rektors förord

Flera ljusglimtar under ett ansträngande år

År 2020 var ett mörkt år för hela världen. Den omfattande spridningen av covid-19 påverkade oss alla – som medborgare, som privatpersoner och som medarbetare och studenter med universitetet som arbets- och studieplats. I mitten av mars, när campus stängde, krävdes en snabb omställning av hela verksamheten. Det var slitsamma veckor och månader, men som väntat, med alla engagerade, rutinerade och skickliga medarbetare, klarade vi av att lösa det mesta tillsammans. Alla tog ansvar, hjälptes åt och delade med sig av sin kunskap och erfarenhet, i sann Umu-anda.

Och trots att året dominerats av mörker, finns också många ljusglimtar. När behovet av skyddsutrustning och desinfektionsmedel växte inom vård och omsorg, bidrog universitetet med skyddsvisir och handsprit. Och när behovet av expertis och vetenskaplig kunskap växte, tog universitetets forskare inom virologi, infektionssjukdomar och epidemiologi plats i det offentliga samtalet, både nationellt och internationellt, och spred kunskap om virus och smittspridning. Att dela med sig av sin kunskap är ett av universitetets viktigaste uppdrag. Som universitet uppmuntrar vi därför våra forskare att på ett ansvarfullt sätt delta i samhällsdebatten inom sina respektive forskningsfält, och värnar också deras grundlagsskyddade rätt att framföra sina åsikter inom sina särskilda expertområden.

Årets utmaningar har också lett till att vi flyttat fram våra positioner på andra sätt. Att snabbt ställa om till mer digitala inslag i undervisningen har gjort att vi tagit ett stort kompetensmässigt och tekniskt kliv. Som landets tredje största distansuniversitet har vi länge befunnit oss i framkant på området – något som märks i att många studenter tycker att vårens utbildning håller lika hög kvalitet som före pandemin – men den utveckling som i början av 2020

kändes några år bort är idag realitet. Vi har alla, oavsett om vi är studenter, lärare, forskare eller teknisk och administrativ personal, vant oss vid en mer digital tillvaro, vid möten, arbete och studier. Frågan är nu hur vi bäst förvaltar och utvecklar denna nyvunna kunskap och erfarenhet. I sann Umu-anda hjälps vi åt även med det.

Ytterligare en sak att glädjas åt är givetvis att Emmanuelle Charpentier äntligen fick ta emot Nobelpriset i kemi för sin upptäckt av gensaxen CRISPR-Cas9. En upptäckt som gjordes när hon var verksam som forskningsledare vid Laboratoriet för molekylär infektionsmedicin Sverige, MIMS, inom Umeå Centre for Microbial Research, UCMR. Den prisade upptäckten visar på vikten av grundforskning – på bara några år har forskare inom en mängd olika forskningsområden fått ett kraftfullt verktyg som kan underlätta ytterligare vetenskapliga genombrott. Forskningsmiljön vid UCMR omnämns också som en "kronjuvel" av Vetenskapsrådet i den utvärdering som gjorts av de tidigare Linnésatsningarna, och att Umeå universitet generellt har ett särskilt öppet och gynnsamt klimat för högkvalitativ forskning har många tidigare vittnat om. Nu är det definitivt bevisat.

Till sist vill jag återigen tacka er alla för era extraordinära insatser under året. Jag är oerhört stolt över hur vi tillsammans har klarat den här tiden, och genom att fortsätta på samma sätt kan vi också så småningom komma stärkta ur det här. Den självklara Umu-andan, ert engagemang och er skicklighet är det som gör Umeå universitet speciellt och framgångsrikt, både idag och i framtiden.

A stylized, handwritten signature in black ink, consisting of a large, flowing 'H' followed by a series of loops and a long horizontal stroke.

Hans Adolfsson
Rektor
Vice-Chancellor

Innehållsförteckning

Rektors förord	1
Sammanfattning	4
Väsentliga uppgifter	5
Händelser under året	6
Underlag och statistik	10
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	11
Inledning	11
Ekonomisk översikt	14
Utbildningsuppdraget	15
Redovisning av särskilda utbildningar finansierade via bidragsmedel från Kammarkollegiet	16
Utbildningsutbud	17
Utbildningar som leder till särskilda examina	20
Breddad rekrytering	26
Kvalitetsförstärkning	27
Tillgodoräknande av tidigare utbildning och yrkeserfarenhet	27
Studieavgifter för tredjelandsstudenter	27
Läraryrket i minoritetsspråk	28
Arbetsintegrerad läraryrket	29
Kompletterande utbildning för personer med utländsk utbildning	30
Flexibla vägar in i läraryrket	32
Distansundervisning och öppen nätbaserad utbildning	33
Validering inom kompletterande pedagogisk utbildning	33
Korta kurser	33
Särskilda åtaganden	34
Uppdrag	34
Kulturskolekliv	36
Utveckling av VFU i läraryrket	37
Uppdragsutbildning	37
Konsortiesamarbetet om Ladok	38
Forskning, konstnärligt utvecklingsarbete och utbildning på forskarnivå	39
Inledning	39
Vetenskapens trovärdighet och god forskningssed	41
Ekonomisk översikt	42
Bibliometri	43
Konstnärligt utvecklingsarbete	44
Externfinansierad verksamhet och erhållna forskningsbidrag	45
Utbildning på forskarnivå	47

Gemensamt för verksamhetsgrenarna	49
Inledning	49
Samband forskning–utbildning	49
Innovationsverksamhet	51
Kvalitet i verksamheten	54
Högskolepedagogisk utbildning	57
Intern styrning och kontroll	59
Redovisning av antal ärenden och styckkostnader	60
Internationalisering	60
Studentinflytande	62
Kompetensförsörjning	63
Jämställdhet och lika villkor	66
Arbetsmiljö och hälsoarbete	69
Miljö och hållbar utveckling	69
Utveckling av klinisk utbildning och forskning	71
Samverkan	71
Finansiell redovisning	75
Ekonomisk överblick	75
Ekonomiska tabeller	77
Stiftelser med anknuten förvaltning	81
Redovisning av takbelopp	82
Tilläggsupplysningar och noter	83
Redovisningsprinciper och värderingsgrunder	84
Noter	87
Uppgifter om styrelsen	97
Styrelsens beslut om årsredovisning för 2020	99

Sammanfattning

Med omkring 35 000 studenter och 4 600 anställda är Umeå universitet ett av Sveriges största lärosäten. Här finns en mångfald av utbildningar och världsledande forskning inom flera vetenskapsområden. Umeå universitet är också platsen för den banbrytande upptäckten av gensaxen CRISPR-Cas9 – en revolution inom gentekniken som år 2020 tilldelades Nobelpriset i kemi.

Umeå universitet bedriver utbildning och forskning vid Humanistisk, Samhällsvetenskaplig, Medicinsk och Teknisk-naturvetenskaplig fakultet. Lärarhögskolan vid Umeå universitet samordnar och utvecklar lärarutbildning och utbildningsvetenskap vid universitetet. Inom fakulteterna verkar totalt 39 stycken institutioner och 16 stycken arbetsenheter 2020. Vidare har forskning och utbildning bedrivits inom 16 centrum/centrumbildningar.

Universitetet har ett brett utbud inom flertalet utbildningsområden, omfattande såväl yrkesexamina och generella examina på grundnivå och avancerad nivå som licentiatexamina och doktorsexamina inom utbildning på forskarnivå.

Forskningsverksamheten inom fakulteterna är betydande med såväl stor bredd som spetsområden med mycket hög nationell eller internationell kvalitet. Universitetet har ett rikt samarbete med det omgivande samhället. Inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå kommer detta till uttryck bland annat genom att studenter genomgår handledd praktik på en tänkbar framtida arbetsplats och genomför examensarbeten i samarbete med andra organisationer. Inom forskningen sker samverkan genom projekt i samarbete med näringslivet och andra organisationer. Universitetet bedriver vidare uppdragsforskning och uppdragsutbildning.

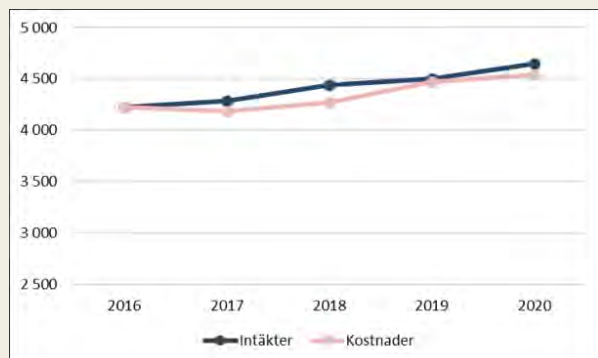

Diagram 2: Antal helårsstudenter (HST) på grundnivå och avancerad nivå.

Diagram 3: Antal aktiva doktorander.

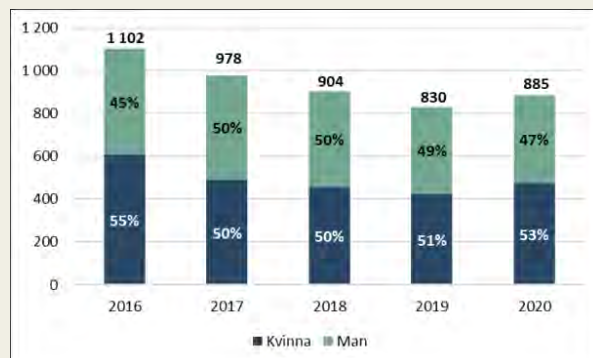

Diagram 4: Antal årsarbetskrafter.

Väsentliga uppgifter¹

	2020	2019	2018	2017	2016
Utbildning och forskning					
Totalt antal helårsstudenter ^{2, 8}	17 476	16 748	16 308	16 623	16 308
Kostnad per helårsstudent	103,2	103,7	102,9	99,6	99,9
Totalt antal helårsprestationer ^{2, 8}	14 693	14 083	14 008	13 781	13 715
Kostnad per helårsprestation	122,8	123,4	119,8	120,2	118,8
Totalt antal studieavgiftsskyldiga studenter (hst) ³	166	156	166	149	155
Totalt antal nyantagna doktorander	200	164	163	121	153
– varav kvinnor/män (%)	59/41	48/52	56/44	50/50	55/45
Totalt antal doktorander med någon aktivitet	885	830	904	978	1 102
– varav kvinnor/män (%)	53/47	51/49	50/50	51/49	51/49
Totalt antal doktorander med doktorandanställning (årsarb.)	469	415	399	449	508
– varav kvinnor/män (%)	53/47	53/47	51/49	51/49	50/50
Totalt antal doktorander med utbildningsbidrag (årsarb.)	0	0	0	0	2
– varav kvinnor/män (%)	–	–	–	–	54/46
Genomsnittlig studietid för licentiatexamen ^{5, 6}		6,2	7,8	5,6	5,6
Genomsnittlig studietid för doktorsexamen ^{5, 6}		8,1	8,0	8,2	8,1
Totalt antal doktorsexamina	118	144	136	188	177
– varav kvinnor/män (%)	46/54	49/51	49/51	53/47	51/49
Totalt antal licentiatexamina	6	9	12	7	13
– varav kvinnor/män (%)	33/67	56/44	42/58	29/71	54/46
Totalt antal refereegranskade vetenskapliga publikationer	1 262	1 215	1 248	1 280	1 269
Kostnad per refereegranskad vetenskaplig publikation (mnkr)	2,0	2,1	1,9	1,9	2,0
Personal					
Totalt antal årsarbetskrafter	3 809	3 529	3 497	3 543	3 663
– varav kvinnor/män (%)	53/47	53/47	53/47	53/47	53/47
Medelantal anställda	4 197	4 062	4 064	4 058	4 137
– varav kvinnor/män (%)	54/46	54/46	53/47	53/47	53/47
Totalt antal lärare (årsarb.)	1 509	1 411	1 390	1 402	1 427
– varav kvinnor/män (%)	46/54	46/54	45/55	45/55	45/55
Antal disputerade lärare (årsarb.)	1 270	1 189	1 168	1 165	1 165
– varav kvinnor/män (%)	44/56	44/56	43/57	43/57	43/57
Antal professorer (årsarb.)	310	293	294	295	301
– varav kvinnor/män (%)	31/69	31/69	31/69	31/69	31/69
Ekonomi					
Intäkter totalt (mnkr), varav	4 645	4 505	4 437	4 288	4 221
utbildning på grundnivå och avancerad nivå (mnkr)	2 014	1 937	1 911	1 820	1 724
– andel anslag (%)	81 %	82 %	82 %	82 %	84 %
– andel externa intäkter (%)	19 %	18 %	18 %	18 %	16 %
forskning och utbildning på forskarnivå (mnkr)	2 631	2 568	2 526	2 467	2 498
– andel anslag (%)	52 %	51 %	51 %	51 %	49 %
– andel externa intäkter (%)	48 %	49 %	49 %	49 %	51 %
Kostnader totalt (mnkr)	4 541	4 470	4 271	4 186	4 227
– andel personal	64 %	62 %	62 %	62 %	62 %
– andel lokaler ⁷	10 %	10 %	10 %	10 %	10 %
Lokalkostnader ⁴ per kvm (kr)	2 090	1 977	1 843	1 806	1 746
– andel av justerade totala kostnader (%)	11 %	11 %	11 %	10 %	10 %
Balansomslutning (mnkr), varav	3 151	2 869	2 727	2 544	2 485
– oförbrukade bidrag	1 015	922	855	851	858
– årets kapitalförändring	105	35	166	102	–6
– myndighetskapital (inkl. årets kapitalförändring)	921	816	779	612	509
i) inom utbildning grundnivå och avancerad nivå	433	382	329	256	215
i) inom forskning och utbildning på forskarnivå	471	418	435	343	281

¹ För information om hantering av historiska statistikuppgifter, se avsnittet *Underlag och statistik*, sid 10.

² Exkl. uppdragsutbildning och beställd utbildning.

³ Exkl. beställd utbildning.

⁴ Redovisas i enlighet med SUHF:s rekommendationer om lokalkostnader i den del som avser sammanställning av lokalkostnader; se bilaga 2 till rekommendationerna (REK 2014:1, dnr 14/069).

⁵ Terminer.

⁶ Uppgifter för 2020 var ännu inte rapporterade i samband med statistikuttag från SCB.

⁷ Enligt resultaträkningen

⁸ Antalet inkluderar regeringens särskilda satsningar finansierade via medel från Kammarkollegiet.

Händelser under året

Foto: Mattias Pettersson

Snabb övergång till mer digital undervisning

Den 18 mars 2020 stängdes universitetets lokaler för studenter och besökare, och många medarbetare fick skifta till att undervisa med mer digitala inslag. Hos vissa fanns redan en viss vana, och kemiläraren William Siljebo tipsade om hjälpmedel för att hålla igång och motivera studenterna. Andra fick prova helt nya lösningar, till exempel i form av en ny sorts fälteckursion i stafettformat.

Bidrog med visirhållare och handsprit

Under våren uppstod ett stort behov av skyddsutrustning och desinfektionsmedel inom vård och omsorg. Curiosum och Institutionen för fysik tillverkade därför runt 2 000 visirhållare till kommunen, och Kemiska institutionen och Universitetsservice producerade och samlade in mängder av handsprit till Norrlands universitetssjukhus.

Gelé i lungorna en orsak till död i covid-19

Att vissa av dem som smittas med covid-19 blir svårt sjuka i lungsvikt och i värsta fall dör, kan delvis bero på att det bildas gelé i lungorna. Forskarna Urban Hellman och Anders Blomberg visade under hösten att gelén består av hyaluronan, som i normala fall förekommer naturligt i hudens bindväv.

Foto: Mattias Pettersson

Studenten Asal Al-Bayati var en av dem som deltog i undersökningen.

Stor undersökning av covid-19 på campus i Umeå

Vid höstterminens början utfördes Sveriges dittills största prevalensundersökning av aktiv covid-19-infektion på Campus Umeå. Omkring 16 700 egenprovtagningar genomfördes av medarbetare och studenter vid Umeå universitet och SLU. Huvudsyftet med undersökningen var att undersöka hur en återgång till campusbaserad verksamhet påverkar smittspridning under pågående pandemi.

- Tack vare att en så stor grupp deltog vet vi nu mer om hur en ter-

minsstart påverkar smittspridningen, och det är kunskap som kan användas av lärosäten över hela världen, säger Anders Johansson, forskare vid Umeå universitet och hygienöverläkare vid Region Västerbotten.

Undersökningen var ett uppdrag av Folkhälsomyndigheten, och utfördes av Region Västerbotten med stöd av Umeå universitet och Forsvarsmakten.

Första kliniska studien på covid-19 i Västerbotten

Under våren 2020 startade Umeå universitet och Region Västerbotten den första kliniska studien på covid-19. Syftet är att lära sig mer om sjukdomsförloppet, varför sjukdomen slår så hårt mot vissa individer och att kartlägga immunitet.

- Målet är att bygga upp en bred biobank och följa upp hur covid-19

påverkar patienterna på lång sikt bland annat rörande lungfunktion, neurologiska besvär och immunitet - både till vilken del och hur lång tid man kan räknas som immun, säger Johan Normark vid Institutionen för klinisk mikrobiologi.

Foto: Mattias Pettersson

Foto: Mattias Pettersson

Foto: Hallbauer&Floretti

En av juvelerna i kronan finns i Umeå

Umeå universitet och UCMR – Umeå Centre for Microbial Research – rankades under 2020 som en av de tre bästa forskningsmiljöerna i Vetenskapsrådet utvärdering av landets 40 särskilt utvalda så kallade Linnécentrum – eller *Linnæus Centre of Excellence* – som fick särskilt stöd under åren 2006–2018.

Hög kvalitet på lärarutbildningar

Universitetets förskolläro- utbildning och grundläroexamen med inriktning mot fritidshem har bedömts hålla hög kvalitet av Universitetskanslersämbetet. Sedan tidigare har även grundläroutbildningen mot F-3 och 4-6 fått samma omdöme. Alla granskade ämnen inom ämnesläroutbildningen håller också hög kvalitet, med undantag för matematik, där det nu pågår ett arbete för att stärka utbildningen.

Nytt läkarprogram får grönt ljus

Universitetskanslersämbetet har gett klartecken att starta ett nytt sexårigt läkarprogram vid Umeå universitet hösten 2021. Programmet förlängs därmed med ett halvår när AT-tjänstgöringen vävs in i utbildningen.

Nobelpriset i kemi till Emmanuelle Charpentier

Vid lunchtid den 7 oktober 2020 kom beskedet: Årets Nobelpris i kemi tilldelas Emmanuelle Charpentier och Jennifer A. Doudna för deras upptäckt av ett av genteknikens skarpaste verktyg – gensaxen Crispr-Cas9. Då upptäckten gjordes var Emmanuelle Charpentier verksam vid Laboratoriet för molekylär infektionsmedicin Sverige, MIMS, inom Umeå Centre for Microbial Research (UCMR).

– Jag är överlycklig och känner mig mycket hedrad över att få ta emot ett så prestigefullt pris, sa hon strax efter tillkännagivandet.

När det historiska priset firades på universitetet ett par dagar senare deltog Emmanuelle Charpentier via länk. Då lyfte hon även Umu-andan – den kreativa och öppna kultur där det skapas sociala rum för människor att mötas i och utbyta tankar och idéer, och där studenter känner sig sedda och kan prata med alla i korridorerna.

– Jag saknar verkligen klimatet på Umeå universitet, sa den nyblivna Nobelpristagaren, som sedan tidigare också är hedersdoktor vid universitetet.

Lars-Erik Lauritz, Anna Lindqvist och Eva Lindgren.

Nya föreståndare för Lärarhögskolan

Under 2020 utsågs Lars-Erik Lauritz till ny föreståndare för Lärarhögskolan, och Anna Lindqvist som ställföreträdande föreståndare. Hon fortsätter också som biträdande föreståndare för utbildning, och Eva Lindgren har tillträtt som biträdande föreståndare för utbildningsvetenskaplig forskning.

Högt betyg till Humlab

Vetenskapsrådet gav under året högsta betyg åt Swedish Humanities Labs, som är en gemensam satsning av Humlab vid Umeå universitet och Humanistlaboratoriet i Lund. Omdömet betyder att infrastrukturen har relevans för att övervägas som infrastruktur av nationellt intresse.

Strategiskt partnerskap med Skellefteå kommun

Umeå universitet och Skellefteå kommun tecknade under hösten ett strategiskt partnerskap med syfte att hitta och utveckla långsiktiga former för samverkan.

Tillsammans har parterna identifierat tre fokusområden där organisationerna kan stärka varandras arbete – strategisk kompetensförsörjning, hållbar samhällsutveckling och artificiell intelligens, AI.

Jubilerande polisutbildning

Under 2020 fyllde polisutbildningen vid Umeå universitet 20 år. På följande sidor diskuteras både dagens och framtidens utbildning av bland annat ministrarna Mikael Damberg och Matilda Ernkrans.

– När Umeå universitetet startade polisutbildningen år 2000 var det den första utbildningen utanför polisens regi. Nu är polisutbildningen i Umeå åter i en expansiv fas, med utbildning både på distans och på campus, sa Daniel Skog, föreståndare vid Enheten för polisutbildning, som idag också utgör också en stark forskningsmiljö inom polisiärt arbete.

Foto: Mattias Pettersson

Rektor Hans Adolfsson och forskaren Natuschka Lee invigde Campus Bigården.

Ökat surr på campus

Runt 150 000 flitiga och ihärdiga bin flyttade i maj in i tre bikupor nära växthuset på Campus Umeå. Campus Bigården är en del av universitetets hållbarhetsarbete. Förutom att bidra till en ökad biodiversitet och stödja det utrot-

ningshotade nordiska biet, är ambitionen att bedriva forskning och sprida kunskap om biodling och pollineringsökologi, och producera ekovänliga biprodukter såsom honung, pollen och vax.

Kartlägger malaria-myggans immunsystem

Malaria orsakas av *Plasmodium*-parasiter, som sprids via bett av honkönade *Anopheles*-myggor. För att förstå hur myggan bekämpar sjukdomen har forskare i Umeå och USA nu gjort den första kartläggningen av insektens immunceller. De har också upptäckt en sällsynt celltyp och identifierat molekylvägar som kan vara involverade i att begränsa malariainfektion.

– Våra resultat ger möjlighet att avslöja nya sätt att bryta kedjan

för malaria-överföring och förhindra mygg från att sprida malariaparasiten till människor. Kartläggningen kommer också att vara en värdefull resurs för forskare som försöker förstå och kontrollera andra myggburna sjukdomar som denguefeber eller zika, säger Oliver Billker, professor vid Laboratoriet för molekylär infektionsmedicin Sverige, MIMS.

Foto: Mattias Pettersson

Ny institution för kost- och måltidsvetenskap

Tidigare Restauranghögskolan och Institutionen för kostvetenskap har gått ihop och bildar nu Institutionen för kost- och måltidsvetenskap.

- Nu får vi bredden och har kompetenser inom allt ifrån nutrition

på cellnivå till det gastronomiska hantverket, både inom utbildning och forskning, sa prefekten Maria Waling på invigningen i mars.

Konstkurator föreståndare för UmArts

Ele Carpenter har utsetts till föreståndare för Umeå centrum för arkitektur, design och konst, UmArts. Hon får det övergripande ansvaret för att utveckla, leda och samordna Umeå universitets konstnärliga verksamheter.

- Det blir ett nytt och mycket spännande sammanhang för mig och det är ett fantastiskt tillfälle att utveckla konstforskningen vid universitetet. Som kurator för samtida konst utvecklar jag nya sammanhang för kreativ tvärvetenskaplig

forskning med universitet, offentliga museer och gallerier, så jag ser fram emot de nya möjligheterna i Umeå, säger hon.

De organisatoriska enheter som ingår i UmArts är Bildmuseet, Designhögskolan, Arkitektshögskolan, Konsthögskolan, Humlab samt Institutionen för estetiska ämnen i lärarutbildningen. Ele Carpenter kommer att vara baserad på Arkitektshögskolan där hon anställs som professor.

Foto: Darren Banks

Foto: Aleksandra Granath

Tiden inne för utegymmet

Nu finns ett utegym på Campus Umeå, mellan Norra beteendevetarhuset och Polishögskolan. Förutom att göra det enklare för fler

att träna och röra sig, ska gymmet också ge bättre förutsättningar för undervisning på polisutbildningen.

Designhögskolan åter i topp på Red Dot

För femte året i rad placerade sig Designhögskolan högst upp på Red Dot Design Ranking, som rankar designutbildningar i Europa, Nordamerika och Sydamerika. Rankningen baseras på studenternas designprojekt under de senaste fem åren.

Foto: Jonas Västström

Guldspade till journaliststudenter

Journaliststudenterna Stina Bergström och Jenny Kejerhag prisades för sitt examensarbete under Föreningen grävande journalisters årliga seminarium.

De blev först ut att få den prestigefyllda utmärkelsen i kategorin *Studentspaden*, som riktar sig mot just studenter.

Kunglig miljöprofessur till Umeå

André M de Roos, professor i teoretisk ekologi vid universitetet i Amsterdam, har utsetts till innehavare av H. M. Konung Carl XVI Gustafs professur i miljövetenskap 2021-2022. Arbetsplats blir IceLab vid Umeå universitet, och värd blir Institutionen för ekologi, miljö och geovetenskap.

Stort startbidrag till Umeåforskare

Strukturbilog Jonas Barandun vid Laboratoriet för molekylär infektionsmedicin Sverige, MIMS, fick det europeiska forskningsrådets Starting Grant år 2020. Startbidraget på cirka 15 miljoner kronor är ett kvitto på vetenskaplig skicklighet och innebär finansiering av fem års forskning.

Underlag och statistik

Varje år ska Umeå universitet presentera en årsredovisning som ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och ekonomisk ställning.

För vissa avsnitt i resultatredovisningen anges tillämpliga återrapporteringskrav och bestämmelser i regleringsbrev, lagar eller förordningar, annan information från riksdag och regering eller mål som universitetet självt beslutat.

De resultat som redovisas i årsredovisningen baseras på underlag hämtat från universitetets olika verksamheter och verksamhetssystem. Uppgifter om studenter, forskarstuderande och personal har hämtats från Fokus, som är universitetets system för automatiserad uppföljning och som hämtar data från universitetets källsystem för studieadministration, personaladministration och ekonomiadministration. Ekonomiska uppgifter har hämtats från ekonomisystemet Raindance. Samtliga data före år 2020 baseras på redovisade uppgifter i årsredovisningen för år 2019, med undantag för tillkommande återrapporteringskrav för 2020 och där relevanta data inte funnits tillgängliga i tidigare årsredovisningar.

Enligt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter ska myndigheter ta fram resultatindikatorer och redovisa enligt dessa, om det inte medför kostnader som går ut över kärnverksamheten. Med resultatindikatorer i resultatredovisningen avses för Umeå universitets del de indikatorer som anges för uppföljning av målet i budgetpropositionen för området universitet och högskolor. Se avsnitten *Inledning* under respektive verksamhetsområde för mer information.

För att underlätta läsbarheten har ekonomiska tal och sifferuppgifter, i både texter och tabeller, i många fall avrundats.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Inledning

Covid-19:s påverkan på utbildningsverksamheten

Coronapandemin har under året haft stor påverkan på hela verksamheten vid Umeå universitet, i synnerhet på lärosätets utbildningsverksamhet. För att förhindra smittspridning av covid-19 fattade rektor den 17 mars, i enlighet med regeringens rekommendationer, beslut om att all undervisning som innebar fysiska möten skulle ställas in och ersättas med alternativa undervisningsformer. Det innebar en omedelbar omställning för lärare och studenter vid lärosätet. Omställningen medförde hög arbetsbelastning och ställde krav på snabb kompetensutveckling för lärare och annan personal.

Olika arbetsgrupper med representation från fakulteter, studenter och stödfunktioner tillskapades för att underlätta lärarnas arbete. En arbetsgrupp tog fram instruktioner och råd för hur Umeå universitet skulle arbeta med alternativa examinationsformer. En annan arbetsgrupp har hanterat studieadministrativa frågor relaterade till covid-19. Enheten för universitetspedagogik och lärandestöd ställde om större delen av sin verksamhet för att stötta lärare i omställningen (se avsnitt *Högskolepedagogisk utbildning*). Stora insatser har gjorts för att utveckla, utbilda och ge support till användare av kommunikations- och mötestjänsterna Teams och Zoom samt övriga verktyg som främjar interaktivitet och samarbete. Den tekniska utrustningen i många av universitetets lärosalar har förstärkts under året.

För att ta reda på hur omställningen i mars fungerade och hur situationen upplevdes skickades en enkät ut i slutet av maj till 2 348 studenter och 684 medarbetare vid tio olika institutioner och enheter på universitetet. I stort tyckte 88 procent av medarbetarna och 78 procent av studenterna att det gick mycket eller ganska bra att arbeta och att studera under de nya förutsättningarna. Omkring 60 procent av studenterna ansåg att studierna kunde genomföras med bibehållen kvalitet. Det fanns inte heller några tecken på att studenterna hade fått svårare att klara studierna – prestationsgraden var ungefär lika hög som 2019.

Den 29 maj fick landets lärosäten grönt ljus från regeringen att bedriva campusförlagd undervisning fr.o.m. den 15 juni. Inför höstterminen 2020 fattade rektor därför beslut som bland annat innebar att i de fall det var möjligt att genomföra undervisning och examination på ett sådant sätt att myndigheters föreskrifter och allmänna råd följdes, kunde undervisning och examination genomföras på campus. Beslutet innebar också att studenter på första respektive sista terminen av utbildningsprogram skulle prioriteras vid campusundervisning. Det fortsatt allvarliga läget i spridningen av covid-19 gjorde dock att Umeå universitet under hösten beslutade att åter skärpa de restriktioner som gällde för undervisning, examination och campusnärvaro. Vid höstterminens slut var huvudregeln att undervisning skulle genomföras med digitala inslag, som distansundervisning, eller andra undervisningsformer som inte innebar fysisk närvaro på campus.

Pandemin har påverkat olika arrangemang kopplade till utbildning. Välkomstmässan för nya studenter samt Arkitektshögskolans och Designhögskolans traditionella examensutställningar genomfördes i digital form. Universitetet ställde också ut med en digital monter på Sacos årliga studentmessa.

Med anledning av coronapandemin och dess konsekvenser har riksdagen beslutat om olika satsningar för att möjliggöra för fler personer att studera vid universitet och högskolor, t.ex. satsningar på livslångt lärande, bristyrkesutbildningar och korta kurser. Umeå universitets tilldelning samt utfallet av de olika satsningarna framgår under avsnittet *Redovisning särskilda utbildningar finansierade via bidragsmedel från Kammarkollegiet*.

Söktryck och antagning

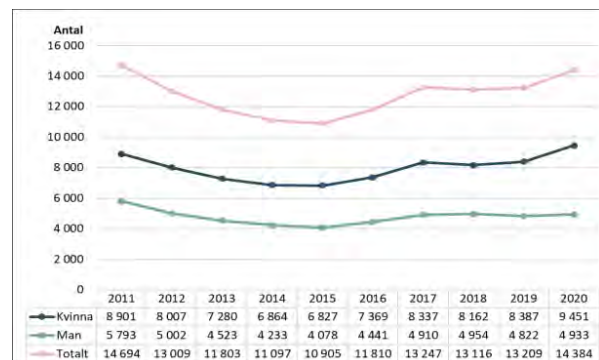
Utbrottet av coronaviruset under våren 2020 och den kraftiga nedgång i ekonomin och höga arbetslöshet som detta medförde har haft stora effekter på antalet sökande och antagna till högskolan, såväl vid Umeå universitet som i riket i övrigt.

Antalet behöriga förstahandssökande till programutbildning vid Umeå universitet ökade med 14,1 procent vid en jämförelse mellan höstterminen 2020 och 2019, vilket tyder på att lärosätet blivit mer attraktivt bland potentiella studenter. Störst ökning i antalet sökande har civilekonomprogrammet med 46 procent. Även Läkarprogrammet, Arkitektprogrammet och Psykologprogrammet med inriktning mot idrott visade stor ökning av antalet ansökningar. Vid en nationell jämförelse av antalet behöriga förstahandssökande höstterminen 2020 kom Umeå universitet på femte plats, en placering som hållit i sig sedan 2015.

Antalet antagna till universitetet ökade med 8,1 procent mot rikets 8,7 procent hösten 2020. Umeå universitet hade 2,0 reserver per antagen student (2019: 1,5), vilket är något högre än riket i övrigt som hade 1,8 reserv per antagen. Antagningen till de mest populära programmen, till exempel Läkarprogrammet, har dock inte ökat i paritet med söktrycket. Anledningen till detta är att programmen i många fall har varit populära under flera år och redan tidigare nått det tak som sätts av olika resursbegränsningar, till exempel personal, lokaler och VFU-platser. Detta kombinerat med att studen-

ter söker sig till relativt få program förklarar varför högskolesektorn med kort varsel har svårt att kompensera för en snabb uppgång i antalet sökande. Antalet nybörjare vid Umeå universitet har ökat (med nybörjare avses här studenter som aldrig tidigare varit registrerade vid Umeå universitet, studenten kan dock tidigare ha varit registrerad vid annan högskola). Totalt uppgick antalet nybörjare 2020 till 14 384 vilket är en ökning med 1 175 individer jämfört med föregående år. Av det totala antalet nybörjare var 66 procent kvinnor och 34 procent män.

Diagram 5: Antal högskolenybörjare under perioden 2011–2020.

Utbildningsvolym och prestationsgrad

Utbildningsvolymen (antal helårsstudenter) under 2020 ökade med 4 procent jämfört med föregående år. Könsfördelningen bland studenter är 61 procent kvinnor och 39 procent män. Prestationsgraden för 2020 är 84 procent, vilket är samma nivå som 2019. Det finns således inga tecken på att studenterna har fått svårare att klara studierna på grund av omställningen av undervisningsformer och examination under pandemin. Kvinnor har en något högre prestationsgrad än män på såväl kurser inom utbildningsprogram som fristående kurser.

Tabell 1: Totalt antal registrerade studenter i utbildning på grundnivå och avancerad nivå under perioden 2011–2020 (alla kurs typer). Prestationsgraden uttryckt i procent = HPR/HST. Uppgifterna i tabellen är inklusive uppdragsutbildning och beställd utbildning.

År	Registrerade individer	Helårsstudenter			Helårsprestationer			Prestationsgrad
		Totalt	utbildningsprogram	fristående kurser	Totalt	utbildningsprogram	fristående kurser	
2011	34 842	17 742	11 694	6 048	14 281	10 409	3 872	80 %
2012	32 955	17 144	11 712	5 432	14 184	10 620	3 564	83 %
2013	31 251	16 915	11 995	4 920	14 379	11 004	3 375	85 %
2014	30 253	16 854	12 392	4 462	14 138	11 201	2 936	84 %
2015	29 851	16 726	12 510	4 216	14 371	11 616	2 755	86 %
2016	31 023	16 762	12 477	4 286	14 158	11 457	2 701	84 %
2017	33 870	17 279	12 581	4 699	14 340	11 480	2 860	83 %
2018	33 067	16 993	12 497	4 497	14 681	11 710	2 971	86 %
2019	33 407	17 484	12 912	4 572	14 733	11 799	2 934	84 %
2020	35 452	18 218	13 393	4 825	15 346	12 285	3 061	84 %
Kvinnor	22 346	11 042	7 992	3 050	9 406	7 458	1 948	85 %
Män	13 106	7 176	5 401	1 774	5 940	4 827	1 113	83 %

Utfärdade examina

Under 2020 utfärdades 4 512 examina på grundnivå eller avancerad nivå vid Umeå universitet, vilket är något färre än 2019 (4 601 examina). Av det totala antalet examina har 65 procent utfärdats till kvinnor och 35 procent till män. Denna skillnad är inte oväntad utifrån skillnaderna mellan könen avseende antal helårsstudenter och helårsprestationer.

Verksamhetsåret i övrigt

Ett tema i Umeå universitets verksamhetsplan för åren 2020–2022 är *Utbildning med hög kvalitet*. Vid samtliga fakulteter pågår ett levande och engagerat kvalitetsarbete inom detta tema (se även avsnittet *Kvalitet i verksamheten*). Nedan följer några exempel på insatser som fakulteterna och Lärarhögskolan har prioriterat:

Humanistiska fakulteten har under året genomfört projektet *Humanistiska kompetenser*. Syftet är att ge studenterna mer kunskap om de kompetenser de utvecklar under sin utbildning och belysa hur studenter som läser humanistiska utbildningar kan påverka och utveckla omgivande samhälle och vara redo för en framtida arbetsmarknad.

I augusti invigde Medicinska fakulteten ett nytt kliniskt träningscentrum, Clinicum Betula. Här kommer studenter vid främst sjuksköterske- och läkarprogrammen att träna viktiga praktiska färdigheter inför arbetet inom hälso- och sjukvården. Fakulteten har också utlyst medel för arbete med programutveckling, pedagogisk sabbatical samt annat pedagogiskt utvecklingsarbete.

Teknisk-naturvetenskapliga fakulteten har lagt stort fokus på de sex genomsyrande perspektiven (forskningsanknytning, internationalisering, jämställdhet, samverkan och arbetslivsanknytning, hållbar utveckling, samt studentinflytande och studentcentrerat lärande) i universitetets kvalitetssystem för utbildning. Fakultetens utbildningsstrategiska fond, som årligen utlyser medel för pedagogiskt utvecklingsarbete, riktade utlysningen 2020 mot bland annat de genomsyrande perspektiven. Perspektiven var också temat för fakultetens årliga lärardag.

Samhällsvetenskapliga fakulteten har utarbetat en vision för internationalisering.

Lärarhögskolan har fortsatt arbetet med att säkra tillgången på VFU-platser och kvaliteten på placeringarna.

Under året har ett antal nya utbildningsprogram utvecklats och inrättats, se avsnittet *Utbildningsutbud*.

Per december 2020 fanns totalt 258 meriterade och excellenta lärare utnämnda i Umeå universitetets pedagogiska meriteringsmodell. Under året utnämndes 40 meriterade och 10 excellenta lärare.

Resultatindikatorer

Följande indikatorer används i enlighet budgetpropositionen 2021 för att redovisa resultat inom området utbildning på grundnivå och avancerad nivå:

1. Prestationsgrad, se avsnittet ovan.
2. Resultat av Universitetskanslersämbetets kvalitetsutvärderingar, se avsnittet *Kvalitetsarbete inom utbildning*.
3. Universitetskanslersämbetets beslut om tillstånd att utfärda examina, se avsnittet *Kvalitetsarbete inom utbildning*.

Ekonomisk översikt

Tabell 2: Resultaträkning perioden 2018–2020 för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, exklusive uppdragsutbildning, tkr.

	2018	2019	2020
<i>Intäkter</i>			
Anslag	1 564 225	1 584 604	1 631 793
Avgifter och andra ersättningar	160 424	164 036	167 430
Bidrag	28 413	40 974	64 432
Finansiella intäkter	1 559	886	317
Summa intäkter	1 754 621	1 790 500	1 863 972
<i>Kostnader</i>			
Personal	1 060 861	1 087 049	1 176 967
Lokaler	223 995	232 815	230 893
Övriga drifts-kostnader	324 104	345 065	324 450
Finansiella kostnader	2 550	1 677	262
Avskrivningar	66 786	70 643	71 387
Summa kostnader	1 678 297	1 737 248	1 803 959
<i>Transfereringar</i>			
Erhållna medel	25 357	21 323	24 067
Lämnade bidrag	-25 357	-21 323	-24 067
Summa	0	0	0
Årets kapital-förändring	76 325	53 252	60 013

Totala intäkter inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå ökar med 4 procent jämfört med 2019 då ökningen var 2 procent. Den högre intäktsökningen beror främst på ökade intäkter av anslag, vilka ökar med 3 procent (2019: +1 procent) samt högre intäkter av bidrag som ökar med 57 procent jämfört med föregående år (2019: +44 procent). Båda intäktsökningarna hänför sig till indexuppräknings, fortsatt utbyggnad av tidigare satsningar, samt de extra utbildningssatsningar som riksdagen har beslutat om och som universitetet delvis har erhållit bidragsmedel för från Kammarkollegiet.

Den totala kostnadsökningen 2020 uppgår till 4 procent vilket är samma nivå som år 2019. Främst noteras ökade personalkostnader, vilka står för den största andelen av totala kostnader (65 procent), och därmed har stor inverkan på den totala kostnadsökningen. Personalkostnaderna ökar med 8 procent (2019: +2 procent), att jämföra med lönerevisionen som uppgick till 1,8 procent. Ökningen beror främst på fler anställda och ökade kostnader för avtalspremier för förmånsbestämd tjänstepension.

Till skillnad mot 2019 minskar både drifts- och lokalkostnader (-6 procent respektive -1 procent, 2019: +6 procent respektive +4 procent). De lägre kostnaderna härrör till stor del från minskade rese-kostnader till följd av pandemin. Avskrivningarna ökar marginellt.

Det ekonomiska resultatet inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå ökade med cirka 7 miljoner kronor jämfört med 2019 (+13 procent) och uppgick till 60 miljoner kronor 2020. Intäkterna har ökat markant men det har inte varit möjligt att öka antalet lärare så att samtliga medel kunnat nyttjas år 2020. De åtgärder som rektor beslutade om 2018 för att vända trenden med ökade positiva resultat tillämpades för första gången i bokslutet 2019. Mot bakgrund av att all verksamhet sedan mars 2020 har hanterat en pandemi, har rektor beslutat att inget indrag av positivt resultat genomförs år 2020. Fortsatt arbete sker under 2020 för att nå ett resultat i balans.

Uppdragsutbildning

Tabell 3: Resultaträkning perioden 2018–2020 för uppdragsutbildning, tkr.

	2018	2019	2020
<i>Intäkter</i>			
Avgifter	156 299	146 520	150 249
Finansiella intäkter	7	9	3
Summa intäkter	156 306	146 529	150 252
<i>Kostnader</i>			
Personal	57 934	51 120	51 891
Lokaler	17 773	20 363	33 352
Övriga driftskostnader	80 832	72 292	70 244
Finansiella kostnader	6	5	3
Avskrivningar	2 921	3 380	3 951
Summa kostnader	159 467	147 160	159 441
Årets kapitalförändring	-3 169	-631	-9 189

Intäkterna inom uppdragsutbildning ökar 2020 med 3 procent jämfört med 2019 (-6 procent). Likt tidigare år är polisutbildningen universitetets största uppdragsutbildning och står 2020 för 69 procent av totala intäkter inom uppdragsutbildning (2019: 62 procent). Andelen ökar i och med att intäkterna för polisutbildningen ökar samtidigt som intäkterna för övrig uppdragsutbildning minskar.

Intäktsökningen inom polisutbildningen beror bland annat på att utbildningen numera även bedrivs på distans och på att alla polisutbildningar fr.o.m. 2019 har ett nytt avtal som reglerar mellanskillnaden mellan Polismyndighetens beställning av studieplatser och faktiskt antal som antas. Avtalet innebar 2020 att viss del av medlen använts för att skapa en bättre utbildning genom t.ex. kompetensutveckling, förbättring av lokaler och för att möjliggöra installeringen av en övningsyta utanför polisutbildningshuset.

Kostnaderna inom uppdragsutbildningen ökar med 8 procent, med ökningarna inom kostnadsslagen lokaler, avskrivningar och personal. Samtidigt minskar driftskostnader även inom uppdragsutbildning. De ökade lokalkostnaderna beror på att polisutbildningen fr.o.m. 2020 debiteras lokaler vid Umestan. Dessa kostnader ersätts av Polismyndigheten vilket också förklarar en del av intäktsökningen.

Utbildningsuppdraget

Takbeloppet

År 2020 registrerades totalt 16 668 helårsstudenter (HST) vars finansiering avräknats mot universitetets takbelopp (2019: 16 284). Ökningen 2020 (+384 HST, +2,4 procent) ligger främst inom utbildningsområdena samhällsvetenskap (+109 HST), humaniora (+108 HST) och naturvetenskap (+105 HST).

Utöver studenter finansierade inom utbildningsanslaget 2020 finns totalt 1 224 helårsstudenter som finansieras genom särskilda statliga medel eller uppdragsmedel (2019: 1 200).

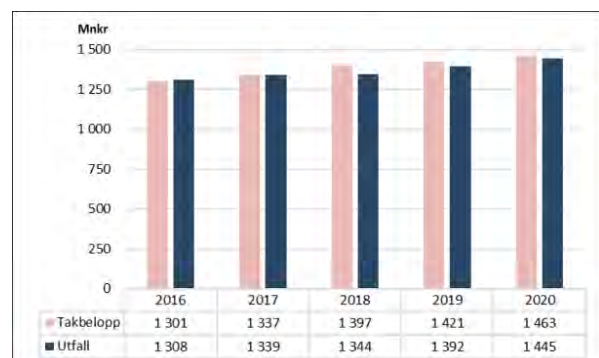
De studerande och deras prestationer inom ramen för takbeloppet fördelar sig på utbildningsområden enligt tabell 4. Ersättningen understiger takbeloppet med 17,7 miljoner kronor 2020 (2019: -28,6 mnkr). Orsaken till underskridandet är att universitetet inte ökat antalet helårsstudenter 2020 i enlighet med tilldelad budget.

Universitetet hade en ackumulerad överproduktion motsvarande 44,5 miljoner kronor vid ingången av 2020. I och med underskridandet används en betydande del av ackumulerad överproduktion 2020 vilket innebär att universitetet inte erhåller någon intäktsförlust 2020.

Tabell 4: Takbelopp 2020, tkr.

Utbildningsområde	Antal HST	Antal HPR	Ersättning (tkr)
Humaniora	2 030	1 334	95 372
Juridik	423	384	22 130
Samhällsvetenskap	4 450	3 758	226 902
Naturvetenskap	2 370	1 922	223 826
Teknik	1 909	1 618	183 609
Vård	2 083	1 934	224 109
Odontologi	313	290	32 070
Medicin	1 707	1 601	243 485
Undervisning	461	436	36 739
Verksamhetsförlagd utbildning	142	138	15 681
Övrigt	312	280	24 300
Design	305	288	76 384
Konst	74	74	23 864
Musik	10	10	2 238
Idrott	78	66	12 573
Summa	16 668	14 133	1 443 283
Ersättning för helårsprestationer från dec 2019			2 077
Summa utfall			1 445 360
Takbelopp 2020			1 463 101
Differens till takbelopp (Takbelopp - summa utfall)			-17 741
Ingående överproduktion (2020-01-01)			-44 504
Utgående överproduktion (2020-12-31)			-26 763

Diagram 6: Intäkter av anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå samt takbelopp perioden 2016–2020, miljoner kronor.

Redovisning av särskilda utbildningar finansierade via bidragsmedel från Kammarkollegiet

Regleringsbrev 2020

Umeå universitet har genom regleringsbrevsändringar för 2020 erhållit medel från Kammarkollegiet gällande satsningar på ytterligare utbildningsplatser inom områdena *Behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildningar (basår)*, *Bristyrkesutbildningar* samt *Livslångt lärande*. De helårsstudenter och helårsprestationer som ersätts med dessa medel ger inte lärosätena rätt till någon ersättning inom ordinarie takbelopp och redovisas därför särskilt under detta avsnitt.

Ersättning per helårsstudent och helårsprestation har avräknats enligt angivna ersättningsbelopp i regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende universitet och högskolor. Totalt uppgår redovisade intäkter till 20 955 tusen kronor, vilket är 1 949 tusen kronor lägre än totalt erhållna medel från Kammarkollegiet 2020.

Behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildning

Umeå universitet har erhållit 4 515 tusen kronor 2020 för att finansiera utbildning som bedrivs i enlighet med förordningen om behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildning. Utfallet för redovisade helårsstudenter och helårsprestationer 2020 understiger utbetalade medel med 312 tusen kronor.

Tabell 5: Redovisning utfall: Behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildning år 2020.

Behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildning	2020
Antal helårsstudenter	49,5
Antal helårsprestationer	30,2
Ersättning helårsstudenter (tkr)	2 775
Ersättning helårsprestationer (tkr)	1 428
Summa utfall (tkr)	4 203
Erhållna medel från Kammarkollegiet	4 515
Differens (summa utfall–erhållna medel, tkr)	–312

Livslångt lärande

Umeå universitet har erhållit 7 200 tusen kronor för en särskild satsning på studenter som läser utbildning med inriktning mot livslångt lärande under 2020. Utfallet för redovisade helårsstudenter och helårsprestationer 2020 understiger utbetalade medel med 149 tusen kronor.

Tabell 6: Redovisning utfall: Livslångt lärande år 2020.

Livslångt lärande	2020
Antal helårsstudenter	148,6
Antal helårsprestationer	62,1
Ersättning helårsstudenter (tkr)	5 491
Ersättning helårsprestationer (tkr)	1 560
Summa utfall (tkr)	7 051
Erhållna medel från Kammarkollegiet	7 200
Differens (summa utfall–erhållna medel, tkr)	–149

Bristyrkesutbildningar

I syfte att möjliggöra för fler att studera vid universitet och högskola har Umeå universitet erhållit 11 189 tusen kronor 2020. Med anledning av den korta tiden mellan beslut om satsningen i juni och årets slut, har det inte varit möjligt att öka antalet studenter fullt ut inom bristyrkesutbildningar 2020. Utfallet för redovisade helårsstudenter och helårsprestationer 2020 understiger utbetalade medel med 1 488 tusen kronor.

Tabell 7: Redovisning utfall: Bristyrkesutbildningar år 2020.

Bristyrkesutbildningar	2020
Antal helårsstudenter	127,6
Antal helårsprestationer	76,4
Ersättning helårsstudenter (tkr)	6 518
Ersättning helårsprestationer (tkr)	3 184
Summa utfall (tkr)	9 702
Erhållna medel från Kammarkollegiet	11 189
Differens (summa utfall–erhållna medel, tkr)	–1 488

I tabellen på nästa sida anges de program inom vilka kurser kopplade till bristyrkesutbildningar har byggts ut. Utöver dessa har även ett antal kurser byggts ut.

Tabell 8: Utbyggda program inom bristyrkesutbildningar år 2020.

Bristyrkesutbildningar
Apotekarprogrammet
Biblioteks- och informationsvetenskap – kandidatprogram
Civilekonomprogrammet
Civilekonomprogrammet med inriktning mot handel och logistik
Civilekonomprogrammet med inriktning mot Service Management
Civilekonomprogrammet med internationell inriktning
Civilingenjörsprogrammet i energiteknik
Civilingenjörsprogrammet i industriell ekonomi
Civilingenjörsprogrammet i interaktion och design
Civilingenjörsprogrammet i teknisk datavetenskap
Civilingenjörsprogrammet i teknisk fysik
Civilingenjörsprogrammet öppen ingång
Dietistprogrammet
Grundläraarprogrammet – fritidshem
Grundläraarprogrammet – förskoleklass och åk 1–3
Grundläraarprogrammet – grundskolans åk 4–6
Humanistiskt samhällsprogram
Högskoleingenjörsprogrammet i byggt teknik
Högskoleingenjörsprogrammet i elektronik och dator teknik/ medicinsk teknik
Högskoleingenjörsprogrammet i energiteknik
Högskoleingenjörsprogrammet i maskinteknik
Kandidatprogram för kognitionsvetenskap
Kandidatprogram i filosofi och samhällsanalys
Kandidatprogrammet i biologi och geovetenskap
Kandidatprogrammet i Life Science
Kostvetarprogrammet
Logopedprogrammet
Magisterprogram i arbetsliv och hälsa
Magisterprogram i kulturgeografi med inriktning mot geografiska informationssystem (GIS)
Magisterprogram med inriktning mot mark- och miljö rätt
Masterprogram i omvårdnad
Masterprogrammet i affärsutveckling och internationalisering
Masterprogrammet i finansiering
Masterprogrammet i IT Management
Masterprogrammet i kognitionsvetenskap
Masterprogrammet i ledarskap och organisation
Masterprogrammet i marknadsföring
Personalvetarprogrammet
Politics kandidatprogrammet
Programmet i statistik och data science
Psykologprogrammet
Receptarieprogrammet
Samhällsplanerarprogrammet
Samhällsvetarprogrammet
Sociologiprogrammet
Socionomprogrammet
Specialistsjuksköterskeprogrammet med inriktning mot distriktssköterska
Specialistsjuksköterskeprogrammet med inriktning mot hälso- och sjukvård för barn och ungdomar
Specialistsjuksköterskeprogrammet med inriktning mot psykiatrisk vård
Statistikerprogrammet
Turismprogrammet
Vårdadministrativa programmet

Utbildningsutbud

Regleringsbrev 2020

Övergripande angående universitetets prioriteringar och hur universitetet möter det omgivande samhällets behov av utbildning

Bedömningar och analyser rörande utbildningsutbudet görs av berörda fakulteter, programråd och institutioner i enlighet med universitetsgemensamma styrdokument som bland annat kräver redogörelse för utbildningens strategiska betydelse, lärarkompetensen, vetenskaplig eller konstnärlig grund, internationella perspektiv, hållbar utveckling, samt samverkan och relation till samhällets och arbetsmarknadens behov. Strategiska rådet för utbildning på grundnivå och avancerad nivå (USR) har ett särskilt ansvar i dessa processer, och har informationsutbyte mellan fakulteterna om planerade förändringar i utbildningsutbud som en stående punkt på agendan. Under 2020 har USR behandlat ett tiotal ärenden om inrättande eller avveckling av utbildningsprogram eller huvudområden.

Som exempel kan nämnas ett nytt tvåårigt Masterprogram i miljövetenskap med inriktning mot hållbar utveckling, vilket bidrar till målet i universitetets verksamhetsplan 2020–2022 att ta tillvara och utveckla den forskning och utbildning som bedrivs inom området hållbar utveckling. Ett annat exempel – i linje med Umeå universitets roll som riksidsrottsuniversitet – är det nystartade Tränarprogrammet, som ger kunskaper och färdigheter som krävs av tränare på elitnivå och också är påbyggnadsbart med Kompletterande pedagogisk utbildning för lärarexamen i specialidrott.

Det omgivande samhällets behov kommer in i utbildningsplaneringen på flera sätt. Analyser av bland annat utbildningens innehåll och inriktning i relation till arbetsmarknadens behov görs både inför inrättande av nya utbildningsprogram och inom ramen för kvalitetssystemet. Externa ledamöter finns med i programråd och andra organ, och program eller kurser kan utvecklas utifrån uttalade behov från en viss bransch eller offentlig sektor. En faktor i bedömningar utifrån samhällets behov är också andra lärosätens utbud; exempelvis planerar Umeå universitet en utbyggnad av Barnmorskeprogrammet då det är den enda sådana utbildningen i Norra regionen sedan Mittuniversitetet lagt ned sin utbildning.

Utöver den normala, löpande utvecklingen av utbildningsutbudet har självfallet covid-19-pandemin haft stor inverkan, både direkt genom de nya förutsättningarna som kraven på distansering skapar och indirekt genom de satsningar som regering och riksdag har gjort i form av utbyggnad av utbildning.

Fördelningen mellan program och kurser på olika nivåer

Fördelningen mellan fristående kurs och program har, som framgår av tabell 9, varit relativt stabil de senaste fem åren på universitetsgemensam nivå. Totalt sett finns nästan 75 procent av helårsstudenterna inom program, men variationen är stor inom universitetet. Medicinska fakulteten domineras av yrkesutbildningar, medan fristående kurser 2020 omfattade bara sex procent av antalet helårsstudenter. Humanistiska fakulteten har däremot en lång tradition av att ge utbildning i form av fristående kurser, och där återfinns 59 procent av helårsstudenterna på fristående kurser. Under 2020 har ett antal nya kurser tillkommit inom ramen för den satsning på livslångt lärande som riksdagen beslutat om.

Studentrekryteringen till fristående kurser är generellt bredare, med större spridning åldersmässigt och geografiskt. Studenter har olika syften med att studera fristående kurser, alltifrån att ta en examen, över fortbildning inom ett specifikt område till bildning i allmänhet.

Tabell 9: Andel helårsstudenter (HST) studerande på kurser inom utbildningsprogram respektive fristående kurs perioden 2016–2020.

Andel HST	2016	2017	2018	2019	2020
Kvinnor					
Program (%)	74	72	73	73	72
Fristående kurs (%)	26	28	27	27	28
Män					
Program (%)	75	74	75	75	75
Fristående kurs (%)	25	26	25	25	25
Totalt					
Program (%)	74	73	74	74	74
Fristående kurs (%)	26	27	26	26	26

Utveckling av utbildning på avancerad nivå är högt prioriterad, vilket bland annat kommer till uttryck i att flera nya magister- och masterprogram inrättats under året.

Fördelningen mellan campus och nätbaserad undervisning

Fördelningen mellan campus- och distans/nätbaserad utbildning framgår av tabell 10. Även här finns skillnader mellan fakulteterna, där Humanistiska fakulteten är den enda med en majoritet av helårsstudenterna inom nätbaserad utbildning 2020 (52 procent). Som framgår av tabellen studerar kvinnor på distans i högre grad än män, vilket är ett nationellt mönster.

Tabell 10: Andel helårsstudenter (HST) studerande på campus respektive distans perioden 2016–2020.

Andel HST	2016	2017	2018	2019	2020
Kvinnor					
Campus (%)	74	72	71	69	68
Distans (%)	26	28	29	31	32
Män					
Campus (%)	84	81	81	80	79
Distans (%)	16	19	19	20	21
Totalt					
Campus (%)	78	76	75	73	72
Distans (%)	22	24	25	27	28

Andelen distans- och nätburen utbildning har ökat stadigt under de senaste fem åren, och var 2020 högre än den tidigare toppnoteringen 2010–2011. Även utbildningsprogram är i allt högre grad distans- eller nätbaserade, t.ex. startade hösten 2020 ett nätbaserat Magisterprogram i genus, rättvisa och samhälle, och beslut fattades om ett distansbaserat Magisterprogram i pedagogik med start hösten 2021.

Nät- och distansbaserade utbildningar är ofta ett resultat av ett uttalat behov från och en dialog med det omgivande samhället. De kan förbättra lokal och regional kompetensförsörjning, t.ex. lärarutbildningar och sjuksköterskeutbildning eller Högskoleingenjörsprogrammet i elkraftteknik som ges av Umeå universitet, Luleå tekniska universitet och Mittuniversitet i samarbete med Energiföretagen. De kan också fylla ett nationellt behov genom att vara riksrekryterande, t.ex. det Vårdadministrativa programmet, ett nätburet alternativ i Socionomprogrammet och Receptarie- och Apotekarprogrammen. De kan också bidra till breddad rekrytering genom att attrahera lite äldre studenter.

Den snabba omställningen till distansundervisning på grund av covid-19 har inneburit en snabb och bred kompetenshöjning och ytterligare skyndat på diskussioner om möjligheter att bygga ut nätutbildning och blended learning i olika former.

Dimensionering av lärar- och förskollärarytbildningar

Regleringsbrev 2020

Umeå universitet erbjuder samtliga lärarexamina och utbildar lärare till förskolan, grund- och gymnasieskolan inklusive yrkeslärare samt studie- och yrkesvägledare, specialpedagoger och speciallärare. För att möta behovet av lärare i regionen och efterfrågan hos studenterna samt för att nå nya studerandegrupper erbjuds flera av utbildningarna i någon form av flexibelt upplägg eller på distans.

Höstterminen 2020 startade en reviderad variant av Kompletterande pedagogisk utbildning för grundskolans årskurs 7–9 och gymnasiet. Utbildningen erbjuds parallellt med 50 eller 100 procents studietakt och bedrivs på distans. Söktrycket var högt med 6,6 sökande per plats.

Yrkeslärarytbildningen ges på distans och genomförs med 50 procents studietakt. För att möjliggöra en utbyggnad för att möta regeringens satsning på fler utbildningsplatser pågår en diskussion om att öppna för en distansutbildning med vårantagning med start vårterminen 2022.

På grund av nedgång i antalet sökande till Förskollärarytprogrammet och det stora regionala behovet av utbildade förskollärare kommer diskussioner att påbörjas om alternativa mer flexibla utbildningsvägar för förskollärare.

Under året har arbete pågått med utveckling av en arbetsintegrerad lärarytbildning (AIL) för grundlärarytprogrammet med inriktning mot grundskolans årskurs 4–6, med beräknad start höstterminen 2021. Utbildningen planeras att genomföras med 75 procents studietakt parallellt med 50 procents arbete vid skola, och med distans- och fjärrundervisning i flera kommuner i regionen i kombination med träffar på universitetet.

När det gäller sommarkurser som ska möjliggöra snabbare vägar till examen har det under året tagits beslut om utvecklingsmedel för att möjliggöra ett ökat utbud inför sommaren 2022.

Inom regeringsuppdraget *Fler vägar in* pågår bland annat arbete med att utveckla kurser vars syfte är att locka nya studerandegrupper till lärarytbildningarna genom att erbjuda så kallade prova-på-kurser, kompetenshöjande kurser samt behörighetsfrämjande kurser. Informationsspridning till studenter har under året främst gjorts via sociala medier och digitala sammankomster samt genom studievägledning på universitetet till befintliga studenter. I egenskap av nationell samordnare för regeringsuppdraget *Fler vägar in* bidrar Umeå universitet med studievägledning och nationella marknadsföringsinsatser för att fler ska hitta ändamålsenliga kurser och utbildningar som på sikt kan leda till en förskolläraryt- eller lärarexamen. Under 2020 har Umeå universitet tillsammans med andra lärosäten genomfört flera kampanjer i sociala medier samt erbjudit studievägledning till över 2 500 personer som vill hitta en väg in i läraryrket.

Utöver detta vidareutbildas och fortbildas lärare inom ramen för Vidareutbildning av obehöriga lärare (VAL), Vidareutbildning av utländska lärare (ULV) och Läraryftet.

Utbildningar som leder till särskilda examina

Regleringsbrev 2020

Universitet och högskolor ska i årsredovisningen redovisa uppgifter om antalet programnybörjare, antalet helårsstudenter samt antalet examinerade de tre senaste åren på utbildningar som leder till examina enligt tabell 11. I tabellen nedan ingår samtliga programnybörjare, helårsstudenter och utfärdade examina, oavsett om dessa finansieras via anslaget för utbildning på grundnivå och avancerad nivå eller genom särskilt bidrag via Kammarkollegiet.

Tabell 11. Antal programnybörjare, helårsstudenter och utfärdade examina perioden 2018–2020 för utbildningar som leder till särskilda examina.

	Antal programnybörjare			Antal helårsstudenter			Antal examina		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Förskollärarexamen	117	78	73	291	261	222	78	79	81
kvinnor/män (%)	96/4	86/14	95/5	92/8	91/9	94/6	85/15	89/11	90/10
Grundlärarexamen med inriktn. mot arb. i förskoleklass och grundskolans åk 1–3	58	55	59	179	167	163	45	47	43
kvinnor/män (%)	86/14	80/20	90/10	92/8	91/9	88/12	100/0	94/6	88/12
Grundlärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans åk 4–6	32	36	54	111	108	107	20	25	22
kvinnor/män (%)	59/41	67/3	67/33	71/29	69/31	70/30	55/45	76/24	73/27
Grundlärarexamen med inriktning mot arbete i fritidshem	35	21	28	64	61	63	21	21	17
kvinnor/män (%)	40/60	57/43	68/32	44/56	44/56	48/52	52/48	43/57	47/53
Ämneslärarexamen (exkl. KPU)	175	153	205	479	515	545	102	123	125
kvinnor/män (%)	48/52	44/56	42/58	51/49	52/48	51/49	65/35	50/50	62/38
Ämneslärarexamen som avläggs efter kompl. pedagogisk utbildning (KPU)	83	80	97	100	102	109	55	53	51
kvinnor/män (%)	63/37	74/26	62/38	62/38	68/32	67/33	64/36	68/32	69/31
Speciallärarexamen	71	47	39	100	86	58	30	72	53
kvinnor/män (%)	92/8	98/2	95/5	95/5	94/6	97/3	100/0	97/3	94/6
Specialpedagogexamen	40	37	40	50	55	49	33	31	38
kvinnor/män (%)	92/8	95/5	93/7	95/5	94/6	96/4	94/6	97/3	92/8
Civilingenjörsexamen	389	375	425	1 182	1 205	1 242	160	178	189
kvinnor/män (%)	34/66	30/70	35/65	30/70	32/68	33/67	26/74	37/63	31/69
Högskoleingenjörsexamen	140	126	163	284	282	289	83	88	84
kvinnor/män (%)	21/79	15/85	17/83	16/84	16/84	16/84	19/81	17/83	19/81
Arkitektexamen	69	61	73	227	246	257	3	15	31
kvinnor/män (%)	64/36	62/38	66/34	61/39	61/39	63/37	100/0	67/33	65/35
Barnmorskeexamen	29	24	24	38	34	31	22	24	20
kvinnor/män (%)	97/3	100/0	100/0	98/2	98/2	100/0	100/0	96/4	100/0
Läkarexamen	304	274	266	1 094	1 154	1 183	180	187	191
kvinnor/män (%)	57/43	64/36	54/46	55/45	56/44	57/43	59/41	51/49	56/44
Sjuksköterskeexamen	321	322	307	748	741	737	234	204	216
kvinnor/män (%)	85/15	85/15	82/18	83/17	85/15	85/15	79/21	84/16	84/16
Specialistsjuksköterskeexamen	164	171	185	154	160	167	154	176	159
kvinnor/män (%)	85/15	86/14	81/19	85/15	89/11	83/17	80/20	87/13	87/13
Tandläkarexamen	84	96	89	312	334	341	51	55	53
kvinnor/män (%)	62/38	62/38	70/30	68/32	68/32	69/31	65/35	73/27	74/26

Utbyggnad av hälso- och sjukvårdsutbildningar

Universitet och högskolor ska verka för att de mål avseende utbyggnad av vissa hälso- och sjukvårdsutbildningar som anges i bilaga 7 till regleringsbrevet för budgetåret 2016 avseende universitet och högskolor (U2015/05953/UH) uppnås eller upprätthålls under 2020. Lärosätena ska redovisa hur utbyggnaden fortlöper samt kommentera utbyggnadens omfattning i förhållande till de uppsatta målen. I de fall något lärosäte har svårt att nå målen för utbyggnaden ska lärosätet analysera hinder och skäl till varför målen inte uppnås. Vidare

ska lärosätet redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att uppnå målen samt kommentera vilka eventuella ytterligare åtgärder som bör vidtas för att målen ska uppnås. Om målen för en utbildning inte kan nås ska de medel som tidigare tillförts för denna utbildning användas i första hand för utbyggnad av andra hälso- och sjukvårdsutbildningar som omfattats av utbyggnaden. I avsnittet nedan ingår samtliga programnybörjare oavsett om dessa finansieras via anslaget för utbildning på grundnivå och avancerad nivå eller genom särskilt bidrag via Kammarkollegiet.

Tabell 12: Antal programnybörjare perioden 2014–2020 för de utbildningsprogram som omfattas av utbyggnaden av vissa hälso- och sjukvårdsutbildningar som inleddes 2015.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Barnmorskeutbildning	21	27	22	26	29	24	24
kvinnor/män (%)	100/0	100/0	100/0	100/0	97/3	100/0	100/0
Sjuksköterskeutbildning	342	313	294	318	321	322	307
kvinnor/män (%)	82/18	77/23	83/17	82/18	85/15	85/15	82/18
Specialistsjuksköterskeutbildning	197	182	190	157	164	171	185
kvinnor/män (%)	78/22	80/20	81/19	80/20	85/15	86/14	81/19

Barnmorskeutbildning

Antalet programnybörjare har ökat med 3 studenter sedan utbyggnadens startår 2014. Enligt uppdraget skulle antalet programnybörjare öka med 15 studenter till totalt 36 studenter år 2016. Därefter ska denna nivå upprätthållas. Umeå universitet har därmed inte uppfyllt målen för utbyggnaden.

Att målen inte har kunnat nås beror till stor del på att det råder brist på platser för verksamhetsförlagd utbildning (VFU). Bristen på VFU-platser förklaras både av begränsad handledarkapacitet samt det begränsade antal förlossningar som sker i den Norra sjukvårdsregionen (omfattar Region Västerbotten, Region Västernorrland, Region Norrbotten och Region Jämtland Härjedalen). Programmet har strävat efter att bygga ut men inte förrän Mittuniversitet lade ner sin utbildning öppnades möjligheten för fler VFU-platser inom den Norra sjukvårdsregionen och således möjligheten att öka programmet. Mottagande regioner har även påbörjat ett arbete med alternativa handledarmodeller som medför att fler studenter får plats på klinik.

Umeå universitet har gjort temporära utökningar av Barnmorskeprogrammet vilket har lett till att antal nybörjarplatser har varierat. Från och med 2018 genomförs antagning till Barnmorskeprogrammet genom en särskild tidigarelagd antagningsomgång. I och med att antagningsbesked lämnas tidigare ökar möjligheten för yrkesverksamma personer att kunna tacka ja till erbjuden utbildningsplats. Denna åtgärd har dock inte haft full effekt på grund av att antagna väntar in besked om tjänstledighet och eventuell betald utbildning från arbetsgivaren, vilka kan komma för sent och också gör att det blir svårt att kalla in reserver.

Ytterligare en åtgärd som planeras att vidtas för att målen ska uppnås är att från och med 2021 utöka programmets antagningsomgång, från en antagning varje vårtermin till en antagning två terminer av tre.

Då utbildningen inte byggts ut enligt uppdraget har medel avsedda för utbildningen utifrån den satsning som inleddes år 2015, i stället använts för att finansiera andra hälso- och sjukvårdsutbildningar.

Sjuksköterskeutbildning

Antalet programnybörjare har minskat med 35 studenter sedan utbyggnadens start år 2014. Enligt uppdraget skulle antalet programnybörjare öka med 32 studenter till år 2017 (från 342 till 374). Därefter ska denna nivå upprätthållas.

Att Umeå universitet inte når upp till målet om en ökning med 32 programnybörjare beror till stor del på att en utbyggnad påbörjades redan år 2013 med tio tillkommande nybörjarplatser årligen till och med 2017. Den ursprungliga satsningen omfattade därmed totalt 50 stycken tillkommande utbildningsplatser. Det sammanlagda utfallet var 49 fler programnybörjare år 2017 jämfört med år 2012 (då 269 nybörjare påbörjade utbildningen). Antagningen till fyra studieorter i stället för tre har genomförts vart tredje år (2014, 2017), vilket innebär att utbyggnaden av utbildningen inte blir linjär. En betydande orsak till att målet ej är uppfyllt är att antalet programnybörjare 2014 var på en ovanligt hög nivå med anledning av att satsningen som påbörjades året innan var riktad särskilt mot den fjärde studieorten, Lycksele, med en extra hög antagning.

Utbildningen gjordes om år 2016 och studenter som gick enligt den gamla utbildningsplanen tog ut examen i större utsträckning under åren 2017 och 2018, under tiden övergångsbestämmelserna gällde. Åtgärder i form av tidigare information om programmet (per brev och telefonsamtal) har gjorts för att motverka tidiga avhopp på distansprogrammen. Överantagning genomförs på alla studieorter men den begränsas av tillgång till praktikplatser under de tidiga terminerna. Antagning till senare del av program genomförs varje termin.

Då utbildningen inte byggts ut enligt uppdraget har medel avsedda för utbildningen utifrån den satsning som inleddes år 2015, i stället använts för att finansiera andra hälso- och sjukvårdsutbildningar.

Specialistsjuksköterskeutbildning

Antalet programnybörjare har minskat med 12 studenter sedan utbyggnadens startår 2014. Enligt uppdraget skulle antalet programnybörjare öka med 28 studenter till år 2016 (från 197 till 225). Därefter ska denna nivå upprätthållas. Umeå universitet har därmed inte uppfyllt målen för denna utbyggnad.

Umeå universitet har under perioden genomfört temporära utökningar av specialistsjuksköterskeprogram.

Variationen i antal programnybörjare perioden 2014–2018 speglar de komplexa förutsättningarna för rekrytering till programmets nio olika inriktningar som erbjuds med olika intervall. Därtill har det under perioden också genomförts tillfälliga satsningar enstaka år. Detta gör det svårt att isolera effekten av 2015 års utbyggnad från övriga satsningar och andra faktorer som påverkar antal programnybörjare på utbildningen. De temporära utökningarna har lett till att nybörjarplatserna har varierat i antal vilket i sin tur innebär svårigheter att rekrytera disputerade lärare. Vidare är antagning till Specialistsjuksköterskeprogrammen mycket konkurrenskänslig.

Från och med år 2018 genomförs antagning till Specialistsjuksköterskeprogrammen genom en särskild tidigarelagd antagningsomgång. Genom att antagningsbesked lämnas tidigare ökar möjligheten för yrkesverksamma personer att kunna tacka ja till erbjuden utbildningsplats. Denna åtgärd har dock inte haft full effekt på grund av att antagna väntar in besked om tjänstledighet och eventuell betald utbildning från arbetsgivaren, vilka kan komma sent och också gör att det blir svårt att kalla in reserver.

Då utbildningen inte byggts ut enligt uppdraget har medel avsedda för utbildningen utifrån den satsning som inleddes år 2015, i stället använts för att finansiera andra hälso- och sjukvårdsutbildningar.

Utbyggnad av lärar- och förskollärarytbildning

Universitet och högskolor ska verka för att målen för de utbyggnader av förskolläraryt- och lärarutbildningar som anges i bilaga 7 till regleringsbrevet för budgetåret 2016 avseende universitet och högskolor samt i bilaga 7 till regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende universitet och högskolor uppnås eller upprätthålls under 2020. Jämförelseår för utbyggnaderna är 2014. Målen avser ackumulerad nivå. Lärosätena ska redovisa hur utbyggnaderna fortlöper samt kommentera utbyggnadens omfattning i förhållande till uppsatta mål. I de fall något lärosäte har svårt att nå målen för utbyggnaden ska lärosätet

analysera hinder och skäl till varför målen inte uppnås. Vidare ska lärosätet redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att uppnå målen samt kommentera vilka eventuella ytterligare åtgärder som bör vidtas för att målen ska uppnås. Om målen för en utbildning inte kan nå ska medlen som beräknats för denna utbildning användas för utbyggnad av förskollärarytutbildningen eller andra lärarutbildningar som omfattats av utbyggnaderna. Detta ska särskilt kommenteras i årsredovisningen. I avsnittet nedan ingår samtliga programnybörjare, oavsett om dessa finansieras via anslaget för utbildning på grundnivå och avancerad nivå eller genom särskilt bidrag via Kammarkollegiet.

Tabell 13: Antal programnybörjare perioden 2014–2020 för de utbildningsprogram som omfattas av utbyggnaden av vissa förskolläraryt- och lärarutbildningar som inleddes 2015 respektive 2017.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Förskollärarytutbildning	92	126	117	86	117	78	73
kvinnor/män (%)	82/18	82/18	87/13	91/9	96/4	86/14	95/5
Kompletterande pedagogisk utbildning	47	70	61	76	83	80	104
kvinnor/män (%)	74/26	63/37	59/41	63/37	63/37	74/26	61/39
Grundlärarytutbildning	115	138	132	110	125	112	141
kvinnor/män (%)	70/30	72/28	69/31	63/37	66/34	71/29	77/23
Varav grundlärarytutbildning med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3	53	66	46	51	58	55	59
kvinnor/män (%)	87/13	89/11	84/16	89/11	86/14	80/20	90/10
Specialläraryt- och specialpedagogutbildning	87	96	71	129	111	84	80
kvinnor/män (%)	97/3	91/9	97/3	95/5	92/8	96/4	94/6
Ämneslärarytutbildning	175	164	164	174	175	153	205
kvinnor/män (%)	47/53	46/54	55/45	44/56	48/52	44/56	42/58

Förskollärarytutbildning

Antalet programnybörjare har minskat med 19 studenter sedan utbyggnadens startår 2014. Enligt uppdraget skulle antalet programnybörjare öka med 45 till år 2016. Därefter ska denna nivå upprätthållas. Umeå universitet har därmed inte uppfyllt målen för denna utbyggnad och detta beror framför allt på bristande söktryck. Åtgärder i form av utökade marknadsföringsinsatser riktade mot presumtiva studenter har genomförts. Lärosätet kommer att fortsätta med dessa riktade marknadsföringsinsatser. Vidare planeras att utveckla en distansutbildning av programmet med antagning vårterminen 2023.

Då utbildningen inte byggts ut enligt uppdraget har medel avsedda för utbildningen utifrån den satsning som inleddes år 2015, i stället delvis använts för att finansiera utbyggnad av Kompletterande pedagogisk utbildning samt Ämneslärarytutbildning.

Att Umeå universitet inte lyckats bygga ut utbildningen enligt uppdrag har delvis inneburit att universitetet inte nått upp till tilldelat takbelopp de tre senaste åren.

Kompletterande pedagogisk utbildning

Antalet programnybörjare har ökat med 57 studenter på kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen sedan utbyggnadens startår 2014. Enligt uppdraget skulle antalet programnybörjare öka med totalt 34 till år 2016 samt därefter med ytterligare 20 till år 2017, dvs. en total utbyggnad med 54 studenter (ackumulerad nivå). Därefter ska denna nivå upprätthållas. Umeå universitet har därmed uppfyllt målen för denna utbyggnad.

Grundlärautbildning

Antalet programnybörjare har ökat med 26 studenter på utbildning som leder till grundläraexamen sedan utbyggnadens startår 2014, varav antal programnybörjare har ökat med 6 studenter inom utbildningens inriktning mot förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3. Enligt uppdraget skulle antalet programnybörjare öka med totalt 48 studenter till år 2017 (ackumulerad nivå), varav utökning av 38 programnybörjare skulle ske inom utbildningens inriktning mot förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3. Därefter ska denna nivå upprätthållas. Umeå universitet har därmed inte uppfyllt målen för denna utbyggnad.

Antalet programnybörjare har ökat jämfört med 2019, men inte i tillräcklig grad och det beror framför allt på ett för lågt söktryck.

En åtgärd för att möjliggöra måluppfyllelse är det beslut som fattades år 2018 om att inrätta en arbetsintegrerad grundlärautbildning med inriktning mot grundskolans årskurs 4–6 med start höstterminen 2021. Under år 2020 har Umeå universitet och regionens skolhuvudmän samarbetat för att skapa bästa möjliga förutsättningar för utbildningen.

Vidare åtgärder som planeras för att nå upp till målet är att starta ytterligare en arbetsintegrerad variant av grundlärautbildningen hösten 2022. Diskussioner förs om vilken inriktning som kan komma att bli aktuell, men något beslut är ännu inte fattat i frågan.

Då utbildningen inte byggts ut enligt uppdraget har de medel som är avsedda för utbildningen utifrån den satsning som inleddes år 2015, i stället delvis använts för att finansiera utbyggnad av Kompletterande pedagogisk utbildning samt Ämneslärautbildning. Att Umeå universitet inte lyckats bygga ut utbildningen enligt uppdrag har delvis inneburit att universitetet inte nått upp till tilldelat takbelopp de tre senaste åren.

Speciallära- och specialpedagogutbildning

Antalet programnybörjare har minskat med 7 studenter på utbildning som leder till speciallära- eller specialpedagogexamen sedan utbyggnadens startår 2014. Enligt uppdraget ska antalet programnybörjare öka med 37 studenter till år 2016. Därefter ska denna nivå upprätthållas. Umeå universitet har därmed inte uppfyllt målen för denna utbyggnad. Detta beror uteslutande på bristande tillgång till lärare i undervisningen. Söktrycket är högt men antalet programnybörjare har behövt hållas ner för att säkerställa att studentkullarna inte blir för stora och därmed personalkrävande.

För att uppnå målet har en adjunkt anställts under året, vilket bidragit till en något bättre undervisningssituation. Därutöver antogs ett antal doktorander höstterminen 2018, vars fokusområden är specialpedagogik. Som ytterligare en åtgärd kommer programrådet under 2021 att genomföra en kartläggning av bemanningssituationen i programmens kurser. Utifrån kartläggningen ska förslag tas fram på hur bemanningen vid medverkande institutioner kan stärkas på kort och lång sikt. En annan åtgärd som diskuteras är att visstidsanställa adjunkter för undervisning inom programmen.

Då utbildningen inte byggts ut enligt uppdraget har de medel som är avsedda för utbildningen utifrån den satsning som inleddes år 2015, i stället delvis använts för att finansiera utbyggnad av Kompletterande pedagogisk utbildning samt Ämneslärautbildning. Att Umeå universitet inte lyckats bygga ut utbildningen enligt uppdrag har delvis inneburit att universitetet inte nått upp till tilldelat takbelopp de tre senaste åren.

Ämneslärautbildning

Antalet programnybörjare har ökat med 30 studenter på utbildning som leder till ämnesläraexamen (exklusive KPU) sedan utbyggnadens startår 2014. Enligt uppdraget skulle antalet programnybörjare öka med 10 studenter till år 2017. Därefter ska denna nivå upprätthållas. Umeå universitet har därmed uppfyllt målen för denna utbyggnad.

Utbyggnad av vissa andra utbildningar

De utbyggnader som inleddes 2018 av ingenjörsutbildningar, samhällsbyggnadsutbildningar, läkarutbildningar och sommarkurser ska genomföras under 2020 och utbyggnaderna redovisas. I avsnittet nedan ingår samtliga helårsstudenter oavsett om dessa finansieras via anslaget för utbildning på grundnivå och avancerad nivå eller genom särskilt bidrag via Kammarkollegiet.

Tabell 14: Antal helårsstudenter perioden 2017–2020 för de utbildningsprogram som omfattas av utbyggnaden av vissa utbildningar som inleddes 2018.

	2017	2018	2019	2020
Civilingenjörsutbildning	1 174	1 182	1 205	1 242
kvinnor/män (%)	30/70	30/70	32/68	32/68
Varav ingår i utbyggnad samhällsbygge	138	135	123	120
kvinnor/män (%)	21/79	24/76	26/74	28/72
Varav ingår i utbyggnad ingenjörer	1 036	1 047	1 082	1 122
kvinnor/män (%)	31/69	34/66	36/64	33/67
Högskoleingenjörsutbildning	320	284	282	289
kvinnor/män (%)	16/84	16/84	16/84	16/84
Varav ingår i utbyggnad samhällsbygge	177	157	149	148
kvinnor/män (%)	21/79	23/77	26/74	23/77
Varav ingår i utbyggnad ingenjörer	143	127	133	141
kvinnor/män (%)	9/91	8/92	8/92	8/92
Arkitektutbildning	217	227	246	257
kvinnor/män (%)	61/39	61/39	61/39	63/37
Läkarutbildning	1 084	1 094	1 154	1 183
kvinnor/män (%)	55/45	54/46	54/44	57/43
Sommarkurser	146	153	174	226
kvinnor/män (%)	42/58	51/49	57/43	62/38

Civilingenjörsutbildning

Den totala volymen av helårsstudenter inom civilingenjörsutbildning har ökat med 68 helårsstudenter sedan utbyggnaden inleddes år 2017.

För satsningen på samhällsbyggnadsutbildningar har volymen minskat med 18 helårsstudenter. Enligt uppdraget ska antalet helårsstudenter öka med 20 till år 2020 jämfört med 2017 års nivå. Umeå universitet har därmed inte uppfyllt målen för denna utbyggnad.

För satsningen på ingenjörsutbildningar har volymen helårsstudenter ökat med 86 helårsstudenter. Enligt uppdraget ska antalet helårsstudenter öka med 45 till år 2020 jämfört med 2017 års nivå. Umeå universitet har därmed uppfyllt målen för denna utbyggnad.

Minskningen av samhällsbyggnadsutbildningar beror framför allt på svagt söktryck och relativt hög andel avhopp under 2018–2019 på civilingenjörsutbildningen i energiteknik. Hösten 2020 ökade dock antalet nybörjare markant (från 36 till 46), vilket kommer att slå igenom fullt ut på HST-volymen under 2021.

Inom ramen för satsningen samhällsbyggnadsutbildningar erbjuder universitetet Civilingenjörsprogrammet i energiteknik. Övriga civilingenjörsprogram hänförs till satsningen på ingenjörsutbildningar.

Högskoleingenjörutbildning

Den totala volymen inom högskoleingenjörsutbildning har minskat med 31 helårsstudenter sedan utbyggnaden inleddes år 2017.

För satsningen på samhällsbyggnadsutbildningar har volymen minskat med 29 helårsstudenter. Enligt uppdraget ska antalet helårsstudenter öka med 12,5 till år 2020 jämfört med 2017 års nivå. Umeå universitet har därmed inte uppfyllt målen för denna utbyggnad.

För satsningen på ingenjörsutbildningar har volymen minskat med 2 helårsstudenter. Enligt uppdraget ska antalet helårsstudenter öka med 27,5 till år 2020 jämfört med 2017 års nivå. Umeå universitet har därmed inte uppfyllt målen för denna utbyggnad.

Den markanta minskningen i utbyggnaden av samhällsbyggnadsutbildningar beror framför allt på minskad HST-volym för Högscoleingenjörsprogrammet i energiteknik de senaste två åren. Dock har söktrycket och antalet nybörjare ökat kraftigt från 2019 till 2020 (från 15 till 30 nybörjare). Även Högscoleingenjörsprogrammet i byggt teknik har fler nybörjare i år jämfört med i fjol (ökning från 35 till 46 nybörjare) vilket också kommer att bidra till ökad HST-volym för satsningen på samhällsbyggnadsutbildningar under kommande år. Dessutom ökade antalet nybörjare generellt på övriga högscoleingenjörsprogram hösten 2020 jämfört med hösten 2019, vilket ger förutsättningar att vända trenden med minskad HST-volym kommande år.

Inom ramen för satsningen på samhällsbyggnadsutbildningar erbjuder universitetet Högscoleingenjörsprogrammet i byggt teknik och Högscoleingenjörsprogrammet i energiteknik. Övriga högscoleingenjörsprogram hänförs till satsningen på ingenjörsutbildningar.

Arkitektutbildning

Den totala volymen inom arkitektutbildning har ökat med 40 helårsstudenter sedan utbyggnaden inleddes år 2017. Enligt uppdraget ska antalet helårsstudenter öka med 10 till år 2020 jämfört med 2017 års nivå. Umeå universitet har därmed uppfyllt målen för denna utbyggnad.

Läkarutbildning

Den totala volymen av helårsstudenter inom läkarutbildning har ökat med 99 sedan utbyggnaden inleddes år 2017. Enligt uppdraget ska antalet helårsstudenter öka med 40 till år 2020 jämfört med 2017 års nivå. Umeå universitet har därmed uppfyllt målen för denna utbyggnad. Vidare framgår av regleringsbrevet att målet för läkarutbildning vid Umeå universitet är en total volym om 1 122 helårsstudenter år 2020. Utfallet, 1 183, överstiger därmed utbildningsuppdraget.

Sommarkurser

Den totala volymen inom sommarkurser har ökat med 80 helårsstudenter sedan utbyggnaden inleddes år 2017. Enligt uppdraget ska antalet helårsstudenter öka med 90 till år 2020 jämfört med 2017 års nivå. Umeå universitet har därmed inte uppfyllt målen för denna utbyggnad.

Jämfört med år 2019 har volymen ökat med 52 helårsstudenter. Den kraftiga ökningen beror framför allt på att studenternas efterfrågan att läsa sommarkurser ökade sommaren 2020, sannolikt som en konsekvens av situationen med covid-19. Samtidigt var sommarkurser motsvarande 12 helårsstudenter (utfall år 2019) inte möjliga att erbjuda år 2020 på grund av situationen med covid-19 eftersom de praktiska momenten i dessa kurser inte kunde genomföras. Om dessa kurser hade kunnat genomföras är bedömningen att målet enligt regleringsbrevet hade uppfyllts.

Läraryhögskolan har under året satsat utvecklingsmedel för att utveckla nya sommarkurser. Sannolikt kommer dessa nya kurser att kunna ges från och med år 2022.

Breddad rekrytering

Högscolelagen (1992:1434), 1 kap. 5 §

Sammansättningen av studentpopulationen vid Umeå universitet är densamma som vid andra större bredduniversitet. Detta innebär att andelen studenter med utländsk bakgrund är lägre (–11 procentenheter), andelen studenter med lågutbildade föräldrar är lägre (–10 procentenheter), samt att andelen män bland studenterna är lägre (–8 procentenheter) än i populationen i riket. Behovet av breddning av studentunderlaget varierar mellan olika typer av utbildningar varför lämpliga åtgärder också utgår från de specifika utbildningarnas behov. Det förekommer även projekt med fokus på ett breddat deltagande och ökad genomströmning under första studieåret. Ett sådant projekt är *Studenter från studieovana miljöer* som genomförts av Studentcentrum under 2020. Syftet med projektet är på lång sikt att bidra till breddad rekrytering och deltagande samt öka genomströmningen genom att utveckla metoder och aktiviteter med utgångspunkt i studievägledning och studentstöd.

Några exempel på fakultetsspecifika åtgärder för att bredda rekryteringen under 2020:

- Humanistiska fakulteten erbjuder en mycket stor andel av sin utbildning i form av digitala distanskurser. Den flexibla distributionsformen antas underlätta för fler studenter från studieovana miljö att påbörja universitetsstudier.

- Teknisk-naturvetenskapliga fakulteten arbetar sedan många år målmedvetet med en rad olika medel för att bredda rekryteringen, främst av kvinnor. Några exempel för 2020 är teknisk-naturvetenskapligt basår, nätbaserade utbildningar, sommarringningar till antagna studenter och olika former av mentorskapsaktiviteter.
- Medicinska fakulteten arbetar med olika regionala anpassningar av sina studieprogram för att bredda rekryteringen i olika kommuner i regionen. För läkarprogrammet finns också en anpassning för kompletterande utbildning för läkare utbildade i tredje land.
- Lärarhögskolan samordnar ett flertal olika satsningar med syfte att bredda rekryteringen till läraryrket: Kompletterande pedagogisk utbildning, Vidareutbildning av lärare och Fler vägar in i läraryrket. Lärarhögskolan strävar också efter att utbildningen ska erbjudas så flexibelt som möjligt vad gäller fristående kurser, studietakt och möjlighet till distansstudier för att göra universitetsstudier möjliga för fler personer.
- Samhällsvetenskapliga fakulteten erbjuder en stor del av sin utbildning digitalt vilket möjliggör flexibilitet för studenterna. Till exempel ges socionomprogrammet i en helt nätbaserad version.

Kvalitetsförstärkning

Regleringsbrev 2020

Den särskilda höjning av ersättningsbeloppen för utbildningsområdena humaniora, juridik, samhällsvetenskap, undervisning och verksamhetsförlagd utbildning har, sedan satsningen inleddes 2016, fördelats vidare från universitetsgemensam nivå till fakultetsnivå och till Lärarhögskolan samt därifrån vidare till berörda institutioner. Effekten av satsningen var som tydligast det år satsningen infördes och året därefter. Några nya effekter efter det kan inte ses så länge ingen ytterligare förstärkning genomförs.

De ökade ersättningsbeloppen har i huvudsak inneburit att den lärarledda tiden i större utsträckning har kunnat bibehållas trots ökade kostnader för lokaler och löner, men även att lärare kunnat vidareutveckla kvaliteten i utbildningarna, exempelvis i fråga om (digitaliserade) examinationsformer, seminarieövningar, handledning och samverkansprojekt.

Tillgodoräknande av tidigare utbildning och yrkeserfarenhet

Regleringsbrev 2020

Sedan 2013 ansvarar Umeå universitets förvaltningsenhet Studentcentrum för handläggning av och beslut om tillgodoräknanden på grundnivå och avancerad nivå. Arbetet utgår från en av rektor fastställd handläggningsordning.

Ansökan om tillgodoräknande sker via ett webbformulär där studenterna kan bifoga nödvändiga underlag. Handläggare vid Studentcentrum kontrollerar att ansökan är komplett och gör därefter en bedömning av den. Med bedömning avses en saklig prövning av en students kunskaper och färdigheter från tidigare utbildning eller yrkeserfarenhet i förhållande till de förväntade studieresultaten för den kurs eller del av kurs där de är avsedda att tillgodoräknas. I de flesta fall begär Studentcentrum in ämnesbedömning från ansvarig institution eller motsvarande innan beslut fattas. Studenten meddelas beslutet och ett beviljat tillgodoräknande rapporteras slutligen in i Ladok.

Under 2020 har processen fortsatt att utvecklas och information på webben till studenter och personal uppdateras och anpassas löpande. En ny och uppdaterad version av ärendehanteringssystemet Service-desk plus har implementerats för att effektivisera handläggningen av tillgodoräknandeansökningar. En ny webbansökan för studenterna har tagits fram.

Studieavgifter för tredjelandsstudenter

Regleringsbrev 2020

Sedan studieavgifter infördes höstterminen 2011 har antalet avgiftsskyldiga studenter från länder utanför EU/EES och Schweiz ökat varje år, med undantag för 2017 och 2019. Under 2020 studerade 280 avgiftsstudenter vid universitetet. Av dessa var 115 kvinnor och 165 män. Trots alla omställningar och utmaningar med anledning av covid-19 har universitetet noterat att antalet studenter inte minskat i jämförelse med förra året. Detta kan dels bero på nya arbetssätt för att nå ut med information till presumtiva studenter, dels på de åtgärder som gjorts för att uppmuntra studenter att ansöka till, och påbörja studier vid universitetet. Universitetet använder sig inte av separat antagning av tredjelandsstudenter.

Under 2020 har universitetet återbetalat avgifter till 36 studenter. Detta är en minskning med 63 återbetalningsärenden jämfört med föregående år. Intern utveckling av faktureringsrutiner och betalning av studieavgifter kan delvis förklara en del av minskningen.

Universitetet ingår sedan 2019 i ett pilotprojekt med Migrationsverket. Detta projekt syftar till att avgiftsskyldiga studenter som blivit antagna till kandidat- eller masterprogram ska kunna ges tvååriga, i stället för ettåriga, uppehållstillstånd. Pilotprojektet sträcker sig till 2022 och innebär ökade skyldigheter för universitetet att följa upp dessa studenter och förse Migrationsverket med information exempelvis om studenterna skulle avbryta sina studier eller byta studieprogram. Samarbetet med Migrationsverket fungerar bra och projektet innebär att båda parter får en ökad insyn i varandras rutiner och verksamhet. Universitetet har regelbunden dialog med Migrationsverket för att utveckla samarbetsrutinerna.

Diagram 7: Antal avgiftsskyldiga studenter vid Umeå universitet per kön perioden 2016–2020.

De mest populära masterprogrammen för studenter från länder utanför EU/EES och Schweiz är folkhälsovetenskap (24 studenter), folkhälsovetenskap med inriktning mot hälsoekonomi (23), finansiering (22), samt redovisning (19).

Under 2020 deltog 133 tredjelandsstudenter i utbyte vid universitetet. Det är 51 studenter färre än 2019. Denna minskning beror på att många partneruniversitet ställde in sina utbyten under höstterminen 2020 på grund av covid-19.

De avgiftsskyldiga studenterna bidrar på ett mycket positivt sätt till universitetets internationella miljö samt till ökad kvalitet på utbildningarna. Totalt fick 109 studenter stipendier under 2020 (inklusive Svenska institutets stipendier), vilket motsvarar 39 procent av det totala antalet avgiftsstudenter (2019: 276 studenter, motsvarade 47 procent). Minskningen beror på att antalet stipendier minskat i jämförelse med föregående år (både universitetets egna samt de från Svenska institutet).

Lärarutbildning i minoritetsspråk

Regleringsbrev 2020

Sedan 2016 erbjuds samiska enbart som fristående kurser på distans med möjlighet att bygga på med en kompletterande pedagogisk utbildning (KPU), dvs. det femåriga ämneslärarprogrammet i samiska finns inte längre kvar. Den kompletterande pedagogiska utbildningen ges på distans, vilket fungerar väl för den tilltänkta målgruppen som är utspridd över ett stort geografiskt område. Studerande finns på de fristående kurserna i både nordsamiska och sydsamiska. Två studerande som inom ramen för ämneslärarprogrammet fått sig tillgodoräkna tidigare studier i nord- respektive lulesamiska tar ämneslärarexamen 2020.

Eftersom mycket få personer har betyg från gymnasieskolan som ger behörighet för akademiska studier i meänkieli erbjuder Umeå universitet varje år behörighetsgivande kurser på tillsammans 30 högskolepoäng. Vartannat år ges därutöver två kurser om vardera 15 högskolepoäng inom intervallet 1–30 högskolepoäng. Under läsåret 2019/2020 gavs den andra omgången av dessa kurser. Utöver de som uppnått behörighet genom universitetets behörighetsgivande kurser antogs personer som bedömts vara behöriga utifrån sin reella kompetens. Studerande som redan har en lärarexamen är behöriga modersmållärare i meänkieli när de genomgått dessa kurser och kan undervisa i grundskolan och gymnasieskolan.

Under år 2020 har lärarkåren i samiska utökats med två heltidsanställningar – dels en universitetslektor i samisk kultur, dels en universitetsadjunkt i språkdidaktik med inriktning på samiska, särskilt nordsamiska. Vid Umeå universitet finns i dagsläget sju lärare med inriktning mot tre olika samiska språk och samisk kultur. Fyra av dessa har en doktorsexamen. Miljön är dock fortfarande sårbar då det i två av språken endast finns en lärare.

I meänkieli finns bara en tillsvidareanställd lärare – en universitetsadjunkt i språkdidaktik med inriktning på meänkieli. Under läsåret 2019/2020 förstärktes lärarresursen i meänkieli tillfälligt med en timlärare. Vid Umeå universitet finns ytterligare ett antal lärare och doktorander som bedriver forskning av relevans för lärarutbildning i minoritetsspråk.

Ämneslärare undervisar på högstadiet och i gymnasieskolan. Där kan undervisning i meänkieli och samiska erbjudas, dels motsvarande ett modernt språk, dels som modersmålsundervisning. I förskoleklassen, på lågstadiet och på mellanstadiet erbjuds undervisning om eller på dessa språk bara inom sameskolan. Denna omfattar grundskolans årskurs 1–6 och finns på fem orter i norra Sverige. Här ska en del av undervisningen bedrivas på samiska och samiska är ett ämne. Elever med ett nationellt minoritetsspråk har rätt till modersmålsundervisning. Den omfattar vanligtvis 40–60 minuter per vecka och förläggs utanför schemalagd tid. Förskolor inom förvaltningsområden ska erbjuda aktiviteter på aktuellt språk. Bristen på behöriga lärare med kompetens i ett nationellt minoritetsspråk är mycket stor i hela landet. Störst behov av lärare i minoritetsspråk finns i de lägre åldrarna, där kunskapen om språken behöver grundläggas.

Samverkan med framför allt lärosäten i Norge men även i Finland, som bedriver undervisning och lärarutbildning i samiska, pågår, bland annat inom ramen för nätverket Indigenous Pedagogy in Teacher Education (IPED). I ett forskningsprojekt om lekens betydelse för språkutveckling ingår verksamma modersmålslärare i samiska.

Arbetsintegrerad lärarutbildning

Regleringsbrev 2020

Lärarhögskolan vid Umeå universitet har i samverkan med Region Västerbotten och länets kommuner planerat att hösten 2021 starta en arbetsintegrerad inriktning (AIL) av grundlärarprogrammet med inriktning mot grundskolans årskurs 4–6. Antalet utbildningsplatser är 30. Det är 12 av länets skolhuvudmän som har inrättat tjänster för studenter som antas höstterminen 2021. Medverkande kommuner är Bjurholm, Dorotea, Lycksele, Nordmaling, Norsjö, Robertsfors, Skellefteå, Sorsele, Storuman, Umeå, Åsele och Örnsköldsvik.

Utbildningen genomförs på distans med 75 procents studietakt och innehåller två sommarkurser, placerade mellan terminerna 6 och 7 samt 8 och 9. Studenterna kommer varje termin att ha några fysiska träffar vid en av tre orter i länet. Träffar planeras även på campus vid Umeå universitet. Två dagar per vecka är avsedda för schemalagd undervisning och tre dagar för schemalagt arbete som obehörig lärare. Studenten förväntas vara klar med sin utbildning efter fem års studier.

Erfarenheter från utvecklingsarbetet visar på stor vilja och engagemang hos länets små och stora kommuner. De vill bidra till lärarutbildningens utveckling och få fler behöriga lärare och de gör stora ekonomiska prioriteringar för att kunna delta. Som exempel kan nämnas Lycksele kommun, som trots stora besparingar för 2021, med neddragningar av personal, inrättar två AIL-tjänster i förhoppning att på sikt få ytterligare två behöriga lärare. Den största utmaningen har varit det programadministrativa arbetet med två parter med olika regelverk. Trots att arbetsintegrerad lärarutbildning har funnits i flera år finns inget gemensamt regelverk för antagning av en student som också ska erbjudas anställning i en kommun. Ett tydligt stöd från universitetsledningen och ett kollegialt utbyte mellan övriga lärosäten som bedriver eller planerar att starta arbetsintegrerade utbildningar har varit mycket betydelsefullt för den planering som genomförts i år.

Målet är att ytterligare 30 nya utbildningsplatser ska erbjudas 2022. Det är ännu inte bestämt vilken utbildning som då ska ges med en arbetsintegrerad inriktning.

Mot bakgrund av att uppdraget är nytt är det svårt att i dagsläget lämna en prognos för kommande år över antal helårsstudenter samt utvecklingen av antalet sökande till utbildningarna.

Kompletterande utbildning för personer med utländsk utbildning

Regleringsbrev 2020

Kompletterande lärar- och förskolläraryt utbildning

Utländska lärares och förskollärares vidareutbildning (ULV) samordnas nationellt av Stockholms universitet.

Tabell 15: Antal sökande, antagna och helårsstudenter (HST) per antagningstermin perioden 2016–2020.

Antagningstermin	Sökande	Antagna	HST
VT16	6	3	4,1
Kvinnor/män (%)	67/33	100/0	
HT16	19	10	3,1
Kvinnor/män (%)	95/5	80/20	
VT17	5	2	5,0
Kvinnor/män (%)	60/40	100/0	
HT17	14	4	3,5
Kvinnor/män (%)	64/36	75/25	
VT18	18	9	4,0
Kvinnor/män (%)	87/17	78/22	
HT18	17	9	3,9
Kvinnor/män (%)	77/23	77/23	
VT19	18	14	6,9
Kvinnor/män (%)	78/22	86/14	
HT19	27	19	7,3
Kvinnor/män (%)	59/41	58/42	
VT20	26	17	9,2
Kvinnor/män (%)	73/27	59/41	
HT20	50	19	15,4
Kvinnor/män (%)	64/36	68/32	

Trenden från 2019 med ökade sök- och antagnings-siffror fortsatte under 2020 vilket medförde att ULV nationellt återigen överskred taket för antalet helårsstudenter. ULV nationellt fick under höstterminen utökat anslag med 100 helårsstudenter vilket säkerställde att Umeå universitet kunde genomföra en antagningsomgång höstterminen 2020. Anledningar till ökat söktryck är desamma som för 2019, dvs. dels en förordningsändring med anledning av lärarbristen i landet, dels att flera tidigare snabbspåringsdeltagare har blivit klara med studierna i svenska (SAS3).

Under 2020 hörde många fler personer innan de sökte till ULV och önskade mer detaljerad information än tidigare. Detta ledde till större behov av kvalificerad studievägledning innan ansökningsperioderna startade. På grund av pandemin var berörda kursansvariga institutioner för de lärarförberedande kurserna tvungna att ställa om undervisningen från distans till helt nätbaserad. Med anledning av detta kunde inte den planerade översynen av kurserna, avseende om kurserna är anpassade för personer som inte tidigare arbetat som lärare, genomföras. Ingen uppföljning av uppdraget har gjorts under året.

Under 2020 har tre avbrott meddelats där lärarlegitimation, fortsatta studier inom VAL och personliga skäl har angivits som anledning.

Tabell 16: Antal examinerade perioden 2016–2020.

Examinerade studenter	2016	2017	2018	2019	2020
Totalt	2	2	4	1	5
Kvinnor/män (%)	50/50	100/0	75/25	0/100	100/0

Kompletterande läkarutbildning

Höstterminen 2020 antogs 25 studenter (15 män och 10 kvinnor) av 59 förstahandssökande. Antalet helårsstudenter 2020 uppgick till 43. Under 2020 slutförde 10 studenter den tvååriga utbildningen varav 5 har tagit ut examen. Inget studieavbrott har registrerats under 2020.

Umeå universitets tvååriga kompletterande utbildning för läkare är unik i Sverige då den dels innefattar 30 högskolepoäng språkstudier, dels genomförs på distans med teori och case-diskussioner via videokonferensteknik. Under "inne-veckor" på universitetet genomförs praktisk träning, metodövningar och examinationer. Klinisk praktik sker antingen på hemorten eller vid sjukhus och hälsocentraler i Norra sjukvårdsregionen.

Språkkunskaperna i svenska varierar stort inom gruppen. Att börja utbildningen med språkstudier kan därför ses som berättigat. Även de medicinska kunskaperna varierar inom gruppen. I vissa fall är det svårt att bedöma nivån på medicinska kunskaper på grund av bristfällig språkkunskap hos studenten.

Utbildningen följs upp i enlighet med Umeå universitets kvalitetssystem, vilket bland annat innebär att kursvärderingar genomförs efter varje avslutad kurs. Uppföljningen har visat att studenterna är nöjda med hur kursernas innehåll motsvarar målen i kursplanen och att utbildningen upplevs som krävande. Uppföljningar som genomförts under året har inte föranlett någon förändring av utbildningsplanen.

Tabell 17: Antal sökande, antagna och helårsstudenter (HST) per antagningstermin perioden 2018–2020.

Antagningstermin	Sökande	Antagna	HST
HT18	80	26	11
Kvinnor/män (%)	44/56	42/58	45/55
HT19	79	24	30
Kvinnor/män (%)	54/46	50/50	40/60
HT20	59	25	43
Kvinnor/män (%)	51/49	40/60	44/56

Kompletterande psykologutbildning

Umeå universitet har fått i uppdrag att planera och genomföra kompletteringsutbildning för personer med utländsk psykologexamen eller examen i socialt arbete eller motsvarande. Uppdragen genomförs av Institutionen för psykologi och Institutionen för socialt arbete.

För personer med utländsk psykologutbildning bedrivs den kompletterande utbildningen som ett kurspaket omfattande 90 högskolepoäng fördelat på sex delkurser. Baserat på varje kompletterands kompletteringsbehov i relation till de nationella examensmålen, upprättas en individuell studieplan som löpande utvärderas och kan förändras om ytterligare kompletteringsbehov bedöms finnas. Baserat på den individuella studieplanen bedrivs i stor grad samläsning med Psykologprogrammets ordinarie kurser vid lärosätet.

Kompletteranderna upplever utbildningen som något mycket positivt. Vad som kan tillskrivas utbildningens innehåll och vad som kan tillskrivas möjligheten att kunna komplettera är dock oklart. Hittills har 11 personer genomgått utbildningen i dess helhet, vilket innebär att genomströmningen är god. Kompletteringsutbildningen samläses med ordinarie psykologprogramskurser och utvärderas genom dessa. Genomförda kursutvärderingar visar att kompletteringsutbildningen är välintegrerad, fungerar bra och föranleder inga ändringar av studieupplägg. Samordning och ett kontinuerligt erfarenhetsutbyte sker mellan de tre lärosäten (Uppsala universitet, Lunds universitet och Umeå universitet) som ger utbildningen, vilket får anses vara en del av en löpande utvärdering. Detta erfarenhetsutbyte har inte föranlett några justeringar av utbildningens upplägg.

Tabell 18: Antal sökande, antagna och helårsstudenter (HST) per antagningstermin perioden 2018–2020.

Antagningstermin	Sökande	Antagna	HST
VT18	18	7	5
Kvinnor/män (%)	89/11	71/29	66/33
VT19	19	4	4
Kvinnor/män (%)	70/30	50/50	62/38
VT20	20	7	5
Kvinnor/män (%)	90/10	100/0	100/0

Följande generella slutsatser har dragits:

- Validering och utarbetande av individuella studieplaner är tids- och resurskrävande.
- Andelen ej behöriga sökande är mycket stor. Sannolikt är det många som inte har klart för sig vad det är för utbildning de söker till. Det stora antalet sökande gör att mycket tid går åt för behörighetsprövning.
- Kompletteranderna är mycket studiemotiverade och genomströmningen ser ut att bli hög. Inga studieavbrott har registrerats under 2020.
- Utbildningen har till viss del attraherat svenskar som läst psykologutbildning utomlands, något som sannolikt inte var avsikten med förordningen.
- Lärosätena har träffat en överenskommelse med Socialstyrelsen i syfte att säkerställa att kompletteranderna efter genomförd kompletteringsutbildning utan administrativa problem kan fortsätta vägen mot legitimation.

Kompletterande socionomutbildning/utbildning i socialt arbete

Umeå universitet fick i december 2016, tillsammans med universiteten i Stockholm, Malmö och Göteborg, i uppdrag från Utbildningsdepartementet att ge kompletteringsutbildning för personer med utländsk examen i socialt arbete, med en omfattning på maximalt 120 högskolepoäng.

Vid Umeå universitet erbjuds fyra terminers studier som samläses med lärosätets studenter på Socionomprogrammet. Utbildningen mynnar ut i en högskoleexamen i socialt arbete, med möjlighet att söka in till senare delen av programmet.

Inför den första antagningen höstterminen 2018 planerades och marknadsfördes utbildningen under våren 2018. Totalt sökte 14 personer, varav fyra bedömdes behöriga och antogs. Ingen valde att påbörja utbildningen. Vid antagningen 2019 hade vi fyra obehöriga sökande. Vid antagningen 2020 hade utbildningen 2 sökande, varav bägge bedömdes som obehöriga. Vid de andra lärosätena har man liknande erfarenheter: ett lågt söktryck och endast ett fåtal som har påbörjat utbildningen. Den bristande efterfrågan på kompletterande utbildning till Socionomexamen visar att det kan ifrågasättas om den fortsatt ska erbjudas.

Flexibla vägar in i läraryrket

Regleringsbrev 2020

Umeå universitet har tillsammans med andra lärosäten fått i uppdrag av regeringen att arbeta med att ta fram insatser som ska resultera i mer ändamålsenliga och effektiva utbildningsvägar till en lärar- eller förskollärarexamen. Umeå universitet har samordningsansvar för uppdraget.

Uppdraget består i att utveckla, använda och sprida strukturerade metoder för validering av reell kompetens i syfte att främja tillträde till en lärar- eller förskollärarutbildning. Dessutom ingår att utforma och erbjuda kompletterande ämneskurser samt kurser med innehåll från den utbildningsvetenskapliga kärnan, UVK. Detta kallas i uppdraget för *poänggivande kompetensutveckling*. Kurser-sättning erhålles genom av regeringen särskilt avsatta medel.

Tabell 19: Kostnader för planering, antagning och validering samt undervisning (kursersättning) under 2020.

Kostnader (tkr)	2020
Umeå universitet	
Planering, antagning och validering	2 123
Undervisning (kursersättning)	900
Medverkande lärosäten	
Planering, antagning och validering	12 331
Undervisning (kursersättning)	5 237
Totalt	20 591

Under året har 24 olika kurser getts inom ramen för uppdraget. Kurserna har omfattat barns språkutveckling, läs- och skrivinläring, matematikdidaktik, svenska som andraspråk samt delar ur den utbildningsvetenskapliga kärnan med riktad mot förskollärare, grundlärare med inriktning mot förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3, grundskolans årskurs 4–6, grundlärare med inriktning mot fritidshem, ämneslärare med inriktning mot grundskolans årskurs 7–9 och gymnasieskolan samt yrkeslärare.

Redovisning av vilka lärosäten som ska få ersättning och för hur många helårsstudenter, kommer att framgå av det underlag som Umeå universitet, inom ramen för sitt samordningsansvar, kommer att lämna till regeringen i mars och oktober 2020.

Tabell 20: Antal helårsstudenter som har deltagit i Ämneskompletterande kurser respektive Poänggivande kompetensutveckling (UVK) under 2020.

Helårsstudenter	Ämnesk.	UVK	Totalt
Umeå universitet	10,75	0	10,75
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>95/5</i>	<i>0/0</i>	<i>95/5</i>
Medverkande lärosäten	45,77	52,37	98,14
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>82/18</i>	<i>82/18</i>	<i>82/18</i>

Samtliga kurser har varit distansbaserade, i vissa fall med ett fåtal campusträffar medan andra enbart har haft digitala träffar. Pandemin har emellertid medfört att de flesta kurserna genomförts helt digitalt. Söktrycket har i de flesta fall varit gott och de distansbaserade uppläggen tycks ha tilltalat många, både individer som redan arbetar i skolan och de som kan tänka sig en framtid där.

Tabell 21: Antal studenter som har genomgått Ämneskompletterande kurser respektive Poänggivande kompetensutveckling (UVK) under 2020 med godkänt resultat.

Godkänt resultat ¹	Ämnesk.	UVK	Totalt
Umeå universitet	—	—	—
<i>kvinnor/män (%)</i>	—	—	—
Medverkande lärosäten	47	86	133
<i>kvinnor/män (%)</i>	<i>96/4</i>	<i>87/13</i>	<i>90/10</i>

¹Flertalet kurser rapporterar in resultat efter det att siffrorna till årsredovisningen har inhämtats.

Inga studenter som har avslutat kompletterande ämnesstudier med godkänt resultat har ännu påbörjat en kompletterande pedagogisk utbildning (KPU), vilket delvis kan ha sin förklaring i att majoriteten av kurserna under 2020 inte har varit inriktade mot presumtiva ämneslärare.

Det har varit en framgångsfaktor att gemensamt kunna identifiera ”bristkurser” och samordna kursutveckling och utveckling av valideringsverktyg på nationell nivå. Varje lärosäte har haft sina specifika förutsättningar att engagera sig i olika deluppdrag och insatser, men tillsammans har det varit möjligt att samla personella och ekonomiska resurser för att nå gemensamma mål. En viktig slutsats är dock att kursutveckling tar tid, och det krävs omfattande studievägledning och marknadsföring i olika kanaler för att nå ut till rätt målgrupper samt fylla kursplatser.

Distansundervisning och öppen nätbaserad utbildning

Regleringsbrev 2020

Umeå universitet har en väl utbyggd distansundervisning och har därför valt att använda den särskilda satsningen på distansundervisning och öppen nätbaserad utbildning till att utveckla den öppna nätbaserade utbildningen. Umeå universitetsbibliotek har därför fått i uppdrag att göra en MOOC (Massive Open Online Course). Innehållet kommer att vara grundläggande informationssökning och kommer inledningsvis att ges på svenska. Informationssökningen är central inom alla akademiska utbildningar. Alla studenter behöver behärska dess olika aspekter: känna till och kunna använda relevanta söksystem, ta del av och kritiskt granska akademiska texter, källkritik och referenshantering. Idag är informationssökning integrerad i de olika utbildningarna i varierande grad. En generell och grundläggande nätbaserad informationssökningskurs som är allmänt tillgänglig, och oberoende av tid och plats, vore därför till stor nytta för studenter och även för intresserad allmänhet. Den kommer att vara en bra grund och underlätta för studenterna att kunna gå vidare till mer ämnesspecifik och fördjupad informationssökning. MOOC:en beräknas vara färdig under senare delen av 2021.

I dagsläget har Umeå universitet ingen undervisning i MOOC-format.

Validering inom kompletterande pedagogisk utbildning

Regleringsbrev 2020

Vid antagning till kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) görs mycket få valideringar av reell kompetens och under 2020 har inga sådana gjorts. Söktrycket är högt till dessa utbildningar och valideringar görs i antagningsprocessen, men då av ämneskunskaper.

Korta kurser

Regleringsbrev 2020

Utbildningsinsatser kopplade till AI Competence for Sweden (och satsningen "Korta kurser") har 2020 bestått av sex kurser samt en kontinuerlig och öppen utbildningsinsats i form av AI Fridays. Alla insatser riktade sig till yrkesverksamma inom industri och offentliga verksamheter och har i huvudsak haft deltagare från dessa (i genomsnitt två tredjedelar). Utbildningsinsatserna har annonserats bland annat genom den nationella kunskapsplattform som utvecklats inom AI Competence for Sweden, vilken Umeå universitet under året har bidragit till att utveckla och underhålla.

De sex kurserna är följande (omfattning i tid eller poäng vid poänggivande kurser, samt antal aktiva deltagare anges inom parentes):

- AI for industry: Introduction (2 veckor, 11 deltagare)
- AI for industry: Reasoning and decision making (2 veckor, 5 deltagare, alla dessa deltog också i AI for industry: Introduction)
- ELSEC – Ethical, Legal, Economic, Social and Cultural Aspects of AI (1 vecka, 7 deltagare)
- AI för kulturarbetare (1 dag, 5 deltagare)
- Förändrade yrkesroller av AI (5 timmar, 117 deltagare)
- Deep Learning – metoder och tillämpningar (7,5 högskolepoäng, två tillfällen, totalt 174 deltagare)

Den kontinuerliga utbildningsinsatsen AI Fridays bestod av en heldagsworkshop i februari (84 deltagare med 33 procent från industri/offentliga verksamheter), vars planering och organisation påbörjades under 2019, och 10 öppna lunchseminarier digitalt från oktober till december (cirka 35 deltagare varje tillfälle).

Särskilda åtaganden

Decentraliserad utbildning

Regleringsbrev 2020

Umeå universitet erhåller årligen särskilda medel för decentraliserad utbildning. För dessa medel ska universitetet anordna decentraliserad utbildning motsvarande minst 100 helårsstudenter. I tilldelade medel ingår även medel för ökade kostnader för läkarutbildning på fyra studieorter. Förutom i Umeå bedrivs denna (fr.o.m. termin 6) i Sunderbyn, Östersund och Sundsvall.

Under 2020 har decentraliserade utbildningar framför allt erbjudits i Örnsköldsvik, Piteå, Kiruna och Luleå. Dessa omfattade förskolläroprogrammet, processoperatörsprogrammet och naturguideprogrammet i Kiruna. Ett antal fristående kurser inom humaniora samt teknik och naturvetenskap har också erbjudits.

Under 2020 har 100 helårsstudenter finansierats av de särskilda medlen för decentraliserad utbildning. Av studenterna som finansierades genom detta anslag var 89 procent kvinnor och 11 procent män. Den ojämna könsfördelningen beror främst på att en stor del av utbildningarna återfinns inom vårdområdet. Den totala kostnaden för 2020 uppgick till 18,7 miljoner kronor (2019: 18,9 mnkr) varav 12,4 miljoner kronor avser 100 helårsstudenter samt 6,3 miljoner kronor avser läkarutbildning på fyra orter.

Tabell 22: Antalet helårsstudenter (HST) och kostnad för decentraliserad utbildning (mnkr) perioden 2016–2020.

DEC-utbildning	2016	2017	2018	2019	2020
Antal HST	101	101	100	100	100
Kostnad	11,7	11,8	12,6	12,7	12,4

Uppdrag

Utbildning i samiska och meänkieli

Regleringsbrev 2020

För samiska har det bräckliga personalläget accentuerats de senaste åren. Det beror dels på att antalet personer med hög akademisk examen, helst doktorsexamen, och hög språklig kompetens i ett samiskt språk är ytterst begränsat. De stora satsningar som görs på (lärar)utbildning i samiska i Norge har dessutom lett till att konkurrensen om den begränsade skaran har hårdnat. Den begränsade personaltillgången, och svårigheter att hitta vikarier, leder också till att tilldelade externa forskningsmedel innebär ett problem för utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Under året rekryterades två lärare inom samiska, en universitetslektor i samiska studier och en universitetsadjunkt i språkdidaktik med inriktning mot samiska, särskilt nordsamiska. Från höstterminen 2020 har kursutbudet utökats något och ingen utlyst kurs har ställts in på grund av lärarbrist.

De korta, helt nätbaserade kurserna på grundnivå i samiska studier lockar många studenter. Kurserna i samiska språk liksom kurser på avancerad nivå är mindre efterfrågade. Positivt under året var det höga antalet sökande – och registrerade – i nybörjarkurser i lule-, nord- och sydsamiska.

I meänkieli gavs under året de två sista behörighetsgivande kurserna om vardera 7,5 högskolepoäng samt en kurs om 15 högskolepoäng på A-nivå. Även hösten 2020 var intresset stort för den helt nätbaserade nybörjarkursen. Eftersom endast en tillsvidareanställd lärare finns anlitades under vårterminen en timlärare för de två behörighetsgivande kurserna. Meänkieli är ett nytt akademiskt ämne vilket gör att personalsituationen är ännu bräckligare än för samiska. Det finns ingen som har en hög akademisk examen (doktorsexamen) i ett relevant ämne och dessutom hög språklig kompetens i meänkieli.

Tabell 23: Erbjudna platser, antal sökande, antal helårsstudenter samt helårsprestationer i samiska perioden 2016–2020.

Samiska	2016	2017	2018	2019	2020
Erbjudna platser	555	495	372	320	287
Sökande	263	479	570	404	555
Helårsstudenter	29	32	29	11	21
kvinnor/män (%)	83/17	83/17	81/19	84/16	80/20
Helårsprestationer	19	13	20	6	14
kvinnor/män (%)	79/21	87/13	83/17	71/29	83/17

Tabell 24: Erbjudna platser, antal sökande, antal helårsstudenter samt helårsprestationer i meänkieli perioden 2016–2020.

Meänkieli	2016	2017	2018	2019	2020
Erbjudna platser	220	580	345	203	200
Sökande	291	589	385	217	347
Helårsstudenter	15	17	16	18	6
kvinnor/män (%)	80/20	78/22	72/28	73/27	70/30
Helårsprestationer	8	10	12	11	8
kvinnor/män (%)	81/19	79/21	73/27	68/32	71/29

ALF-ersättningen

Regleringsbrev 2020

Den statliga ALF-ersättningen till Umeå universitet för år 2020 uppgick till 279,7 miljoner kronor, varav 259,0 miljoner kronor tilldelats Region Västerbotten. Av resterande medel har, via Region Västerbotten, 6,3 miljoner kronor fördelats till Region Norrbotten, 7,4 miljoner kronor till Region Jämtland Härjedalen och 7,0 miljoner kronor till Region Västernorrland, enligt det hängavtal till det regionala ALF-avtalet som tecknats mellan nämnda regioner, Umeå universitet och Region Västerbotten.

Som framgår av tabell 25 har regionerna totalt förbrukat 266,2 miljoner kronor under år 2020, vilket innebär en underförbrukning på 13,5 miljoner kronor. Framför allt är det forskningsmedel som ej kunnat nyttjas, något som huvudsakligen förklaras av covid-19.

Inför budgetåret 2020 överfördes ett ackumulerat överskott på 13 miljoner kronor som härrör från tiden fram till och med 2014, när överskott tilläts sparas. Genom Utbildningsdepartementets tillfälliga beslut om att låta överskott 2020 även kunna nyttjas 2021 överförs till budgetåret 2021 således 26,9 miljoner kronor i ackumulerat överskott av vilket 13,5 miljoner kronor ska förbrukas under 2021, eftersom ackumulerade medel från och med år 2022 åter enbart avser medel från tiden fram till och med 2014. Överskottet är bokfört inom Region Västerbotten samt för år 2020 även inom Region Jämtland.

Tabell 25: ALF-ersättningens kostnadsfördelning perioden 2018–2020, samtliga landsting, tkr.

ALF	2018	2019	2020
Lokalkostnader	53 877	53 907	54 742
Lönekostnader	174 214	182 654	181 708
Övriga kostnader	44 751	39 168	29 787
Totalt	272 842	275 729	266 237

Tabell 26: Antal helårsstudenter vid läkarutbildningen perioden 2018–2020.

ALF	2018	2019	2020
Helårsstudenter	1 094	1 154	1 183
kvinnor/män (%)	55/45	56/44	57/43

TUA-ersättningen

Regleringsbrev 2020

Den statliga TUA-ersättningen till Umeå universitet för år 2020 uppgick till 73,3 miljoner kronor. Förbrukningen år 2020 uppgår till 78,6 miljoner kronor vilket innebär ett underskott på 5,3 miljoner kronor. Orsakerna till denna överförbrukning av medel beror på ombyggnation och satsning på infrastruktur. Det ackumulerade överskottet minskar därmed från 26,0 miljoner kronor till 20,6 miljoner kronor.

Totalt antal helårsstudenter på tandläkarutbildningen år 2020 var 341, vilket kan jämföras med de 360 helårsstudenter som anges som uppdrag i Umeå universitets regleringsbrev för år 2020.

Lärosätet har på grund av begränsningar haft svårt att nå målet på 360 helårsstudenter enligt uppdrag. Målet innebär i genomsnitt 72 studerande per termin. En tydlig begränsning är att antalet tillgängliga platser på studentklinik inom Region Västerbotten för klinisk praktik från och med termin 5 är begränsat till just 72 studerande. Studenter som avbryter sina studier efter denna termin kan således inte ersättas genom att ta in nya, och överantagning på tidiga terminer kan endast till viss del kompensera och får inte innebära att fler studerande än 72 börjar på termin 5 på grund av den fysiska platsbristen på studentklinik. En rad åtgärder som gjorts under senare år (och ytterligare planeras) har dock medfört att antalet helårsstudenter fortsatt öka (2018: 312, 2019: 330, 2020: 341), och prognosen är att målet ska kunna uppnås framgent.

Tabell 27: TUA-ersättningens kostnadsfördelning perioden 2018–2020, tkr.

TUA	2018	2019	2020
Lokalkostnader	6 530	6 903	7 139
Lönekostnader	30 093	31 854	34 312
Övriga kostnader	26 095	28 454	37 163
Totalt	62 718	67 211	78 614

Tabell 28: Antal helårsstudenter vid tandläkarutbildningen perioden 2018–2020.

TUA	2018	2019	2020
Helårsstudenter	312	334	341
kvinnor/män (%)	68/32	68/32	69/31

Särskild kompletterande utbildning för personer med forskarexamen

Särskilt regeringsbeslut 2016

Nationellt

Umeå universitet, Stockholms universitet/Kungliga Tekniska högskolan och Karlstads universitet har ett regeringsuppdrag att anordna kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) för personer med forskarexamen. Umeå universitet har samordningsansvar för uppdraget.

Utbildningen hade 541 behöriga sökande till 77 utlysta platser (samma individ kan emellertid ha sökt till flera lärosäten). Av 23 miljoner kronor som avsatts till utbildningsbidrag för studenterna har 17,6 miljoner kronor använts under 2020. Orsaken till att alla utbildningsbidrag inte använts är naturliga bortfall som studieuppehåll, studieavbrott eller att studenterna inte klarat poängkraven. Bedömningen är att antalet examinerade från utbildningen skulle kunna öka om det fanns mer flexibilitet i hanteringen av utbildningsbidragen, vilket kunde möjliggöra en viss överantagning.

Under 2020 kom Universitetskanslersämbetets rapport Utvärdering av särskild KPU för personer med forskarexamen. Rapporten är ett bra verktyg för utveckling av utbildningen, mycket på grund av rapportarbetets öppna och dialoginriktade arbetssätt.

Umeå universitet

Söktrycket på utbildningen är gott (5,7 behöriga sökande per plats) även med hänsyn tagen till att något fler antagits under 2020 jämfört med 2019. Det som främst sätter ett tak på antagningen är antalet tillgängliga utbildningsbidrag. Av 53 programnybörjare åren 2017–2019 har 26 tagit examen (varav 16 kvinnor).

Ett arbete med att revidera programmet har påbörjats inför nästa antagning, bland annat med målsättningen att förbättra genomströmningen.

Tabell 29: Antal sökande, programnybörjare och helårsstudenter inom kompletterande pedagogisk utbildning för personer med forskarexamen perioden 2018–2020.

Kompl. utb. för personer med forskarexamen	2018	2019	2020
Behöriga sökande	176	127	109
Programnybörjare	16	16	19
kvinnor/män (%)	50/50	69/31	47/53
Helårsstudenter	23	22	26
kvinnor/män (%)	51/49	65/35	54/46
Examen	7	13	6
kvinnor/män (%)	57/43	62/38	67/33

Kulturskolekliv

Regleringsbrev 2020

Umeå universitet har sedan 2018 deltagit i satsningen *Kulturskoleklivet* som leds av Institutionen för estetiska ämnen. Satsningen har inneburit verksamhetsutveckling, realisering av utbildning, marknadsföring, samverkan och forskning. Flexibla utbildningsvägar för pedagoger i kulturskolan har utvecklats i samarbete med Lärarhögskolan. I utvecklingsarbetet ingår även samarbeten i nationella och internationella nätverk, möten med lärosäten, Universitet- och högskolerådet, Kulturskolecentrum samt Kulturskolerådet. Ett primärt mål har varit att kunna ge ett flexibelt distanskursutbud med start 2019 och därefter 20 helårsstudenter från och med 2020.

Universitetet har under 2020 erbjudit kompetenshöjande utbildningar och studievägar med möjlighet till kandidatexamen. Utbildningarna har haft 1 090 sökande och 200 antagna vilket resulterat i 22 helårsstudenter. Kursutbudet har omfattat ämnesdidaktiska och ämnesinriktade studier inom de estetiska ämnena bild, musik, slöjd och dans. Skolmusikalutbildning där flera ämnesområden integreras, erbjuder studier i samverkan mellan olika ämnen. För att bredda utbudet har en kurs i skapande dans getts i samarbete med Stockholms musikpedagogiska institut. Kursutbudet har lockat studerande som är "mitt i livet" och besitter god konstnärlig ämneskompetens. Sommarkurser med ämnesstudier har haft mycket högt söktryck. Utvecklingsinsatser och stöd i form av uppsökande fortbildning i kulturskolor i regionen har genomförts för att nå ut till lärarna på fältet.

Institutionen för estetiska ämnen satsar på digitala lärmiljöer och innehåll med inriktning mot digitala humaniora och universitetslärare har under året deltagit i fortbildning för att höja kvaliteten i distansutbildningarna.

Institutionen har fortsatt att bedriva forskning inom utbildningsvetenskap och pedagogiskt arbete med inriktning mot kulturskolans fält. Ett temanummer i rapportserien *Tilde* som berör kulturskolan internationellt, har publicerats i samarbete med ämnesföreträdare i Norden.

Utveckling av VFU i lärarutbildningen

Regleringsbrev 2020

Under våren 2020 tog lärosätet fram ett nytt tilläggsavtal för övningsskoleverksamheten som gäller i två år från och med höstterminen 2020. Avtalet syftar till att skapa ytterligare förutsättningar för att utveckla samverkan mellan huvudmännen och universitetet och därmed höja kvaliteten i den verksamhetsförlagda utbildningen.

Under 2019 genomfördes åtta utvecklingsprojekt. Resultat och erfarenheter från projekten har implementerats i vissa av verksamheterna såsom framtagande av handlingsplan för mottagande av studenterna på övningsenheterna samt digitala trepartssamtal. Universitetet har tillgång till övningsskolor och övningsförskolor i alla reguljära lärarutbildningar där verksamhetsförlagd utbildning ingår: förskollärarutbildningen, grundlärarutbildningen samt ämneslärarutbildningen med inriktning mot gymnasiet.

Under våren 2020 utvecklades samverkansorganisationen med kontaktpersoner, både på universitetet och i de fem kommuner där övningsenheter finns, dvs. i Umeå, Örnsköldsvik, Skellefteå,

Lycksele och Vännäs. Kontaktpersonernas lön finansieras för att möjliggöra ett fördjupat samarbete. Samverkan sker fortlöpande beträffande seminarieverksamhet för handledare och studenter samt övriga VFU-relaterade frågor såsom placeringar och olika kvalitetsfrågor. Ett exempel är samverkansaktiviteter som möjliggörs genom en koncentration av studenter på skolor och förskolor.

Kompetensutveckling för handledarna har fortsatt att utvecklas under året. Bland annat bjuds handledare in till kompetensutveckling på universitetet. Samtidigt som handledarna då får kompetensutveckling får studenterna detsamma genom att ha självständiga dagar i barngrupper eller klasser. Projektledningen har haft fortlöpande kontakt med de ansvariga kontaktpersonerna för att driva kvalitetsfrågor. De inbjuds regelbundet till uppföljnings- och samverkansträffar för att få träffas i ett större sammanhang samt träffa projektledningen.

Studenter motsvarande 37 helårsstudenter har deltagit i verksamheten. På grund av pandemin flyttades ämneslärarprogrammets långa VFU-period från höstterminen 2020 till vårterminen 2021 och med anledning av detta är antalet helårsstudenter mindre än vad som skulle varit fallet ett normalt år.

Uppdragsutbildning

Förordning om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor (2002:760)

Umeå universitet kan erbjuda kvalitativ och aktuell uppdragsutbildning till företag, myndigheter och organisationer med allt från kortare kurser och seminarier till längre utbildningar. Vid universitetet är Polisutbildningen sedan länge den största uppdragsutbildningen, sett både till erhållna medel och antal helårsstudenter.

Tabell 30: Erhållna medel för uppdragsutbildning perioden 2016–2020, miljoner kronor.

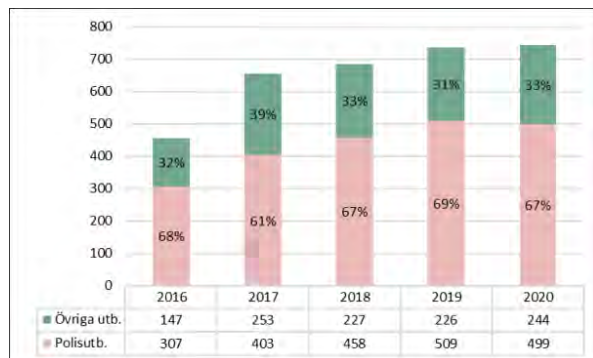
Finansiering	2016	2017	2018	2019	2020
Statliga myndigheter inkl. affärsdrivande verk	91,5	119,3	156,9	159,9	154,5
Universitet och högskolor	1,4	0,8	0,3	0,4	0,2
Kommuner och regioner	3,2	7,1	6,0	3,3	3,3
Svenska företag	1,1	1,2	0,5	0,4	0,5
Svenska organisationer utan vinstsyfte	3,5	2,3	2,6	0,8	0,2
Utländska företag	0,5	0,6	0,3	0,9	0,7
Utländska organisationer utan vinstsyfte	0,6	0,7	0,3	0,1	0,0
Totalt	101,8	132,0	166,9	166,0	159,4

Erhållna medel för uppdragsutbildning år 2020 uppgick till 159 miljoner kronor, vilket är en minskning med 6 miljoner kronor jämfört med 2019. De största finansiärerna återfinns inom statliga myndigheter inklusive affärsdrivande verk, som står för 97 procent (2019: 96 procent) av totala erhållna medel.

Liksom tidigare år är Polismyndigheten den enskilt största finansiären med 108,2 miljoner kronor, en ökning med 6 procent jämfört med 2019. Ökningen beror delvis på en ny specialistutbildning för den nationella insatsstyrkan och ett ökat antal distansstudenter.

Under 2020 minskade Lärarhögskolans erhållna medel med 9,4 miljoner kronor. Denna minskning återfinns hos finansörerna Skolverket (–7,3 mnkr) och Arbetsförmedlingen (–2 mnkr). Minskningen beror i huvudsak på att speciallärarprogrammet inte har getts inom ramen för Lärarlyftet under 2020 och att Snabbspåret har avslutats för Umeå universitets del.

Diagram 8: Antal helårsstudenter i poänggivande uppdragsutbildning perioden 2016–2020.

Det totala antalet helårsstudenter inom uppdragsutbildningen ökar något 2020 (+1 procent). Ökningen återfinns inom övriga uppdragsutbildningar där rektorsprogrammet och kursen i författningskunskap har ökat mest. Könsfördelningen inom uppdragsutbildningen totalt vid universitetet är 46 procent kvinnor och 54 procent män och ligger i nivå med fördelningen 2019 (45 procent respektive 55 procent). Inom Polisutbildningen finns en majoritet av män (67 procent). Antalet helårsstudenter inom polisutbildningen minskar något 2020.

Konsortiesamarbetet om Ladok

Ladokkonsortiet är högskolesektorns samverkansorgan för det utbildningsadministrativa systemet Ladok. Totalt 37 lärosäten samt Centrala studiestödsnämnden (CSN) är parter i konsortiet, som formellt är en enhet inom Umeå universitet.

Ladokkonsortiet ska på sina parter uppdrag förvalta, vidareutveckla och sköta driften av systemet Ladok med tillhörande tjänster. Stämman beslutar och fastställer verksamhetsinriktningen och ekonomiska ramar. Styrelsen fastställer den årliga verksamhetsplanen och ansvarar för den övergripande styrningen av verksamheten. Konsortiet leds av en konsortiechef som utses av styrelsen.

Under början av året fortsatte arbetet från 2019 med en förstudie om utveckling av funktionalitet för att ge möjlighet att ersätta de lokala utbildningsdatabaserna. Resultatet av förstudien skickades ut till parterna på remiss innan ett underlag till beslut togs fram. Stämman beslutade att starta ett nytt projekt 2021-01-01 som ska pågå i 2,5 år och som ska utveckla ett stöd för utbildningsplanering. Samtidigt beslutades också att höja konsortialavgiften med 7 miljoner kronor per år från och med 2021.

Parternas nuvarande samverkan i konsortiet regleras via ett konsortialavtal som gäller till och med 2020-12-31. Konsortiet har under en period arbetat med en översyn av det framtida ägandet och styrningen av Ladok. Utredningens rekommendation var att bibehålla konsortieformen och stämman beslutade i enlighet med den. Det nuvarande konsortialavtalet förlängdes ett år och ett nytt förslag på avtal ska tas fram till stämman 2021.

För att säkerställa att verksamheten bedrivs på ett kostnadseffektivt sätt och för att kunna följa upp, utvärdera och utveckla verksamheten har Ladokkonsortiets arbetssätt dokumenterats under året. Dokumentationen beskriver verksamhetens huvudprocesser i ett kvalitetsledningssystem.

Det operativa arbetet i konsortiet har bedrivits enligt verksamhetsplanen. Finansieringen av verksamheten är uteslutande beroende av avgifter från konsortiets parter. Ladokkonsortiet upprättar separat bokslut och tar fram en redogörelse för sin verksamhet. Den redovisas härnäst för konsortieparterna på stämman i maj 2021. Ladokkonsortiet har per 2020-12-31 ett positivt myndighetskapital motsvarande 12,6 miljoner kronor.

Tabell 31: Intäkter och kostnader perioden 2016–2020 för Ladokkonsortiet inom Umeå universitet, miljoner kronor.

	2016	2017	2018	2019	2020
Intäkter	96,7	96,6	95,7	95,9	96,0
Kostnader	101,3	100,2	96,4	93,1	90,0
Kapitalförändring	–4,5	–3,6	–0,7	2,8	6,0

Forskning, konstnärligt utvecklingsarbete och utbildning på forskarnivå

Inledning

Att Nobelpriset i kemi 2020 tilldelades Emmanuelle Charpentier och Jennifer A. Doudna för upptäckten av gensaxen, CRISPR-Cas9, är den största vetenskapliga händelsen vid Umeå universitet någonsin.

Emmanuelle Charpentier gjorde sin banbrytande upptäckt när hon var anställd vid Molecular Infection Medicine Sweden (MIMS), Umeå universitet. CRISPR-Cas9 har kallats för genteknikens skarpaste verktyg. Den har redan revolutionerat forskningen och nya användningsområden utvecklas. Även forskare vid Umeå universitet använder gensaxen, t.ex. inom växtforskningen.

I Vetenskapsrådets utvärdering av satsningen på starka forskningsmiljöer, Linnaeus Centres of Excellence, rankades Umeå Centre for Microbial Research (UCMR) som en av de tre bästa forskningsmiljöerna. Den internationella expertpanelen kallade UCMR för "en av juvelerna i kronan". Miljön innehåller också MIMS där Nobelprisupptäckten gjordes.

Andra viktiga forskningsmiljöer finns vid Climate Impact Research Centre, CIRC, i Abisko. Där bedrivs uppmärksammas forskning om klimatförändringens effekter på arktiska ekosystem vilken också lyckats attrahera omfattande forskningsfinansiering. Under året har flera vetenskapliga studier om följderna av smältande permafrost och frigörande av lagrad koldioxid publicerats. Forskarna vid CIRC tar sig an ny teknik för att studera den mest synliga effekten av klimatförändring.

Den pågående satsningen av artificiell intelligens, AI, har medfört att forskning kring tillämpningar och konsekvenser ökar inom samtliga fakulteter och särskilt Institutionen för datavetenskap växer mycket snabbt. Ett flertal forskare och doktorander har rekryterats under året. Satsningen har skapat stort medieintresse. Ett antal topplistade AI-bolag, med stark koppling till forskning vid Umeå universitet, rankas bland de främsta inom AI i Sverige. Rådet för artificiell intelligens och autonoma system vid Umeå universitet påbörjade sin verksamhet under året och arbetar för att koordinera och främja fakultetsöverskridande AI-forskning.

Drygt 60 forskare vid Medicinska fakulteten kvalar in bland de två procent forskare i världen som är mest inflytelserika enligt en ranking som Stanford-universitetet i USA gör. I avsnittet *Bibliometri* finns mer information om Umeå universitets forskningsaktivitet, i form av mängden vetenskapliga publikationer och deras genomslag.

Vid Medicinska fakulteten har arbetet med att utveckla utbildningen på forskarnivå till ett fakultetsgemensamt utbildningsprogram fördjupats under året. Programmet förväntas införas under nästkommande år och kommer att öka möjligheterna för doktorander att genomföra utbildning på forskarnivå på lika villkor och med likvärda förutsättningar. Programmet ska även bidra till att alla doktorander får tillgång till en god vetenskaplig miljö med tillräckligt stor kritisk massa. År 2020 har fakulteterna antagit fler doktorander än tidigare år, se avsnittet *Utbildning på forskarnivå*.

Strategiska forskningsområden

Bio4Energy och EcoChange är två strategiska forskningsområden (SFO) under Umeå universitets värdskap.

Bio4Energy är ett strategiskt forskningsprogram för klimatrelaterad forskning inom området energi. Området leds av Umeå universitet men omfattar även forskare från Luleå tekniska universitet, Sveriges lantbruksuniversitet och RISE AB. Forskningens fokus ligger på hållbart nyttjande av förnybara råvaror, speciellt från den skogliga sektorn, för bioenergi och för produktion av bio-baserade energibärare, kemikalier och material. Bio4Energy involverar över 200 forskare. Under 2020 har forskare inom Bio4Energy uppmärksammats såväl inom media som genom priser och utmärkelser. Forskarna bidrar med expertis för beslutsfattare på både den nationella och den internationella arenan och från 2020 inkluderar detta även verksamheten inom det Klimatpolitiska rådet. Forskare inom Bio4Energy har omfattande samarbeten med såväl små som stora företag.

Under 2020 har detta exempelvis inkluderat företag med verksamhet inriktad mot effektiva gödningsmedel för skogsplantor, mer resurseffektivt nyttjande av vedråvara inom skogsindustrin, samt nya processlösningar inom energisektorn och för bioraffinaderier. Under året har en ny föreståndare utsetts för forskningsmiljön Bio4Energy.

EcoChange är ett annat strategiskt forskningsprogram, inom havsmiljöområdet, vilket leds av Umeå universitet och i första hand bygger på ett samarbete mellan forskare vid Umeå universitet och Linnéuniversitetet. EcoChange har ett aktivt samarbete med havsmiljöförvaltningen, främst Havs- och vattenmyndigheten och kustlänsstyrelserna.

Verksamhetsåret i övrigt

Umeå universitet har en betydande forskningsverksamhet inom alla vetenskapsområden och det konstnärliga området, med såväl bredd som spets. I verksamhetsplanen för 2020–2022 beskrivs universitetets hela verksamhet med tonvikt på kärnuppdraget utbildning och forskning. Arbetet med indikatorer för verksamhetsplan för år 2020–2022 pågår. Uppföljning av indikatorn kvalitet i utbildning på forskarnivå återfinns i avsnittet *Kvalitet i verksamheten*.

Resultatindikatorer

Följande indikatorer används enligt budgetpropositionen 2021 för att redovisa resultat inom området forskning, konstnärligt utvecklingsarbete och utbildning på forskarnivå:

1. Genomströmning i utbildning på forskarnivå (se avsnitt *Utbildning på forskarnivå*).
2. Vetenskaplig produktion (se avsnittet *Bibliometri*).
3. Förmåga att attrahera externa medel för forskning (se avsnittet *Externfinansierad verksamhet och erhållna forskningsbidrag*).

Covid-19:s påverkan på verksamheten för forskning, konstnärligt utvecklingsarbete och utbildning på forskarnivå

Höstterminen inleddes med en stor prevalensundersökning av studenter och anställda vid universitetet. Huvudsyftet var att bedöma omfattningen av covid-19-smittan vid terminsstart, och följa hur utvecklingen påverkades av en återgång till campusbaserad verksamhet.

Undersökningen är en del av ett nationellt uppdrag om prevalensundersökningar av covid-19 som Folkhälsomyndigheten driver.

Den pågående pandemin har påverkat verksamheten vid universitetet på olika sätt, exempelvis genom att

- fördröja rekryteringar av lärare/forskare, postdoktorer samt doktorander,
- en del privata finansörer har tvingats/kommer att tvingas till utdelningar av summor som är lägre än tidigare,
- konferenser har ställts in vilket bidrar till sämre möjligheter till nätverkande,
- resor till forskningsanläggningar inte kunde genomföras.

Insatser har genomförts för att stödja den omställning som nödvändiggjorts av covid-19, exempelvis har dispositionstiden för interna forskningsanslag förlängts.

Projekt och ansökningar påverkas på olika sätt av pandemin men de nationella forskningsfinansierarna har visat flexibilitet och anpassat sina krav till de förändrade förutsättningarna. Såväl EU som svenska forskningsfinansierare utlyser nu stora mängder medel för forskning kopplad till coronaviruset.

Även disputationernas genomförande har i stor utsträckning påverkats under det gångna året och de genomförs för närvarande huvudsakligen digitalt.

Insatser har gjorts vid fakulteterna för att motverka negativa inverknings av covid-19 på forskning genom att bland annat verka för att temporära regler utformas så att de underlättar för lärare/forskare att bedriva sitt arbete. Humanistiska fakulteten har avsatt medel för att stödja externfinansierade projekt och postdoktorala projekt som påverkats negativt av pandemin. Fyra externfinansierade projekt och fem postdoktorala projekt erhöll stöd genom denna satsning. Dessutom beviljades två av fakultetens doktorander i slutskedet av sina utbildningar förlängning av sina anställningar som kompensation för aktiviteter som skjutits upp på grund av pandemin.

Vid Medicinska fakulteten gjordes en satsning på 8 miljoner kronor i fakultetsanslag till covid-19-forskning för att stärka konkurrenskraften nationellt. Satsningen bidrog till att Umeå universitet erhöll högst tilldelning i landet av bidrag från VR:s utlysning av särskilda satsningar inom forskning kring virus och virusorsakade sjukdomstillstånd 2020.

Europakommissionen beviljade under året 70 miljoner kronor till projektet *SHARE-Covid-19*. Projektet inkluderar forskare från 11 universitet i Europa och studerar hur äldres livssituation påverkats av pandemin. Den svenska delen av projektet leds från CEDAR (Enheten för demografi och åldrandeforskning) vid Umeå universitet och handlar om hur äldres dagliga aktiviteter och kognitiva funktioner förändrats under pandemin i länder med olika strategier. I avsnittet *Externfinansierad verksamhet och erhållna forskningsbidrag* finns mer att läsa om universitetets forskares förmåga att attrahera externa medel för forskning.

Vetenskapens trovärdighet och god forskningssed

Högskolelagen (1992:1434), 1 kap 3a §

I högskolornas verksamhet ska vetenskapens trovärdighet och god forskningssed värnas.

Vid Umeå universitet samverkar olika aktiviteter till att värna vetenskapens trovärdighet och säkerställa att forskningen bedrivs i enlighet med god vetenskaplig sed.

Genom kurser, seminarier, workshoppar och utbildningsinsatser inom området för forskningsetik ges utbildning och information på fakultets- och institutionsnivå. Inom utbildning på forskarnivå ges kurser för såväl doktorander som handledare, varav många är obligatoriska. Det övervägs även att införa obligatoriska kurser för forskare verksamma vid universitetet som inte har svensk doktorsexamen.

Inom forskningen vid Umeå universitet sker etikbedömningar dels i ett inledande skede när forskning planeras och anslag söks, bland annat utifrån lag (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor, dels vid peer-review-granskning inför publiceringar. Frågan om god forskningssed blir därmed föremål för ingående analys under forskningsprojektens hela livslängd, många gånger med inslag av kollegial granskning.

Vid universitetet bedrivs även forskning om etik vilket ger goda kunskaper om etikfrågor på metanivå.

Det aktiva arbetet med att främja öppen vetenskap bidrar också, tillsammans med bibliotekets publiceringsverksamhet, till att värna vetenskaplig trovärdighet och god forskningssed. Även vid den informations- och utbildningsverksamhet som ges på central nivå lyfts etikfrågor upp i utbildningar och seminarier för nyanställda, chefer och forskningsledare. Interna styrdokument inom områdena för donationer, förhindrande av mutor och bestickning, upphandling och bisysslor, ökar medvetandegraden bland lärarna om risker och bidrar till att stärka allmänhetens förtroende för lärosätets saklighet och opartiskhet inom forskningsverksamheten.

Under 2020 har de förändringar som skett, vad gäller lagstiftning på etikområdet och ansvariga myndigheter, varit föremål för seminarier och omvärldsanalys. Den 1 januari 2020 ikraftträdde lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning, vilket har föranlett deltagande i SUHF:s arbetsgrupp för etikfrågor och utarbetandet av den *Vägledning för hantering av misstankar om avvikelser från god forskningssed* som arbetsgruppen presenterade. Med denna vägledning som utgångspunkt har översyn av befintligt regelverk vid universitetet, avseende hantering av misstanke om avvikelse från god forskningssed, inletts. I samband med denna översyn ska även frågan om hur universitetet som forskningshuvudman ska axla ansvaret att förebygga att forskning utförs utan nödvändiga tillstånd eller i strid mot villkor i sådana tillstånd utredas. Ansvaret för att utarbeta goda rutiner för information, uppföljning och kontroll behöver läggas på rätt funktion inom universitetet, med enheten för Forskningsstöd och samverkan som stödfunktion.

Ekonomisk översikt

Tabell 32: Resultaträkning för perioden 2018–2020 för forskning, konstnärligt utvecklingsarbete och utbildning på forskarnivå, exklusive uppdragsforskning, tkr.

	2018	2019	2020
<i>Intäkter</i>			
Anslag	1 282 126	1 309 116	1 361 602
Avgifter och andra ersättningar	144 494	153 893	150 444
Bidrag	930 382	948 426	972 853
Finansiella intäkter	1 823	1 299	688
Summa intäkter	2 358 824	2 412 734	2 485 587
<i>Kostnader</i>			
Personal	1 425 817	1 524 533	1 588 340
Lokaler	189 805	200 213	193 645
Övriga driftskostnader	492 160	546 888	514 706
Finansiella kostnader	5 751	3 406	471
Avskrivningar	145 720	147 728	132 411
Summa kostnader	2 259 255	2 422 769	2 429 573
<i>Transfereringar</i>			
Erhållna medel	157 550	161 580	160 024
Lämnade bidrag	–157 550	–160 580	–160 024
Summa	0	0	0
Årets kapitalförändring	99 570	–10 035	56 014

Anm. Enligt ändrade redovisningsprinciper från och med år 2020, enligt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, ska resultat från andelar i hel- och delägda företag inte längre ingå i universitetets resultaträkning. Tidigare års jämförelsetal har inte justerats utifrån detta utan redovisas som tidigare.

Totala intäkter inom forskningsverksamheten, exklusive uppdragsforskning, fortsätter att öka 2020. Ökningen 2020 är 3 procent (2019: +2 procent). Intäkter av anslag och bidrag är fortsatt de två största intäktsslagen. Anslagsintäkterna ökar med 4 procent medan bidragsintäkterna ökar med 3 procent 2020. Andelen anslagsintäkter av totala intäkter har ökat till 55 procent (2019: 54 procent). Anslagen ökar till följd av indexuppräknings samt utökning av forskningsanslaget. För vidare information om forskningsbidragen hänvisas till avsnittet *Externfinansierad verksamhet och erhållna forskningsbidrag*.

På kostnadssidan återfinns 2020 en marginell ökning, vilken enbart gäller personalkostnaderna (+4 procent). Ökningen av personalkostnader beror främst på ökat antal anställda samt ökade kostnader för avtalspremier för förmånsbestämd tjänstepension.

Liksom tidigare år står personal- och övriga driftskostnader för de största andelarna av totala kostnader. Till skillnad mot 2019 minskar driftskostnaderna 2020 med 6 procent (2019: +11 procent). Främst är det resekostnaderna som har minskat, men även kostnader för representation och konferensavgifter. Den fortsatta ökningen av intäkter, tillsammans med i stort sett oförändrad kostnadsnivå 2020, resulterar i ett överskott inom verksamheten på totalt 56 miljoner kronor, vilket är 66 miljoner kronor högre än resultatet 2019.

Resultatet 2020 innebär att universitetets arbete med att bryta en flerårig trend med överskott och ett ökat myndighetskapital behöver fortsätta under 2021. Som ett led i detta arbete beslutade rektor under 2020 att tillsammans med fakulteterna genomföra en forskningssatsning om totalt 135 miljoner kronor åren 2020–2024.

Uppdragsforskning

Tabell 33: Resultaträkning för perioden 2018–2020 för uppdragsforskning, tkr.

	2018	2019	2020
<i>Intäkter</i>			
Avgifter och andra ersättningar	167 617	155 259	145 609
Finansiella intäkter	48	30	32
Summa intäkter	167 664	155 289	145 641
<i>Kostnader</i>			
Personal	114 251	102 289	96 105
Lokaler	3 417	4 997	5 275
Övriga driftskostnader	55 425	54 661	45 799
Finansiella kostnader	63	73	69
Avskrivningar	1 108	904	596
Summa kostnader	174 264	162 924	147 844
Årets kapitalförändring	–6 600	–7 635	–2 203

Inom uppdragsforskning minskar totala intäkter och kostnader med 6 procent respektive 9 procent under 2020 (2019: –7 procent vardera). Resultatet 2020 är ett lägre underskott än tidigare två år. Årets resultat ryms inom befintligt myndighetskapital.

För ytterligare information om finansiering av uppdragsforskning hänvisas till avsnittet *Uppdragsfinansierad forskningsverksamhet*.

Bibliometri

Ett viktigt mått på ett lärosätes forskningsaktivitet är mängden vetenskapliga publikationer och deras genomslag, vilket kan mätas med olika bibliometriska metoder. I tabell 34 redovisas publiceringsaktiviteten utifrån den registrering som institutionerna gör av sina publikationer i databasen DiVA. Där ingår inte bara sådana vetenskapliga

artiklar som finns i databaser som t.ex. Web of Science utan även publiceringar i form av böcker och bokkapitel, vilket ger en helhetsbild av universitetets produktion och en mer rättvis bild av den vetenskapliga produktionen vid de olika fakulteterna. Samförfattade arbeten redovisas fraktionerat, dvs. uppdelat mellan författarna (se beskrivning under tabellen).

Tabell 34: Summa av författarfraktioner fördelade över fakulteter samt för Umeå universitet som helhet. Baserat på uttag från DiVA i januari 2021. Siffrorna för 2020 är preliminära. Siffrorna för perioden 2016–2019 har uppdaterats sedan årsredovisningen 2019, på grund av eftersläpning vid registrering av publikationer från perioden 2016–2019 samt kvalitetssäkringsarbete utfört av bibliotekets personal.

	2016	2017	2018	2019	2020
<i>Humanistisk fakultet</i>					
Totalt	203	194	174	148	187
Artikel i tidskrift/forskningsöversikt	91	83	80	77	105
Bok	9	6	2	4	7
Kapitel i bok, del av antologi	103	105	92	66	76
<i>Samhällsvetenskaplig fakultet</i>					
Totalt	394	411	382	395	402
Artikel i tidskrift/forskningsöversikt	278	280	289	256	293
Bok	8	5	3	8	8
Kapitel i bok, del av antologi	108	125	91	131	102
<i>Medicinsk fakultet</i>					
Totalt	631	650	593	619	598
Artikel i tidskrift/forskningsöversikt	622	639	585	609	594
Bok	0	2	1	2	1
Kapitel i bok, del av antologi	9	9	8	8	3
<i>Teknisk-naturvetenskaplig fakultet</i>					
Totalt	298	287	308	287	284
Artikel i tidskrift/forskningsöversikt	279	278	294	273	270
Bok	2	2	4	1	2
Kapitel i bok, del av antologi	17	8	10	13	13
<i>Umeå universitet</i>					
Totalt	1 525	1 541	1 457	1 449	1 472
Artikel i tidskrift/forskningsöversikt	1 269	1 280	1 248	1 215	1 262
Bok	18	15	9	15	17
Kapitel i bok, del av antologi	238	246	201	219	194

Anm. Eftersom publikationerna kan ha författare från fler än en institution måste publikationerna delas upp mellan dem. Varje författare får sin fraktion ($1/N$, där N är det totala antalet författare till publikationen), vilken sedan tillförs respektive institution. Om det finns två författare, en från institution A och en från institution B, så får båda institutionerna en halv artikel. Om en av två författare angivit två institutioner, A och C, delas dennes fraktion upp mellan A och C.

Siffrorna för 2020 är preliminära eftersom publikationer som inte indexeras i Web of Science i regel registreras med viss eftersläpning. Dessutom kan publikationer publicerade online, men ännu inte i tryckt form, sakna fullständig utgivningsinformation och det finala publiceringsåret kan komma att ändras. Sammantaget gäller således att 2020 inte är helt jämförbart med tidigare år ännu.

Av det totala antalet författarfraktioner under perioden 2016–2019 står Medicinska fakulteten för 42 procent, Samhällsvetenskapliga fakulteten för 26 procent, Teknisk-naturvetenskapliga fakulteten för 20 procent och Humanistiska fakulteten för 12 procent.

Tabell 34 visar en viss nedgång i antal fraktioner sedan 2017. En delförklaring till det är att den genomsnittliga fraktionen per publikation som tillskrivs Umeå universitet minskar på grund av ökat externt samarbete.

För jämförelse redovisas i tabell 35 det totala antalet icke-fraktionaliserade publikationer per år, som uppvisar en mer modest variation i volym över tid.

Tabell 35: Totala antalet vetenskapliga (ej fraktionaliserade) publikationer publicerade vid Umeå universitet. Baserat på uttag från DiVA i januari 2021.

	2016	2017	2018	2019	2020	Totalt
Artikel i tidskrift/forskningsöversikt	2 414	2 493	2 483	2 433	2 587	12 410
Bok	23	19	11	21	20	94
Kapitel i bok, del av antologi	285	286	244	263	233	1 311
Totalt	2 722	2 798	2 738	2 717	2 840	13 815

Förutom att mäta mängden publikationer kan man mäta hur ofta de citeras. Umeå universitets genomslag i form av citeringar har minskat under 2020. Enligt Vetenskapsrådets beräkning inför budgetåret 2021 var den ämnesnormaliserade medelciteringen för Umeå universitets publikationer (artiklar i Web of Science) två procent över världsgenomsnittet, en minskning med sex procentenheter jämfört med beräkningen inför budgetår 2020. Medelciteringen för Sverige totalt sett var 12 procent över världsgenomsnittet, vilket motsvarar en minskning med två procentenheter. Antalet publiceringar och antalet citeringar per publikation används för att ta fram vilken andel respektive lärosäte bidrar med till ett nationellt bibliometriskt index. Umeå universitet står för 5,4 procent av rikets samlade index, vilket kan jämföras med 5,8 procent vid föregående års mätning. Underlaget från Vetenskapsrådet är beräknat för publiceringsåren 2016–2019. Ett analysarbete har inletts för att identifiera orsaker till minskningen.

Konstnärligt utvecklingsarbete

Under året har en föreståndare utsetts för Umeå centrum för arkitektur, design och konst (UmArts). De organisatoriska enheter som ingår i UmArts är Bildmuseet, Designhögskolan, Arkitekthögskolan, Konsthögskolan, Humlab samt Institutionen för estetiska ämnen i lärarutbildningen. Centrumet syftar till att ta ett samlat grepp kring de konstnärliga verksamheterna vid Umeå universitet för att bibehålla och utveckla hög kvalitet, samt skapa en tydlig målbild för det konstnärliga fältet och stärka dess synlighet och genomslagskraft såväl inom universitetet som nationellt och internationellt.

Designhögskolan stärker forskning kopplad till stora samhällsutmaningar genom att under året ha påbörjat rekrytering av en professor inom hållbarhet. För den postdisciplinära forskarskolan D-CoDE har Designhögskolan beviljats 846 tusen euro, totalt under en treårsperiod, från EU:s ramprogram för forskning och innovation. Fokus ligger på anpassning av design utifrån digitalisering och nya teknologier.

Vid Arkitekthögskolan har fokus legat på uppbyggnad av forskningsmiljön. En seminarierie har anordnats för institutionens forskare och undervisande personal kring specifika frågor gällande processer för forskningsanslag, forskningsnätverk och forskningsområden med syftet att bygga upp både interna och externa nätverk och stärka forskningskompetensen på institutionen. För att stärka området *Gestaltad livsmiljö* har ett strategiskt utskott bildats inom Arkitekturakademien, ett samarbetsorgan mellan de fyra svenska arkitektskolorna. Det konstnärliga utvecklingsarbetet fokuserar på hur arkitektrollen förhåller sig till samhällsutmaningar, genom nya typer av gestaltande uppdrag, delaktighetsprocesser för hållbar utveckling, ny teknik och material med lokal anknytning.

Vid Humanistiska fakulteten har två internationella konstnärliga forskningssamarbeten initierats och genomförts under året. Det ena är ett innovativt nätverksbaserat musikaliskt samspel i realtid. Det andra är inom *Slow textile art*, där växtfärgad textil som framställts i olika länder satts samman till ett gemensamt verk.

Externfinansierad verksamhet och erhållna forskningsbidrag

Bidragsfinansierad forskning

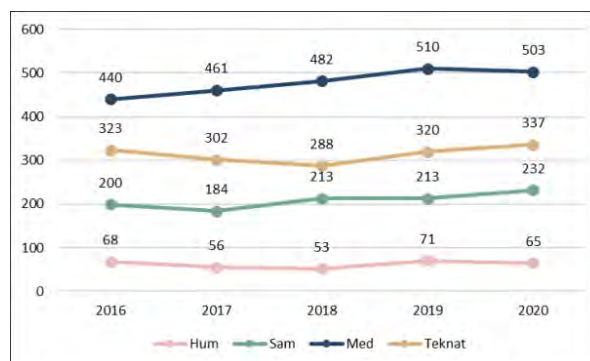
År 2020 har erhållna forskningsbidrag ökat med 24 miljoner kronor (+2 procent). Sett över hela perioden är ökningen mellan år 2016 och 2020 11 procent (+112 mnkr). Den största delen av ökningen återfinns inom erhållna bidrag från Vetenskapsrådet, vilka ökar med 30 miljoner kronor (+10 procent). Därefter ökar erhållna bidrag från Forte med 8 miljoner kronor (+17 procent), där största delen av ökningen återfinns inom Samhällsvetenskapliga fakulteten.

Den största andelen av forskningsbidragen utgörs av bidrag från Vetenskapsrådet och Svenska organisationer utan vinstsyfte, vilka står för 30 respektive 27 procent av totala erhållna bidrag.

Finansiärgruppen Svenska organisationer utan vinstsyfte minskar 2020 med 14 miljoner kronor (–4 procent). I den gruppen ingår Wallenbergstiftelserna från vilka universitetet erhöll 127 miljoner kronor 2020 (2019: 159 mnkr), vilket är en minskning med 32 miljoner kronor (–20 procent). Kempestiftelserna och Cancerfonden är två finansiärer i denna finansiärsgroup som ökar med 11 respektive 10 miljoner kronor.

Fördelat per fakultet inom universitetet återfinns den största delen av erhållna forskningsbidrag inom Medicinska fakulteten, som erhållit 44 procent 2020, motsvarande 503 miljoner kronor (–7 mnkr jämfört med 2019). Den fakultet som 2020 procentuellt ökar erhållna forskningsbidrag mest i jämförelse med 2019 är Samhällsvetenskapliga fakulteten, som ökar med 9 procent (+19 mnkr).

Diagram 9: Erhållna forskningsbidrag per fakultet (exkl. Lärarhögskolan) under perioden 2016–2020, miljoner kronor.

Tabell 36: Erhållna forskningsbidrag under perioden 2016–2020, miljoner kronor.

Finansiär	2016	2017	2018	2019	2020
Vetenskapsrådet	298,1	286,2	300,7	317,7	348,1
Svenska organisationer utan vinstsyfte	281,7	286,1	297,2	319,8	306,2
Övriga statliga myndigheter	112,0	114,2	111,0	125,2	120,7
EU-medel	58,4	70,9	74,8	95,3	92,4
Kommuner och regioner	44,0	40,8	40,8	62,6	65,5
Formas	66,7	42,9	53,0	56,7	58,4
Forte	55,1	56,0	57,4	48,4	56,6
Vinnova	25,5	20,6	24,7	29,8	36,2
Forskningsstiftelser	58,0	51,0	52,0	30,8	26,2
Utländska organisationer utan vinstsyfte	5,7	24,9	20,5	19,5	17,6
Svenska företag	26,7	12,0	8,9	12,4	14,2
Övriga	0,6	0,0	0,1	2,4	2,3
Totalt	1 032,5	1 005,6	1 041,1	1 120,7	1 144,4

Anm. Forte: Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd, Formas: Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad, Vinnova: Verket för innovationssystem.

Forskningsbidrag från EU

Erhållna forskningsbidrag från Europeiska unionen (EU) minskar 2020 med 3 miljoner kronor, motsvarande -3 procent. Samtidigt som erhållna medel inom Horisont 2020 ökar med 33 procent (+14 mnkr) minskar erhållna medel från Övriga EU-program (-10 mnkr), Strukturfonder Övre Norrland (-5 mnkr) och Strukturfonder (-3 mnkr). Det största projektet inom Horisont 2020 som erhållit medel 2020 finns inom Kemiska institutionen, där ett projekt erhållit 6 miljoner kronor.

Tabell 37: Erhållna EU-medel under perioden 2018–2020, uppdelade per EU-fond, miljoner kronor.

	2018	2019	2020
Horisont 2020*	32,3	43,7	58,1
EU Strukturfonder Övre Norrland	25,0	20,8	15,6
EU:s strukturfonder (t.ex. NPP, BA, Interreg)	11,0	15,8	13,1
Övr. EU-program (t.ex. Tempus, Intas, Public Health)	2,5	15,1	5,2
Tidigare ramprogram (t.ex. FP6, FP7)	3,9	-0,1	0,5
Totalt	74,8	95,3	92,4

*Inkl. Marie Skłodowska Curie Actions 2,5 mnkr år 2020 (2019: 6,4 mnkr).

Oförbrukade bidrag

Regleringsbrev 2020

Tabell 38: Oförbrukade bidrag, intäkter av bidrag samt erhållna/inbetalda forskningsbidrag under perioden 2016–2020, miljoner kronor.

	2016	2017	2018	2019	2020
Oförbrukade bidrag	858	851	855	922	1 015
Intäkter av bidrag	927	933	959	989	1 037
Erhållna/inbetalda forskningsbidrag	1 033	1 006	1 041	1 121	1 144

Anm. Oförbrukade bidrag samt intäkter av bidrag avser såväl verksamheten inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå som inom forskning och utbildning på forskarnivå.

Oförbrukade bidrag har under 2020 ökat med 10 procent, vilket motsvarar 92 miljoner kronor. Bland de fyra fakulteterna vid universitetet återfinns majoriteten, 48 procent, av oförbrukade bidrag inom Medicinska fakulteten (488 mnkr).

Gällande intäkter av bidrag, vilket avser faktisk förbrukning av erhållna bidrag, har det skett en ökning med 48 miljoner kronor år 2020 (+5 procent). Erhållna/inbetalda forskningsbidrag är fortsatt högre än intäkter av bidrag, vilket innebär att universitetet inte förbrukar medel i samma takt som medlen erhålls.

År 2020 uppgår andelen oförbrukade bidrag i förhållande till intäkter av bidrag till 98 procent (2019: 93 procent). Under den senaste femårsperioden har förhållandet varierat mellan 89 procent och 98 procent. Likt tidigare år förklaras detta av att medel ofta utbetalas i förskott eller avser en längre tidsperiod. Medel används också ofta till investeringar som kostnadsförs i form av avskrivningar under en längre tidsperiod. Ofta betalas bidrag även ut nära årsskiftet, vilket innebär att en högre andel periodiseras. Oförbrukade bidrag kommenteras ytterligare i not 32.

Uppdragsfinansierad forskningsverksamhet

Umeå universitet tar förutom den egeninitierade forskningen också emot uppdrag från omgivningen avseende forskning och utvecklingsarbete. Detta kan röra sig om både rena forskningsuppdrag och arbete som inte är att betrakta som forskning, men som kräver vetenskaplig kompetens, t.ex. konsultarbete i form av tekniskt utvecklingsarbete, datainsamling eller kliniska observationer.

Inom uppdragsforskning minskar erhållna medel med 6 miljoner kronor (-4 procent) år 2020 till 151 miljoner kronor. Minskningen återfinns till största delen inom finansiärgruppen Kommuner och regioner, där den enskilda finansiären Region Västerbotten minskar erhållna medel med 3 miljoner kronor (-6 procent).

Förhållandet mellan de olika finansiärgrupperna liknar situationen föregående år. Statliga myndigheter och Kommuner och regioner är fortsatt de största finansiärgrupperna och står för 54 respektive 33 procent av erhållna medel 2020 (2019: 50 respektive 35 procent). Region Västerbotten är fortsatt den största finansiären bland de enskilda finansiärerna, då erhållna medel från Region Västerbotten för år 2020 uppgår till 49 miljoner kronor (2019: 52 mnkr). Statens skolverk är den näst största finansiären och når 2020 samma nivå som 2019, 25 miljoner kronor.

Tabell 39: Erhållna medel i uppdragsforskning under perioden 2016–2020, miljoner kronor.

Finansiering	2016	2017	2018	2019	2020
Statliga myndigheter	76,1	75,0	85,0	79,1	81,9
Kommuner och regioner	76,5	63,3	63,2	55,4	50,2
Svenska företag	14,5	11,8	13,6	9,1	7,3
Utländska organisationer utan vinstsyfte	1,4	3,9	4,9	4,4	4,5
Utländska företag	5,3	3,8	5,6	3,6	4,0
Svenska organisationer utan vinstsyfte	4,2	5,3	3,1	2,7	2,5
EU-medel	0,6	0,4	0,4	2,8	0,3
Totalt	178,6	163,5	175,8	157,1	150,7

Utbildning på forskarnivå

Nyantagna och aktiva doktorander

Antalet nyantagna doktorander år 2020 är det högsta under den gångna femårsperioden, se tabell 40. Totala antalet var 200 nyantagna doktorander, en ökning med drygt 30 procent sedan 2016.

Störst är ökningen inom Samhällsvetenskapliga fakulteten där fakultetsmedel avsatts, antalet nyantagna har ökat med två tredjedelar sedan 2016. Inom Humanistiska fakulteten och Teknisk-naturvetenskapliga fakulteten är ökningen 40 procent sedan 2016, medan ökningen är 13 procent inom

Medicinska fakulteten. Humanistiska fakulteten antar doktorander vartannat år. Fler kvinnor än män har antagits vid universitetet under året. Ökningen kan vara ett resultat av den forsknings-satsning som rektor beslutat om samt att jämförelseåret 2016 är ett bottenår då antalet antagna doktorander var lägre än på många år.

Även antalet aktiva doktorander ökade under året vid så gott som samtliga fakulteter. Fjolårets notering var den lägsta för alla fakulteter under femårsperioden, minskningen sedan 2016 är 20 procent.

Tabell 40: Totalt antal nyantagna och aktiva doktorander under perioden 2016–2020, med både doktorsexamen och licentiatexamen som slutmål. En aktiv doktorand definieras som den som har en aktivitet över en procent.

Fakultet	Antal nyantagna					Antal aktiva				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Humanistisk fakultet	23	3	25	0	32	138	106	108	86	107
kvinnor/män (%)	74/26	67/33	68/32	-	47/53	61/39	63/37	60/40	59/41	56/44
Samhällsvetenskaplig fakultet	21	26	28	16	35	189	173	156	133	132
kvinnor/män (%)	38/62	54/46	63/37	44/56	66/34	53/47	53/47	55/45	51/49	55/45
Medicinsk fakultet	72	56	68	93	81	507	461	422	402	409
kvinnor/män (%)	61/39	54/46	51/49	46/54	68/32	53/47	52/48	53/47	55/45	57/43
Teknisk-naturvetenskaplig fakultet	37	36	42	55	52	268	238	218	209	237
kvinnor/män (%)	41/59	39/61	50/50	53/47	48/52	43/57	41/59	38/62	40/60	44/56
Umeå universitet totalt	153	121	163	164	200	1 102	978	904	830	885
kvinnor/män (%)	55/45	50/50	55/45	48/52	59/41	51/49	51/49	50/50	51/49	53/47

Doktors- och licentiatexamen

Antalet doktorsexamina har varierat under femårsperioden, se tabell 41. En minskning med 33 procent kan ses under perioden 2016–2020 och årets notering är den lägsta sedan 1999. Närmare 120 personer tog ut doktorsexamen vid universitetet under 2020, något fler män än kvinnor.

Tabell 41: Totalt antal doktors- och licentiatexamen uppdelat per fakultet och kön under perioden 2016–2020.

Fakultet	Antal doktorsexamina					Antal licentiatexamen				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Humanistisk fakultet	14	18	10	10	9	3	1	1	1	0
kvinnor/män (%)	71/29	56/44	60/40	60/40	67/33	67/33	0/100	0/100	100/0	-
Samhällsvetenskaplig fakultet	29	41	23	26	24	1	2	2	3	2
kvinnor/män (%)	45/55	54/46	52/48	50/50	42/58	100/0	0/100	50/50	33/67	50/50
Medicinsk fakultet	84	85	63	75	48	1	3	2	2	0
kvinnor/män (%)	55/45	54/46	49/51	52/48	46/54	100/0	67/33	50/50	50/50	-
Teknisk-naturvetenskaplig fakultet	48	44	40	33	33	8	1	7	3	4
kvinnor/män (%)	46/54	50/50	45/55	36/64	39/61	37/63	0/100	29/71	67/33	25/75
Umeå universitet totalt	177	188	136	144	118	13	7	12	9	6
kvinnor/män (%)	52/48	53/47	49/51	49/51	46/54	54/46	29/71	42/58	56/44	33/67

Endast enstaka licentiatexamen avläggs och antalet har minskat något år 2020 jämfört med år 2019.

Medianstudietid för doktorander

Medianstudietiden från antagning till doktorsexamen är relativt konstant, mellan 8,0 och 8,2 kalenderhalvår under tidsintervallet 2015–2019, se tabell 42. Kvinnor har 2019 något kortare medianstudietid än män. Beräkningarna för nettostudietiden baseras på rapporterad aktivitetsgrad i Ladok.

Tabell 42: Medianstudietid (antal kalenderhalvår) för doktorsexamina totalt för universitetet samt uppdelat på forskningsämnesområde och kön år 2015–2019. När antalet doktorsexaminerade i en kategori understiger sex anges inget värde. Medianstudietiden anges med ett års fördröjning.

Forskningsämne	2015	2016	2017	2018	2019
Humaniora och konst					
Totalt	8,8	9,6	9,0	9,0	8,7
kvinnor	8,8	9,6	8,8	...	...
män	8,8	...	9,0	...	...
Samhällsvetenskap					
Totalt	8,7	8,5	8,7	8,3	8,5
kvinnor	8,6	8,9	8,8	8,2	9,1
män	8,7	8,2	8,5	8,6	8,4
Medicin och hälsovetenskap					
Totalt	6,9	6,4	5,5	7,1	7,0
kvinnor	7,4	5,9	6,7	6,3	7,5
män	5,8	6,8	5,2	7,7	6,1
Naturvetenskap och teknik					
Totalt	8,5	8,7	8,3	8,1	8,5
kvinnor	8,2	8,5	8,0	8,4	7,9
män	8,6	9,0	8,9	8,1	8,8
Umeå universitet					
Totalt	8,2	8,1	8,2	8,0	8,1
kvinnor	8,1	8,0	8,2	8,0	7,9
män	8,2	8,2	8,1	8,1	8,3

Medianstudietiden varierar något under perioden. År 2018 är den kortare än tidigare år. Under hela tidsperioden är medianstudietiden inom medicin och hälsovetenskap lägre än inom övriga ämnesområden. En förklaring kan vara att det finns många antagna med legitimationsyrken som arbetar kliniskt och har varit aktiva inom forskningsprojekt redan innan antagning. Genomsnittet för medianstudietiden inom medicin och hälsovetenskap vid samtliga lärosäten var 7,9 kalenderhalvår år 2019. Inom naturvetenskap och teknik var den genomsnittliga medianstudietiden för samtliga lärosäten 8,5 kalenderhalvår, och inom humaniora och konst samt samhällsvetenskap 9,0 respektive 8,8 kalenderhalvår.

Covid-19:s påverkan på utbildning på forskarnivå

Pandemin kan i vissa fall ge doktorander förändrade förutsättningar, exempelvis vad gäller insamling av material, deltagande i konferenser och kurser samt internationellt utbyte. Fakulteterna har uppmanats att säkerställa att eventuella avvikelser dokumenteras i doktorandernas individuella studieplaner. Dokumentationen ska ange hur progressen i doktorandprojektet har påverkats eller inte påverkats av pandemin samt vad eventuell påverkan består av.

Den uppföljning av sjukfrånvaro som görs månatligen vid universitetet i coronatid visar tendenser att sjukfrånvaro för kvinnliga doktorander sjunkit något under perioden mars–oktober 2020. Även disputationernas genomförande har påverkats av pandemin och inslag av distansöverbyggande teknik har fått en allt större betydelse. Fakulteterna har även nödgats införa begränsning av antalet personer som närvarar i lokalen.

Andra viktiga händelser

En ny omgång av utvecklingsprogrammet för doktorander har genomförts under året. Programmet syftar till att bättre stödja doktorander att fullfölja forskarutbildningen samt skapa förutsättningar för ett långt och hållbart arbetsliv i en konkurrensutsatt akademisk miljö. Vidare syftar programmet till att bidra till ökad kunskap och självkännedom hos såväl doktorander som handledare, för att de bättre ska kunna möta prestationskrav och svåra situationer i sina respektive roller.

Under året har Universitetskanslersämbetet (UKÄ) intervjuat Umeå universitet i projektet *Fokus forskarutbildning*, där forskarutbildning undersöks ur olika aspekter: studeras studenternas intresse för forskarutbildningen i Sverige, lärosätenas dimensionering av forskarutbildningen och samhällets behov av forskarutbildade.

Vid Medicinska fakulteten har arbetet med att organisera utbildningen på forskarnivå till ett fakultetsgemensamt utbildningsprogram fördjupats under året. Införandet planeras för nästkommande år och det förväntas öka möjligheterna för doktorander att genomföra utbildning på forskarnivå med likvärdiga förutsättningar. Programmet väntas även bidra till att alla doktorander får tillgång till en god vetenskaplig miljö med tillräcklig kritisk massa.

Gemensamt för verksamhetsgrenarna

Inledning

För att utveckla universitetets verksamhetsgemensamma arbete har det under året genomförts en rad aktiviteter, både universitetsgemensamt och vid fakulteterna och motsvarande. Detta har skett samtidigt med pågående krishanteringsarbete med anledning av situationen med covid-19. Exempelvis kan nämnas översyn av rutiner för anställning av lärare, motverkande av tystnadskultur genom att tillse att chefer och medarbetare har god kännedom om den grundlagsreglerade meddelarfriheten, utveckling och implementering av ny introduktionsutbildning för medarbetare samt utveckling av former för tillitsbaserad ledning och styrning.

Därtill genomförs arbete med att utveckla arbets- och mötesformer samt social samvaro på arbetsplatsen när de flesta medarbetare arbetat på distans under större delen av året.

Covid-19:s påverkan på Gemensamt för verksamhetsgrenarna

Utöver de olika negativa effekter som covid-19 haft på universitetets verksamhet, har situationen också inneburit ett antal förbättringar som universitetet avser att försöka bibehålla och utveckla efter pandemin. Här ingår bland annat förbättrad samverkan mellan aktörer, snabbare berednings- och förankringsprocesser, utveckling av digitala verktyg, med mera.

Resultatindikatorer

Följande indikator används enligt budgetpropositionen 2021 för att redovisa resultat inom området Gemensamt för verksamhetsgrenarna:

1. Andel disputerade lärare vid universitetet.

Andelen disputerade lärare vid Umeå universitet uppgick till totalt 81 procent under år 2020. Jämfört med föregående år är det en oförändrad nivå.

Samband forskning–utbildning

Högskolelagen (1992:1434), 1 kap 3 §

Enligt högskolelagen ska verksamheten bedrivas så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning. En viktig förutsättning för hög kvalitet i utbildningen är en god forskningsanknytning. Krav på samband mellan utbildning och forskning ingår i universitetets kvalitetssystem för utbildning.

Humanistisk fakultet

Fakulteten har under året haft ett särskilt fokus på sambandet mellan forskning och utbildning. Bland annat har fakultetens utbildnings- och forskningsstrategiska kommittéer haft två gemensamma halvdagar under året för att stärka kopplingen mellan verksamhetsområdena. Den första halvdagen som hölls i februari hade forskningsanknytning i undervisningen som tema. Den andra som hölls i oktober hade hållbar utveckling som gemensamt tema.

Andelen disputerade lärare vid fakulteten var 76 procent i oktober 2020.

Under året har utlysningar gjorts av medel för forskningstid i tjänst för fakultetens lärare, bland annat genom publiceringsbaserad resurs och docentmedel. Även så kallade såddmedel har utlysts. Dessa riktar sig till grupper av lärare och forskare som ämnar skriva ansökningar till externa forskningsfinansiärer.

En princip som fakulteten tillämpar för att understödja att forskande personal deltar i undervisning på grundnivå och avancerad nivå är att forskning i tjänsten endast finansieras för anställda upp till 80 procent av tjänstgöringen. Vid institutionerna arbetar ledningarna aktivt för att få in forskande lärare i undervisningen och majoriteten av doktoranderna vid Humanistiska fakulteten undervisar under sin forskarutbildning.

Fakulteten följer upp frågan om forskningsintegrerad utbildning i samband med de dialoger som hålls efter att alla utbildningar på grundnivå och avancerad nivå lämnat in verksamhetsberättelse och verksamhetsplan. Institutionerna har under 2020 fortsatt arbetat med utveckling av så kallade profilkurser på avancerad nivå, kopplade till aktuella forskningsprojekt.

Samhällsvetenskaplig fakultet

En viktig förutsättning för hög kvalitet i undervisningen är en nära koppling till relevant forskning, vilket är en självklarhet i den undervisning som bedrivs inom Samhällsvetenskapliga fakulteten. Sammanlagt utgör andelen disputerade lärare av samtliga lärare vid fakulteten 81 procent, vilket är en ökning med 1 procentenhet i jämförelse med år 2019. Sett ur ett femårsperspektiv har andelen ökat med 2 procentenheter.

Det är framför allt institutioner med stora utbildningsuppdrag inom professionsutbildningar som jurist-, socionom- och lärarutbildning som har en lägre andel disputerade lärare. För att säkerställa hög kvalitet inom dessa utbildningar krävs också lärare med professionskunskap och yrkeserfarenhet där forskarutbildning är en bristvara. Alla lärare garanteras dock i arbetstidsavtalet tid för att följa forskningen inom det område man undervisar i, oavsett om man disputerat eller inte.

Medicinsk fakultet

Andelen disputerade lärare inom Medicinska fakulteten uppgår 2020 till 82 procent, vilket är en ökning med 1 procentenhet i jämförelse med 2019.

År 2019 inledde Medicinska fakulteten en treårig satsning kallad prefekters forskningsstrategiska resurs för bland annat finansiering av doktorander och stöd till yngre forskares vetenskapliga meritring. För åren 2020 och 2021 har stödet utökats med ytterligare 13 miljoner kronor.

För att stimulera studenter på grundnivå att börja forska tidigt i deras akademiska bana har forskaraspirantverksamheten fortsatt under 2020 med 20 tilldelade platser från läkar-, biomedicin-, tandläkar-, arbetsterapeut-, sjuksköterske- samt tränarprogrammet.

Teknisk-naturvetenskaplig fakultet

Teknisk-naturvetenskapliga fakultetens utbildning har överlag en mycket stark forskningsanknytning. Detta illustreras inte minst av den positiva utvecklingen av andelen disputerade lärare som under perioden 2016 till 2020 ökat från 76 procent till 83 procent. Under samma period minskade antalet adjunkter från 81 till 62 individer. Antalet lektorer ökade från 150 till 181 individer och antalet professorer från 86 till 97 individer.

Inom det konstnärliga området, främst Arkitekt-högskolan, har forskningsanknytningen under de senaste åren varit svag, vilket bland annat resulterat i att forskarutbildningen har lagts ner. Situationen håller dock på att snabbt förbättras i och med ett antal nyrekryteringar av lärare på vetenskaplig grund. Under 2020 tillsattes exempelvis fyra universitetslektorat och ytterligare ett par kommer att utlysas under 2021. Även en professur kommer inom kort att utlysas. Inom industridesign är både ett lektorat och en professur under tillsättning.

Inom det datavetenskapliga området sker för närvarande en mycket stor nyrekrytering på både lektors- och professorsnivå, särskilt inom området artificiell intelligens, bland annat som ett resultat av KAW:s stora satsning inom området (WASP). Här har fakulteten under året också startat ett nytt masterprogram.

Inom vissa tekniska områden har forskningsanknytningen varit relativt svag. Det gäller områden där fakulteten endast ger högskoleingenjörsutbildning på grundnivå. Situationen håller dock på att förbättras i och med nya tillsättningar av ett flertal lektorat och professorer, exempelvis inom energiteknik, byggteknik, maskinteknik och elektro- och systemteknik.

Under året arrangerade fakulteten en lärardag där ett tema var utbildningens forskningsanknytning. En gäst från Kungliga Tekniska högskolan föreläste under temat.

Lärarhögskolan

Lärarhögskolan strävar att skapa förutsättningar för undervisning som är både professionsorienterad och forskningsanknuten, och för verksamhetsnära utbildningsvetenskaplig forskning av hög kvalitet. Inom ramen för regeringsuppdraget *Praktiknära skolforskning* pågår för närvarande sex större forsknings- och utvecklingsprojekt i samverkan mellan forskare och skolhuvudmän. Satsningen syftar till att stärka den vetenskapliga grunden inom lärar- och förskollärarytbildningarna samt i skolväsendet. I det sammanhanget har exempelvis en forskargrupp vid Pedagogiska institutionen involverat studenter i ett forsknings- och utvecklingsprojekt som bedrivs i samverkan med skolhuvudman. Två samverkanslektorer arbetar med samverkansfrågor, en med särskilt uppdrag att stärka examensarbetenas vetenskapliga kvalitet och samtidigt skapa förutsättningar för att göra dem relevanta för skolverksamheten. Det finns också en arbetsgrupp för detta ändamål.

Innovationsverksamhet

Förordning (2015:139) om fördelning av statliga medel för innovationskontor vid universitet och högskolor
Regleringsbrev 2019

Umeå universitets innovationsstödsverksamhet utförs inom ramen för Umeå universitet Holding AB och dess dotterbolag. Innovationsverksamheten omfattar innovationskontoret, inkubatorer samt investeringsverksamhet. Umeå universitet förvaltar Umeå universitet Holding AB (UmUH). Verksamheten i UmUH bedrivs i enlighet med gällande bolagsordning, ägardirektiv och uppdragsavtal.

UmUH är moderbolag i en koncern som vid utgången av räkenskapsåret består av moderbolaget samt dotterföretagen Uminova Innovation AB (UmUH äger 50,3 procent av aktierna), Uminova eXpression AB (UmUH äger 75 procent av aktierna), samt Umeå Biotech Incubator AB (UmUH äger 50,3 procent av aktierna). Innovationskontorsverksamheten utförs på uppdrag av universitetet inom ramen för Umeå universitet Holding AB, medan inkubatorverksamheten bedrivs via dotterbolagen. Umeå universitet Holding AB äger också minoritetsandelar i företagen Etanol Pilot i Sverige AB, Science Park i Umeå AB samt Northern Light Capital AB.

Innovationskontoret

Innovationskontorets uppdrag är att tillhandahålla innovationsstöd till forskare, anställda och studenter vid lärosätet i frågor kopplade till nyttiggörande och kommersialisering av kunskapstillgångar och idéer genererade ur forskning och utbildning. Detta omfattar t.ex. stöd kring frågor kopplade till innovations- och affärsutveckling, stöd inom immaterialrätt, licensiering och sociala innovationer.

Vidare inkluderar Innovationskontorets kärnverksamhet att bedriva universitetets verifieringsverksamhet, vilket inbegriper processer för forskningsnära verifiering och förinkubation, affärsutveckling samt finansiering för projektidéer från Umeå universitet.

Innovationskontorets verifieringsverksamhet har under 2020 erhållit fortsatt finansiering via VINNOVA:s program Validering för tillämpning (VFT1). Genom programmet beviljar Innovationskontoret verifieringsfinansiering för idéer med ursprung i universitetets miljöer. Tre projekt från universitetet har dessutom beviljats ytterligare finansiering via nationella VFT+ som är en påbyggnad för extra lovande projekt efter grundnivån inom VFT-programmet. Innovationskontoret har under 2020 inrättat en särskild grupp som arbetat med ytterligare uppbyggnad av Innovationskontorets stödfunktioner och expertis inom immaterialrätt, med fokus på designskydd, varumärkesfrågor, upphovsrätt och patent.

Innovationskontoret har också i uppdrag att arbeta aktivt för att öka kunskapen om möjligheterna till nyttiggörande och innovation samt generera flöden av nya idéer. Aktiviteterna innefattar olika typer av seminarier och workshoppar, besök på universitetets olika institutioner, informationsinsatser, kurser och liknande. Trots ett år präglad av covid-19 har cirka 50 aktiviteter kopplade till lärosätet registrerats under året. I mars 2020 flyttade delar av innovationskontorets verksamhet till AWL Universum, en ny innovationsmiljö för co-working som initierats via Akademiska Hus. Syftet med Innovationskontorets nya etablering är att öka tillgängligheten och dess närvaro mitt på campus.

Studenters entreprenörskap

Innovationsverksamheten genomför årligen ett stort antal aktiviteter riktade till universitetets studenter. Detta arbete har under stora delar av 2020 påverkats av covid-19 och verksamheten har följt de riktlinjer som givits löpande under året. Flera planerade fysiska event, workshoppar och aktiviteter har fått ställas in eller genomföras genom digitala lösningar eller genom att deltagande skett i anpassade lokaler samt i mindre grupper.

Drivhuset är ett projekt vid Innovationskontoret med målet att inspirera och informera studenter om innovationsstödssystemets erbjudanden, samt att bidra till att fler studenter väljer att testa och utveckla sina affärsidéer eller på andra sätt engagera sig i entreprenörskap. Under 2020 har Innovationskontoret genom projektet drivit eller varit involverat i en rad satsningar som vänder sig till universitetsstudenter, samtliga anpassade efter universitetets riktlinjer och beslut med anledning av covid-19. Under hösten genomfördes fyrdagarseventet *Innovation Boot Camp* (delvis digitalt), som syftar till att stimulera universitetsstudenter till att utveckla nya innovativa lösningar och idéer i grupp, samt ge inspiration till fortsatt entreprenörskap.

Drivhuset har även genomfört Innovationskontorets program IDP (idea development program) i tre omgångar under året.

Under 2020 startade projektet *Support Office for Life science and Health Norra Sverige (SOLH)*. Projektet leds av Umeå universitet genom Innovationskontoret, och universitetet är en av fyra projektparter tillsammans med Region Västerbotten, Luleå tekniska universitet och UmUH. Projektet skall stärka den strategiska samverkan mellan akademi, offentlig sektor och näringsliv inom Life Science i övre Norrland samt Östersjöregionen, där innovationsverksamhetens roll främst omfattar innovationsrelaterade projektaktiviteter och nya verktyg.

Inkubatorerna

Umeå universitets innovationsstödssystem innefattar, utöver Umeå universitet Holding AB, också tre företagsinkubatorer där holdingbolaget är delägare: Uminova Innovation AB, Expression AB Umeå samt Umeå Biotech Incubator AB (UBI). Inkubatorerna tillhandahåller tillsammans med holdingbolag och innovationskontor ett komplett innovationsstödssystem för olika bransch- och vetenskapsområden.

UBI har fokus på affärsidéer och företag som kommer från Umeå universitet inom life science-området, främst läkemedelsutveckling och diagnostik. Affärsidéerna som stötts hos UBI tas in som utvecklingsprojekt i inkubatorn med målet att verifiera teknik och marknad för att därefter bilda företag. Under året har inkubatorn drivit regionalfondsprojektet *Life sciencemotorn*, ett projekt som ska skapa bättre förutsättningar för tillväxt i life sciencebolag i regionen samt aktivt bidra till en ökad interaktion mellan näringslivet och akademien. Under 2020 har utvecklingsprojektet och företagen kring UBI attraherat 43,5 miljoner kronor i riskkapital.

Uminova Innovation är en inkubator som erbjuder en strukturerad och effektiv inkubatorprocess som syftar till att utveckla nya affärsidéer och bygga startupbolag med tillväxtpotential. Inkubatorn skapar årligen olika mötesplatser såsom Umeå Tech Arena samt ger startupbolagen tillgång till nätverk som får bolagen att växa snabbare och nå ut internationellt. Uminova Innovation bedriver sedan flera år tillbaka sitt startupprogram under vår- och hösttermin. Bolagen i inkubatorn har under året sammanlagt erhållit cirka 46,5 miljoner kronor i riskkapital (ägarkapital).

Expression Umeå är en företagsinkubator för de kulturella och kreativa näringarna (KKN), såsom design, arkitektur, formgivning, konst, musik, film, mode med mera. Inkubatorn hjälper kreatörer att utveckla sina affärsidéer till företag och erbjuder även tillgång till den speciella infrastruktur som finns vid Curiosum på Konstnärligt Campus. Inkubatorn har under året genomfört olika inkubatorsprogram för sina målgrupper, samt drivit regionalfondsprojektet *North Sweden Arena for Art, Design, Tech and Business* samt regionalfondsprojekt *Redesigning the Future*, en accelerator för kulturella och kreativa näringars internationalisering.

Resultat och flödestal för innovationsverksamhet

I rapporteringen av flödestal definieras idéer som det inflöde som inkommit till innovationsverksamheten för dialog kring förutsättningar för nyttiggörande samt kommersialisering. De idéer som redovisas omfattar således idéer med kommersiell ansats, sociala innovationer och idéer som avser andra typer av nyttiggörande. Inflöde till innovationsstödsverksamheten kommer från studenter, doktorander och forskare, samt andra anställda vid Umeå universitet.

Verifiering innebär inledande av aktiviteter som syftar till att utvärdera idéerna och verifiera en eller flera kritiska frågor kopplade till nyttiggörande eller kommersialisering. I tabellen nedan redovisas antalet idéer som beviljats verifieringsmedel.

Tabell 43: Antal nya idéer under perioden 2016–2020. Rapporteringen avser det samlade idéflödet från studenter respektive forskare till innovationsstödsverksamheten. Notera att 2016 års siffror ej är jämförbara då de även inkluderade s.k. VFS-projekt, ett samverkansinitiativ som testades under 2016.

Innovations- verksamhet	2016	2017	2018	2019	2020
Antal idéer som influtit från studenter	42	89	63	93	58
Antal idéer som influtit från forskare/anställda	71	60	58	66	55

Som ett resultat av ett strukturerat inflödesarbete under pandemin har Innovationskontoret noterat att inflödet av idéer från målgruppen forskare/anställda 2020 ligger kvar på en fortsatt hög nivå. Likaså fortsätter verifieringsverksamheten i samma omfattning som tidigare år. Med hänsyn till rådande läge har innovationsverksamheten undvikit vissa inflödesaktiviteter med studenter som bidragit till inflöde tidigare år, till exempel genomfördes inte några sommarprogram 2020.

Tabell 44: Flödestal verifiering under perioden 2016–2020. Antal beviljade verifieringsprojekt, t.ex. sommarverifiering 2016–2019.

Verifierings- verksamhet	2016	2017	2018	2019	2020
Antal beviljade verifieringsprojekt	35	40	45	50	42

Det bör noteras att innovationsverksamhetens totala omslutning av idéer/verifieringsprojekt vid given tidpunkt även omfattar idéer som inkommit under tidigare år, varför projekt endast ingår i tabell 44 det år de beviljas.

Tabell 45: Nyckeltal 2018–2020.

Verifieringsverksamhet	2018	2019	2020
Antal patentansökningar	10	9	4
Antal licensavtal	0	4	3
Annat IP-skydd (designskydd, varumärken)	N/A	N/A	5
Antal beviljade verifieringsprojekt	45	50	42
Antal nya aktiebolag/handelsbolag sprungna ur tidigare verifieringsprojekt	6	11	11
Antal idéer/verifieringsprojekt som antagits till inkubatorer	12	14	11

Redovisat antal patentansökningar avser det antal ansökningar som lämnats in under året med stöd från innovationsverksamheten, inklusive prioritetsgrundande eller nationella patentansökningar.

När det gäller antal bolag har bolagsformen enskild firma inte redovisats i tabellen under tidsperioden. År 2019 och 2020 avser endast aktiebolag.

Investeringsverksamhet

Investeringsverksamheten sker inom ramen för Umeå universitet Holding AB:s idébank (investering i intellektuella tillgångar; IP) samt genom investeringar i avknopningsbolag från Umeå universitet. Under 2020 har holdingbolaget arbetat med två delprojekt inom ramen för idébanken. Idébankerna inrättades för att utveckla alternativa former för kommersialisering, till exempel via licensieringsförfarande, och ska främst rikta sig till lovande forskningsresultat och idéer där idébäraren/forskaren inte önskar engagera sig som entreprenör i en kommersialiseringssprocess. Upparbetade kostnader inom idébanken uppgår 2020 till 81 tusen kronor (2019: 214 tkr). Under 2020 har UmUH även genomfört förinvesteringar (totalt 400 tkr) i två startupbolag. UmUH har under 2020 fortsatt sitt engagemang i investeringsbolaget Northern Light Capital (NLC), som investerar i tidiga skeden i nystartade tillväxtbolag. Umeå universitet Holding AB äger strax under 10 procent av aktierna i NLC.

Science Park i Umeå AB

Science Park i Umeå AB (SPUAB) har under 2020 flyttat in i A Working Lab på campus tillsammans med flera aktörer inom Umeås innovationsstöds-system. SPUAB har givits ett uppdrag som värdorganisation för satsningen *Digital Impact North* med Umeå universitet, Umeå kommun, Region Västerbotten, Sveriges lantbruksuniversitet samt RISE AB som grundare. Ett samarbete med investerare för att möjliggöra den första nya Science Park miljön har påbörjats. Bolaget ägs av Umeå Kommunföretag (51 procent), Region Västerbotten (40 procent) samt Umeå universitet Holding AB (9 procent).

Etanol Pilot i Sverige AB

Etanol Pilot i Sverige AB (EPAB) är ägare av den forsknings- och pilotanläggning för bioraffinaderi-tillämpningar som finns i Örnsköldsvik. Umeå universitet Holding AB:s ägarandel i bolaget uppgår till 48,5 procent, men bolaget har under år 2020 drivit en process syftande till att överlåta delar av innehavet till annan part.

Kvalitet i verksamheten

Högskolelagen (1992:1434), 1 kap. 4 §

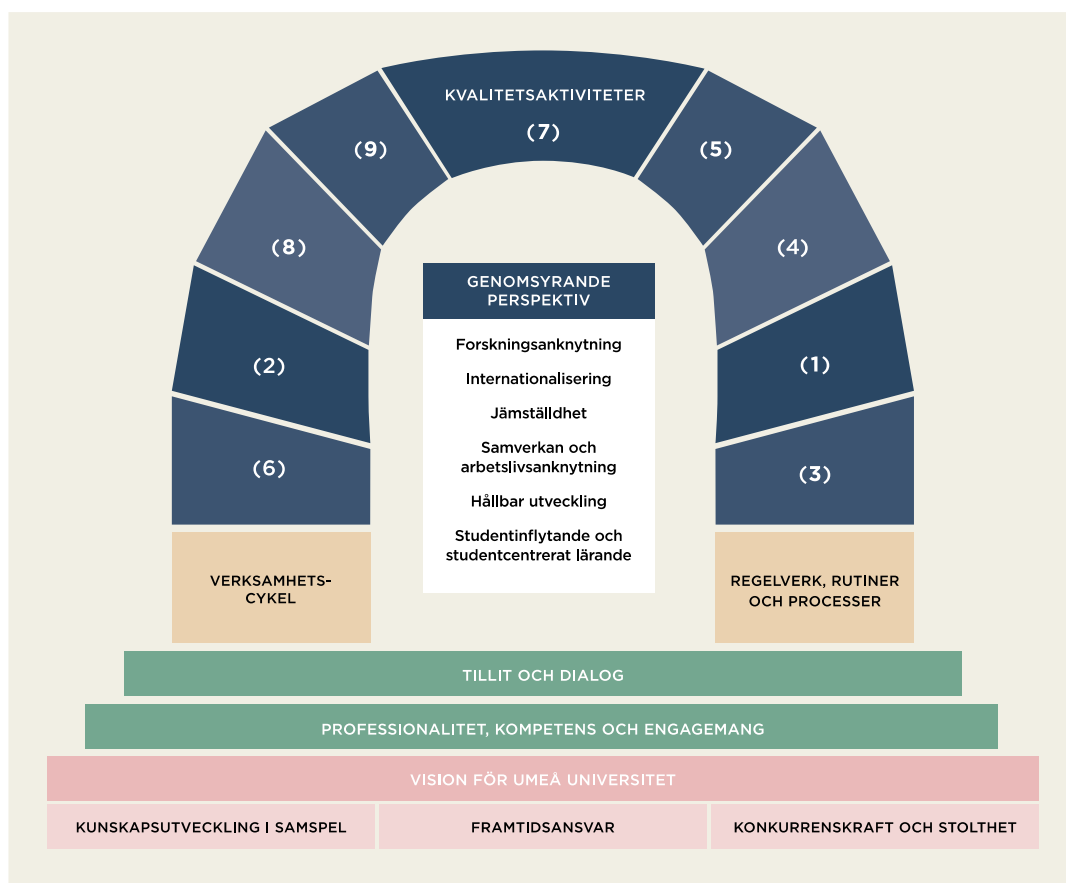
Kvalitetsarbetet vid Umeå universitet är integrerat i linjestrukturen där ansvar följer delegation och arbetsbeskrivningar regleras i beslut och delegationsordning respektive arbetsordning. Arbetet följer en årscykel som inkluderar uppföljning av föregående år, aktiviteter under aktuellt år och planering för nästkommande år enligt anvisningar. Inom områdena utbildning, forskning och administration bedrivs dessutom mer utförligt kvalitetsarbete, beskrivit i avsnitten nedan.

Kvalitetsarbete inom utbildning

Umeå universitets kvalitetsarbete inom utbildning utgår från universitetets egna mål och ambitioner, bland annat lärosätets vision, samt de krav som ställs i lag och förordning. De rutiner, processer och regelverk samt uppföljningar inom dessa som kvalitetsarbetet utgörs av, illustreras i figur 1.

Regelverket som styr kvalitetsarbetet omfattar styrdokument såsom anvisningar för planering och uppföljning, kompetensförsörjningsplan och anställningsordning för lärare, men också ett specifikt styrdokument kallat *Kvalitetssystem för utbildning*. Uppföljning och utveckling av kvalitetsarbetet ingår i universitetets ordinarie verksamhetsuppföljning och verksamhetsplanering på alla nivåer, t.ex. genom verksamhets- och kvalitetsdialoger.

Dokumentet *Kvalitetssystem för utbildning* omfattar utbildning på alla nivåer och ska användas som verktyg för att ständigt utveckla och säkra kvaliteten i universitetets utbildningar. Det ska också bidra till en samsyn om vad som utmärker hög kvalitet i utbildning och vilka krav som ska uppfyllas för hög kvalitet. *Kvalitetssystem för utbildning* involverar anställda och studenter på universitetets samtliga organisatoriska nivåer. Det bygger på principerna tillit, delaktighet och flexibilitet.

Figur 1. Kvalitetsarbetet för utbildning vid Umeå universitet utgår från lärosätets vision och bygger på medarbetarnas professionella kompetens och engagemang. Basen för kvalitetsarbetet utgörs av tillit och dialog på vilken verksamhetscykler samt regelverk, rutiner och processer ger ett formaliserat ramverk för kvalitetsaktiviteterna som tillsammans skapar en struktur för utveckling och uppföljning av ett antal genomsyrande perspektiv. Dokumentet *Kvalitetssystem för utbildning* omfattar de blå segmenten i figuren, där siffrorna (1–9) avser olika aktiviteter i kvalitetssystemet.

Under 2020 har såväl uppföljande som framtids- syftande kvalitetsdialoger hållits med fakulteter och Lärarhögskolan. Varje fakultet samt Lärarhögskolan behandlar kvalitetsarbetet i särskilda avsnitt i avstämningen av verksamhetsplanen. Detta avsnitt ligger till grund för den uppföljande kvalitetsdialogen mellan universitetsledningen och ledningen för respektive fakultet. Underlaget till den framtids- syftande dialogen utgörs av fakulteternas och Lärarhögskolans identifierade utvecklingsområden för det kommande året. Universitetsledningen har också en kvalitetsdialog med studentkårerna.

Fakultetsaudit genomförs i en sexårig cykel och syftar till att utveckla kvalitetsarbetet inom en fakultet, Lärarhögskolan eller en förvaltningsenhet, baserat på kollegiala synpunkter och rekommendationer. Auditgruppens sammansättning gör att goda exempel sprids även till de fakulteter som vid tillfället inte genomlyses. Auditgruppen har extern representation och nytt för 2020 är att även forskarutbildningen ingår i auditen.

Under 2020 påbörjades fakultetsauditen av Samhällsvetenskapliga fakulteten. I fakultetsauditen genomlyses särskilt hur fakulteten organiserar, stödjer och kvalitetsutvecklar utbildning. Enligt fakultetens önskemål berör auditen även doktoranders internationalisering samt kvalitets- säkring av andra vägar till examen än via program. Auditen av Samhällsvetenskapliga fakulteten skulle ha avslutats i juni 2020, men försenades på grund av den pågående pandemin och kommer att avslutas under januari 2021.

En kvalitetsrapport baserad på en beskrivning av kvalitetsarbetet tillsammans med en sammanfattning av kvalitetsdialogerna och kvantitativ uppföljning behandlades av universitetsstyrelsen i juni 2020.

Kvalitetsarbete inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Under 2020 genomfördes *Studiebarometern*, en enkät som går ut till samtliga studenter som läser på termin 5. Nytt för 2020 var att enkäten genomfördes helt digitalt, något som tyvärr verkar ha givit en väsentligt lägre svarsfrekvens än tidigare år. Enkäten är ännu inte sammanställd och analyserad.

Kvalitetsutveckling och utvärdering av kurser på grundnivå och avancerad nivå görs av kursgivande institution och rutinerna för hur detta genomförs varierar. Fakulteternas självskattningar i samband med kvalitetsdialogen visar att det finns potential för utveckling av kursutvärderingarna vad gäller publicering av kursutvärderingar och svarsfrekvens.

Fakulteterna har under verksamhetsåret fortsatt arbetet med att genomföra kollegiala externa granskningar av sina utbildningsprogram på grundnivå och avancerad nivå. Under 2020 genomgick 64 utbildningar vid Umeå universitet extern kollegial granskning eller UKÄ:s utbildningsutvärdering. Motsvarande antal för 2019 var 18. Sammantaget har 86 procent av universitets cirka 150 utbildningsprogram på grundnivå och avancerad nivå externgranskats under perioden 2017–2020. På fakultetsnivå genomförs samlade analyser av de externa granskningarna vilket har föranlett fakultetsövergripande förändrings- och utvecklingsprojekt.

Kvalitetsarbete inom utbildning på forskarnivå

Under året har avgångsenkäten bland doktorander för 2018/2019 analyserats, vilket resulterat i en rapport som fastställdes av rektor i juni. Enkäten visar att de flesta doktorander som disputerat vid Umeå universitet är mycket nöjda med sin utbildning och även med sin egen insats. De utvecklingsområden som framträder i enkäten är behov av mer stöd till doktorander när det gäller entreprenörskap och innovation samt för att söka forskningsmedel, samt behov av förbättring av arbetet med den individuella studieplanen. Information om enkätresultaten har presenterats i olika råd och kommittéer inom universitetet, vid seminarier, möten med studentkårerna etc. Fakulteterna har inlett arbetet med förbättringsåtgärder, bland annat genom information till doktoranderna om de kurser som redan finns vid universitetet. Samhällsvetenskapliga fakulteten har under året utvecklat en ny forskarutbildningskurs i att planera forskning och att skriva forskningsansökningar.

Arbete har också skett under året med utgångspunkt i den så kallade studentkårsskrivelsen som de tre studentkårerna gemensamt utarbetar vart tredje år inom ramen för universitetets kvalitetssystem. Prolongering, arbetsmiljö, studentinflytande, handledarkompetens och doktorandkurser är områden där behov av förbättring identifierats.

En pilotomgång av kollegiala granskningar av forskarutbildningsämnen har gjorts under hösten. Granskningen syftar till att kvalitetssäkra utbildningens innehåll och genomförande samt ge stöd för kvalitetsutveckling. Åtta forskarutbildningsämnen har genomgått granskningen, vilken bidragit till kvalitetsstärkande åtgärder vid institutioner och fakulteter, exempelvis att stärka arbetet med hållbar utveckling samt att förbättra kommunikationen mellan institutionen och doktoranderna om doktoranders inflytande. Pilotomgången har bland annat lett till insikten att mer underlag behövs för granskarna men även att handlägningsordningen och anvisningar till granskarna behöver utvecklas. Arbetet med nästa års kollegiala granskning har inletts genom att institutionerna nu utser granskare till kommande forskarutbildningsämnen.

Universitetskanslersämbetets granskningar

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ansvarar för att granska kvalitetssäkring av högre utbildning och forskning. De fyra typerna av granskningar är: granskningar av lärosätets kvalitetsarbete, utbildningsutvärderingar, prövningar av examenstillstånd samt tematiska utvärderingar. Umeå universitet lämnade i november 2020 in sin självvärdering för UKÄ:s granskning av lärosätets kvalitetssäkringsarbete. Den tematiska utvärderingen om breddad rekrytering som skulle ha startat under 2020 kommer att starta 2021.

Under 2020 har UKÄ slutfört granskningar av utbildningar och examenstillstånd vid Umeå universitet (se tabell 46). Umeå universitets handlägningsordning tydliggör olika aktörer och deras ansvarsområden under en granskning. Handlägningsordningen omfattar också vad som ska göras i de fall det slutliga omdömet blir ifrågasatt kvalitet.

Under 2020 har två utbildningar med ifrågasatt kvalitet rapporterat sitt utvecklingsarbete och därefter erhållit omdömet hög kvalitet (tabell 46). Ämneslärarexamen i matematik för gymnasieskolan ska genomgå ny prövning senast februari 2021.

UKÄ har även under 2020 givit Umeå universitet tillstånd att utfärda en ny läkarexamen baserad på sex års studier.

UKÄ:s granskningar av utbildning på forskarnivå har under året berört tre inriktningar av kemi, (fysikalisk, analytisk och organisk) för vilka självvärderingar skickades in till UKÄ i slutet av november. Intervjuer och beslut väntas under 2021. Den planerade utvärderingen av medicin och hälsovetenskap ställdes in och utvärderingen av kemi flyttades fram som en följd av pandemin.

Tabell 46: Resultat av UKÄs granskningar 2020.

Ämne	Aktuellt omdöme	Ev. tidigare omdöme
Läkarexamen (examenstillståndsprövning)	Tillfredsställande	
Förskollärarexamen	Hög kvalitet	Ifrågasatt kvalitet
Grundlärarexamen, inriktning fritidshem	Hög kvalitet	Ifrågasatt kvalitet
Ämneslärarexamen, musik i gymnasieskolan	Hög kvalitet	
Ämneslärarexamen, matematik i gymnasieskolan	Ifrågasatt kvalitet	
Ämneslärarexamen, idrott och hälsa i gymnasieskolan	Hög kvalitet	
Ämneslärarexamen, bild i grundskolans årskurs 7–9	Hög kvalitet	
Ämneslärarexamen, bild i gymnasieskolan	Hög kvalitet	
Ämneslärarexamen, samhällskunskap i gymnasieskolan	Hög kvalitet	
Ämneslärarexamen, svenska i gymnasieskolan	Hög kvalitet	

Kvalitetsarbete inom forskning

Umeå universitet har under 2020 initierat ett arbete med att utveckla ett kvalitetssystem för forskning. Arbetet inleddes med en kartläggning av befintliga aktiviteter på universitetsövergripande nivå och fakultetsnivå.

I oktober hölls en workshop med representanter från *Strategiska rådet för forskning och utbildning på forskarnivå* (FOSTRA) och fakulteter som diskuterade UKÄ:s då kända bedömningsgrunder för utvärdering av kvalitetssystem för forskning. Arbetet kommer att intensifieras under 2021.

Kvalitetsarbete inom administration

För att stärka kvaliteten inom universitetets hela administration finns sedan några år tillbaka det strategiska rådet för administration. Rådet består av representanter för det administrativa stödet från samtliga övergripande områden inom universitetet: kanslichefer vid fakulteter och Lärarhögskolan, administrativ chef för universitetsbiblioteket samt cheferna för Universitetsförvaltningens verksamhetsområden.

Rådet leds av universitetsdirektören, och har till uppgift att:

- Utgöra ett strategiskt stöd för rektor och universitetsledning inom administration.
- Ge förslag till utveckling och förbättrad samordning av universitetets administration på samtliga organisatoriska nivåer.
- Samordna och utveckla kvalitetsarbetet inom administrationen.

Inför 2020 togs en verksamhetsplan för rådet fram, med fyra övergripande mål: ökad samordning mellan universitetets olika nivåer och funktioner, förenkling och prioritering inom verksamhetsstödet, ökad kvalitet inom verksamhetsstödet, samt arbete för en ökad hållbarhet inom verksamhetsstödet. Arbetet med de aktiviteter som togs fram för respektive mål har dock, till följd av hanteringen av coronapandemin, till största del skjutits upp och återupptas under 2021.

En reviderad regel för gatekeeping beslutades av rektor i slutet av 2019 men implementeringen av regeln har skett under år 2020. Syftet med gatekeepingfunktionen är främst att kvalitetssäkra de uppdrag och uppgiftsinhämtanden som går ut till fakulteter, Lärarhögskolan, universitetsbibliotek, universitetsförvaltning och institutioner eller motsvarande.

Den universitetsgemensamma administrationen, i form av Universitetsförvaltningen, genomför regelbundet granskningar (audits), där varje förvaltningsenhet analyseras av en granskningsgrupp, i syfte att identifiera utvecklingsmöjligheter. Granskningsgruppen består av representanter från förvaltnings-, fakultets-, och institutionsnivå. Till följd av coronapandemin har ingen ny audit inletts under året. Auditen av Kommunikationsenheten, som inleddes i slutet av 2019, har dock slutförts och avrapporterats.

Beslut har också fattats om att under 2021 genomföra en audit av Lokalförsörjningsenheten. Utöver detta bedriver vissa enheter inom den universitetsgemensamma förvaltningen ett mer systematiskt arbete med ständiga förbättringar baserat på bland annat kartläggning av målgruppernas behov, processkartläggning etc.

Andra kvalitetshöjande utvecklingsprojekt som genomförts under året är en översyn av regelverket för universitetsgemensamma projekt, revidering av rektors delegationsordning, samt översyn av universitetets verksamhetsplaneringsprocess och processen för intern styrning och kontroll. En rekommendation om vilka dokumentlagrings- och samarbetsverktyg som är lämpliga att använda utifrån säkerhetsmässiga, legala och tekniska krav har dessutom fastställts. Baserat på två av Internrevisionens granskningar har därutöver utvecklingsarbeten inletts gällande studenthälsan och prefekters villkor och förutsättningar. De åtgärder som vidtas ska återrapporteras till universitetsstyrelsen under 2021.

Högskolepedagogisk utbildning

Umeå universitet arbetar strategiskt på flera plan med högskolepedagogisk utveckling, något som visat sig vara extra viktigt ett år som detta. Genom gott samarbete mellan fakulteterna i exempelvis universitetets strategiska råd för utbildning på grundnivå och avancerad nivå har frågor som rör kvalitetssystem för utbildning på alla nivåer hanterats, utvecklas och följts upp trots ett år som präglats starkt av coronapandemin. Umeå universitet har sedan många år även en högskolepedagogisk enhet; Universitetspedagogik och lärandestöd (UPL). Denna arbetsenhet har i uppdrag att leda, utbilda och stötta samtliga fakulteter i deras arbete med pedagogisk utveckling. I uppdraget ingår även att ansvara för att utveckla den pedagogiska digitala kompetensen bland undervisande personal samt förvalta de utbildningsnära digitala system som är centralt finansierade (exempelvis lärplattform, videotjänst, fusk- och plagiatskontroll osv.).

Den 17 mars gick hela lärosätet över till distansundervisning vilket innebar en mycket stor arbetsbelastning för såväl lärare som studenter. Behovet av högskolepedagogiskt stöd och utbildning var akut och UPL ställde därmed om sin planerade verksamhet för att på bästa vis löpande kunna utbilda och stötta lärare, institutioner och ledning i högskolepedagogiska och utbildningsrelaterade frågor.

Nedan följer en kort sammanfattning av de särskilda åtgärder UPL satte in under 2020 med avseende på pedagogiskt utvecklingsarbete i pandemitider.

Utökade webbresurser

Stödmaterial till lärare utökades för att göra självstudier möjliga. Fokus på detta stödmaterial var didaktik och pedagogik i distansundervisning samt handhavande av utbildningsnära digitala system.

Riktad seminarierie: "Att undervisa i Covid-tider"

En öppen nätbaserad seminarierie tillskapades under våren med 1–2 lunchseminarier per vecka. Fokus var aktuella frågor såsom anpassade examinationsformer, frågekonstruktion, samspel i digitala miljöer, social interaktion på nätet, lärfaktorer i digitala miljöer med mera.

Verkstäder i pedagogisk digital kompetens

I direkt anslutning till övergången till distansstudier erbjöds lärare vid Umeå universitet dagligen utbildning i verktygen Zoom, UmuPlay samt lärplattformarna (Canvas, Moodle, Cambro). Efterfrågan på denna utbildning var mycket stor under våren och något lugnare efter sommaren och under höstterminen.

Högskolepedagogiska Drop-in

Under mars–maj öppnades ett drop-in där lärare under 3 timmar dagligen (via Zoom) fick möjligheten att resonera om pedagogik och kursdesign med pedagogiska utvecklare och IKT-pedagoger.

Översyn av kapacitet gällande digitala stödsystem för undervisning

I nära samarbete mellan UPL och ITS säkerställdes tidigt i mars att kapaciteten på lärplattformar och andra system för utbildning skulle hålla om/när hela Umeå universitet samtidigt skulle nyttja dessa vid en eventuell stängning av campus. Systemen har fungerat väl under hela 2020 med undantag för ett videotjänstsystem som levereras via SUNET (Swedish University Computer Network) där viss störning uppstått under året.

Särskilda råd gällande anpassad examination

På uppdrag av det strategiska rådet för utbildning på grundnivå och avancerad nivå (USR) tillskapades en arbetsgrupp med uppdrag att ta fram tydliga instruktioner och råd för hur Umeå universitet ska arbeta med alternativa examinationsformer när tiderna kräver detta. Gruppen bestod av pedagogiska utvecklare, utbildningsledare från

samtliga fakulteter, excellenta lärare samt studentrepresentanter och har under hösten 2020 även uppdaterat sina råd med särskilt fokus på salstentamen. Råden från denna grupp har även varit vägledande för många andra lärosäten i Sverige.

Nätverkande mellan lärosäten

När Sveriges högre utbildning samtidigt övergick till distansundervisning gick de pedagogiska utbildningsenheterna samman för att i dialog hjälpa och stötta varandra. Ett högskolepedagogiskt chefsnätverk sättes med en handfull möten under våren med fokus på att dela arbetsbörda och webbmateriel, tips, råd och tankar. Detta chefsnätverk har blivit en viktig nod för strategisk högskolepedagogisk utveckling nationellt.

Ordinarie högskolepedagogiska utbildningar

Utöver de särskilda arbetsinsatserna sprungna ur situationen med covid-19 har de högskolepedagogiska utbildningarna genomförts som planerat. Efterfrågan på kurser i högskolepedagogik har trots rådande pandemi varit god, de annonserade utbildningsplatserna på UPL har fyllts och reservlistor upprättats. Den grundläggande högskolepedagogiska kursen omfattar 5 veckor och tillfredställer SUHF:s rekommendation gällande högskolepedagogisk utbildning för lärare på svenska universitet samt kraven på pedagogisk skicklighet för lektorer och professorer som anges i Umeå universitets anställningsordning. Kurserna ges både på svenska och på engelska och har liksom övrig undervisningsverksamhet på universitetet främst bedrivits på distans. Utöver de grundläggande kurserna har följande tematiska fördjupningskurser erbjudits under året:

- Utbildning för hållbar utveckling
- Ny som lärare, Forskarhandledning i praktiken
- Didaktik för universitetslärare
- Handledning i högre utbildning
- Verksamhetsförlagd utbildning (uppdrag av Lärarhögskolan)
- Oral presentation (ges som doktorandkurser på uppdrag av Humanistisk, Medicinsk och Teknisk-naturvetenskaplig fakultet)

Under 2020 har 363 individer (2019: 352) deltagit i högskolepedagogiska kurser vid enheten, varav 73 individer (2019: 78) genomgick pedagogisk utbildning för forskarhandledare (avser kursen *Forskarhandledning i praktiken*).

Året har inneburit en stor ökning i antalet deltagare på kortare utbildningar såsom verkstäder och seminarier med sammanlagt 1 755 deltagare, vilket uppskattas till mer än tredubbelt antalet under ett ordinarie. De skräddarsydda uppdragen för enskilda institutioner har emellertid fått stå tillbaka något detta år då arbetsbelastningen på den högskolepedagogiska enheten varit mycket hög. Den höga arbetsbelastningen innebar även att de pedagogiska utvecklingsmedlen (Punktum) inte utlystes under våren som planerat utan sköts upp till december 2020 med utdelning av medel våren 2021. En del externa uppdrag har även ingått under året. Där kan nämnas uppdrag från Högskolan i Gävle, Uppsala universitet, Akademiska Hus, Mittuniversitetet, Luleå tekniska universitet samt Tritonia i Vasa, Finland.

Intern styrning och kontroll

Förordning (2007:603) om intern styrning och kontroll

Intern styrning och kontroll är den process som syftar till att universitetet med rimlig säkerhet fullgör sina uppgifter, uppnår verksamhetens mål och uppfyller de krav som framgår av myndighetsförordningen. Universitetsstyrelsen fastställde, i december 2019, systembeskrivningen för arbetet med intern styrning och kontroll 2020. Systembeskrivningen fastställs årligen och anger universitetets ansvarsförhållanden samt processer för arbetet med intern styrning och kontroll.

Universitetsstyrelsen beslutade också i december 2019 att fastställa en riskanalys för treårsperioden 2020–2022. Riskanalysen omfattar de risker som kan negativt påverka universitetets möjligheter att fullgöra sina uppgifter och nå verksamhetens mål eller uppfylla kraven myndighetsförordningens krav. Därtill anger riskanalysen de förebyggande åtgärder som behöver vidtas för att hantera respektive risk, samt hur dessa ska följas upp. Arbetet med de förebyggande åtgärderna under år 2020 har följts upp under hösten. Uppföljningen visar att en relativt hög andel (55 procent) av de förebyggande åtgärderna är helt genomförda.

Samtidigt är 43 procent av åtgärderna delvis genomförda där arbetet kommit långt på väg, men viss del återstår. Uppföljningen visade också att en åtgärd (2 procent) ej var genomförd.

Nytt för år 2020 är att riskanalysen är treårig i stället för som tidigare ettårig. Den treåriga giltighetstiden omfattar perioden 2020–2022 och syftar till att samordna riskanalysen med den treåriga universitetsgemensamma verksamhetsplanen som avser samma period.

Inför år 2021 beslutade rektor att revidera riskanalysen. Revideringen utgick från utfallet av den uppföljning som genomförts. Ytterligare underlag för revideringen utgjordes av de riskanalyser som genomförts av fakulteterna, Lärarhögskolan, Universitetsförvaltningen och universitetsbiblioteket. Vidare anpassades den universitetsgemensamma riskanalysen för att hantera risker kopplade till situationen med covid-19.

Utifrån det arbete och den rapportering som genomförts är den sammanfattande bedömningen att den interna styrningen och kontrollen inom universitetet är betryggande.

Redovisning av antal ärenden och styckkostnader

Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, 3 kap. 1 §

För ärendeslag som omfattar ett stort antal ärenden ska antalet och styckkostnaden för handläggningen av dessa ärenden redovisas. Kommentarer till ärendeslagen i detta avsnitt relaterar till styckkostnadsredovisningen under avsnittet *Väsentliga uppgifter*.

Tabell 47: Antal och styckkostnad per ärendeslag år 2019–2020.

Ärendeslag	Antal		Styckkostnad (tkr)	
	2019	2020	2019	2020
Helårsstudent	16 748	17 476	103,7	103,2
Helårsprestation	14 083	14 693	123,4	122,8
Refereegranskad vetenskaplig publikation	1 215	1 262	2 128,1	2 042,8

Ärendeslagen helårsstudent och helårsprestation

Styckkostnaden för helårsstudent respektive helårsprestation består av samtliga kostnader för utbildning på grundnivå och avancerad nivå (exklusive kostnader för uppdragsutbildning och beställd utbildning) dividerat med antalet helårsstudenter respektive helårsprestationer (exklusive studenter inom uppdragsutbildning och beställd utbildning) för år 2020.

I styckkostnad per helårsstudent vid Umeå universitet ingår kostnader för Ladokkonsortiet samt utveckling av Ladoksystemet, vilka båda är resurser för totalt 37 lärosäten i Sverige. Kostnaderna för Ladokkonsortiet, som bokförs inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå, uppgick 2020 till totalt 46 miljoner kronor, vilket motsvarar 2 procent av universitetets totala kostnad för utbildning på grundnivå och avancerad nivå 2020. Kostnaden per helårsstudent varierar mellan olika utbildningsområden.

Refereegranskad vetenskaplig publikation

Styckkostnaden för refereegranskad vetenskaplig publikation beräknas genom att samtliga kostnader för forskning och utbildning på forskarnivå divideras med antalet författarfraktioner (andelar av dessa publikationer som utförts av forskare vid Umeå universitet) år 2020. Det varierar mellan olika lärosäten huruvida fraktionisering genomförs i denna beräkning och på vilket sätt. Kostnaden per refereegranskad publikation varierar mellan olika vetenskapsområden.

Internationalisering

Högskolelagen (1992:1434), 1 kap. 5 §

I Umeå universitets vision återfinns det internationella perspektivet under alla de tre övergripande utvecklingsområdena. Arbetet med att implementera visionen, genom framtagandet av ett inriktningsdokument för internationaliseringen vid Umeå universitet har fortsatt under 2020, men är kraftigt försenat på grund av covid-19-pandemin. Dokumentet är tänkt att ligga till grund för formuleringen av universitetets arbete framöver vad gäller internationalisering, med avstamp i begreppet integrerad internationalisering.

En ramansökan från lärosätet för deltagande i det nya Erasmusprogrammet med start 2021 beviljades i december 2020. Deltagandet i programmets olika delar är en viktig grund för internationaliseringsarbetet vid universitetet.

Fakulteter och Lärarhögskolan har under året lyst ut olika former av medel för att öka det internationella inslaget i såväl utbildning som forskning. Exempel på sådana medel är en mobilitetspeng för lärare, medel för att starta internationella samarbeten inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå, medel för skapande av fler kurser som ges på engelska och medel för resor för doktorander. En lärare vid Medicinska fakulteten har fått medel från fakulteten för att åka på en "teaching sabbatical", liknande upplägget som finns att söka medel för från Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning (STINT).

Medicinska fakulteten och Samhällsvetenskapliga fakulteten har under 2020 fastställt egna internationaliseringsstrategier. Bildmuseet har under året visat fem utställningar som presenterade internationella konstnärskap och designprojekt där 14 internationella konstnärer deltog.

Internationaliseringsstrategi i universitetets kvalitetssystem för utbildning

Internationalisering är på ett tydligt sätt integrerad med lärosätets kvalitetssystem för utbildning genom att det skrivs fram som ett av sex genomsyrande perspektiv som präglar hög kvalitet på utbildning och utbildningens förutsättningar. Internationalisering nämns specifikt under fyra av de nio aktiviteter som är stommen i kvalitets-systemet. Dessutom finns internationalisering med som en av tretton punkter i förslaget på kvalitetskrav som måste vara uppfyllda vid starten av ett nytt utbildningsprogram eller ett nytt huvudområde vid universitetet.

Internationalisering på hemmaplan

Ett flertal institutioner jobbar för att stärka internationaliseringen på hemmaplan genom att utveckla nya former av internationella samarbeten inom utbildningen, inte minst digitala sådana. Till exempel har Civilingenjörsprogrammet i interaktion och design under året startat ett projekt där man inom befintliga kurser samarbetar med studentgrupper vid universitet i andra länder. Ett annat exempel är forskarskolan inom det utbildningsvetenskapliga området där man samplanerat kurser och aktiviteter med ett flertal universitet i andra länder.

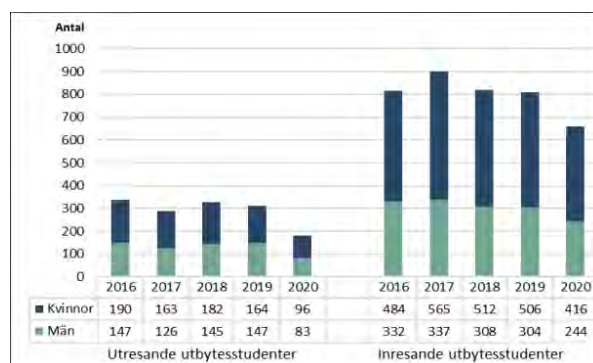
Det stora antalet internationella studenter, även under ett år som 2020, är ett uttryck för att Umeå universitet erbjuder en internationellt konkurrenskraftig utbildning av hög kvalitet. Mångfalden av studenter från olika delar av världen bidrar till att skapa mer dynamiska utbildnings- och forskningsmiljöer, där olika perspektiv och traditioner möts och bryts mot varandra och ökar förståelsen för andra kulturer. Lärosätet har ett väl utvecklat och populärt buddyprogram där nationella och internationella studenter möts. Buddyprogrammet är till för att hjälpa internationella studenter att komma till rätta i Umeå och introducera dem till Sverige samtidigt som de som redan studerar vid universitetet får möjligheten att möta nya människor och kulturer. Det är därmed – utöver arbetet inom programmen – en viktig del av internationaliseringen på hemmaplan.

Mobilitet och den internationella dimensionen

Umeå universitet erbjuder möjligheter till personal- och studentutbyte genom de utbytesavtal och utbytesprogram som universitetet har med andra lärosäten och samarbetspartner. Detta bidrar till att stärka den internationella dimensionen i lärosätets verksamhet. Utbytesavtalen finns på tre olika nivåer: på universitetsövergripande nivå, på fakultetsnivå samt på institutionsnivå. På varje institution finns en internationell kontaktperson som är institutionens nav för internationaliseringsfrågor. Under 2020 infördes ett nytt systemstöd för universitetets internationaliseringsarbete. Det nya systemet kommer att underlätta och kvalitetssäkra universitetets arbete med internationaliseringsfrågor. Under 2020 tecknades ett nytt utbytesavtal på universitetsövergripande nivå, med University of the Sunshine Coast i Australien.

I diagram 10 presenteras förändringen avseende internationalisering inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå sedan 2016.

Diagram 10: Antal in- och utresande utbytesstudenter under perioden 2016–2020.

Intresset för utbytesstudier har inte varit mindre än tidigare under 2020, men på grund av pandemin har färre studenter kunnat genomföra sina utbyten.

En grupp utresande utbytesstudenter som inte återfinns i statistiken är de studenter som reser ut inom programmet Minor Field Studies (MFS). Under 2020 reste 9 studenter ut inom MFS. Ytterligare 3 studenter beviljades MFS-stipendium men kunde inte genomföra sitt MFS-utbyte med anledning av pandemin.

Majoriteten av de inresande utbytesstudenterna läser kurser som ges på engelska. Från att 2018 ha minskat i antal, ökar nu antalet engelskspråkiga kurser för andra året i rad. På avancerad nivå har antalet ökat medan de engelskspråkiga program ökat medan de på grundnivå ligger på samma antal som tidigare.

Tabell 48: Antal engelskspråkiga anmälningalternativ (kurser och program) under perioden 2016–2020.

Engelskspråkiga anmälningalternativ	2016	2017	2018	2019	2020
Fristående kurser	563	573	554	573	646
Program på grundnivå	2	2	3	2	2
Program på avancerad nivå	32	35	39	39	41
Totalt	597	610	596	614	689

Internationalisering och forskning

Det förs ingen statistik över forskarmobilitet, men det är mycket vanligt med individuella forskarutbyten liksom utbyten mellan olika forskargrupper på internationell nivå, utan samordning eller finansiering från universitetet centralt. Doktorander och forskare kan i viss omfattning också nyttja de utbytesavtal och program som finns vid universitetet. Vid Personalenheten finns funktionen *International Staff Support*, som arbetar med att underlätta rekrytering och introduktion av nya internationella medarbetare.

I november arrangerade den svenska ambassaden i Seoul tillsammans med Umeå universitet och tre andra svenska lärosäten ett digitalt Nobelsymposium med seminarier kring årets Nobelpristagare. Arrangemanget genomfördes inom projektet *Pilot merger of Study in Sweden and Office of Science & Innovation* där universitetet deltar under 2020–2021.

Universitetet deltog under året i två stora bilaterala samarbetsprojekt finansierade av STINT (Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning), Mirai och SASUF (South Africa-Sweden University Forum). Beslut har dessutom tagits om deltagande i de uppföljande projekten MIRAI 2.0 och SASUF2030. Projektens syfte är att stärka det akademiska samarbetet inom utbildning, forskning och innovation mellan svenska och japanska, respektive svenska och sydafrikanska, universitet. Alla aktiviteter inom projekten har under året genomförts digitalt.

Umeå universitet är även med i samarbetsnätverket *University of the Arctic* och i två nordiska satsningar som ger möjlighet till forskningsutbyte – *Nordic Center Fudan University i Kina* och *Nordic Centre in India* samt i nätverken *The Baltic University Programme* och *Scholars at Risk*.

Studentinflytande

Högskolelagen (1992:1434), 1 kap. 4 a §

Studentinflytande är centralt för att tillvarata studentperspektivet i utvecklingen av verksamheten vid Umeå universitet.

Vid Umeå universitet har Umeå Medicinska Studentkår, Umeå naturvetar- och teknologkår samt Umeå studentkår ställning som studentkårer. Ställningen som studentkår följer enligt beslut av universitetsstyrelsen 2019 och gäller till och med halvårsskiftet 2022. Det är därmed dessa studentkårer som företräder studenterna vid Umeå universitet och utser studentrepresentanter till organ vid universitetet där studenterna ska vara representerade.

I början av varje hösttermin genomför universitetet ett introduktionsprogram för tillträdande studentrepresentanter. Programmet har till syfte att introducera representanterna till aktuella frågor och universitetets organisation samt etablera en god dialog och lägga grunden för ett gott samarbete.

Universitetet ger ekonomiskt stöd till studentkårernas arbete med att utöva studentinflytande och genomföra studiesocial verksamhet. Stödet till studentkårerna på universitetsgemensam nivå har uppgått till totalt 4,1 miljoner kronor under 2020 (2019: 4,1 mnkr). Beloppet inkluderar ett bidrag på 2,0 miljoner kronor som är särskilt avsatt för ändamålet i statsbudgeten. Utöver det universitetsgemensamma stödet erhåller studentkårerna även stöd genom avtal med respektive fakultet och Lärarhögskolan.

Vart tredje år författar de tre studentkårerna en sammanställning av de problem som kårerna identifierat vid universitetet och ger förslag på åtgärder. Sammanställningen benämns Studentkårsskrivelsen, och den senaste versionen överlämnades till universitetet i juni 2019. Arbetet med de inkomna förslagen har pågått under året och ingår som en aktivitet i universitetets kvalitetsystem för utbildning (se mer i avsnittet *Kvalitetsarbete för utbildning*).

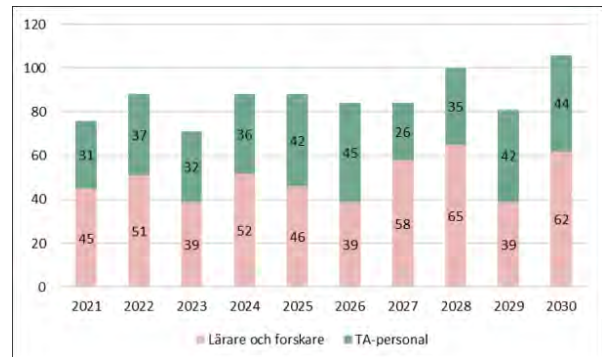
Under året har en uppföljning genomförts av studentkårernas verksamhet under verksamhetsåret juli 2018–juni 2019. Uppföljningen visade att samtliga studentkårer uppfyller högskolelagens krav samt i allt väsentligt lever upp till åtagandena enligt avtalen med universitetet. Uppföljningen visade också att i genomsnitt 40 procent av studenterna vid universitetet var medlemmar i en studentkår under verksamhetsåret. För det verksamhetsår som uppföljningen avser visade samtliga tre studentkårer ett ekonomiskt underskott. Trots underskotten görs bedömningen i uppföljningsrapporten att kårernas ekonomi är stabil med ett eget kapital som motsvarar ungefär hälften av årets intäkter, eller mer. Studentkårernas egna kapital är i viss mån avsatt till fonder för särskilda ändamål, men är också till viss del obundet. Det ger studentkårerna finansiell stabilitet och handlingsfrihet att hantera oförutsedda händelser.

En viktig del i universitetets arbete med studentinflytande är de universitetsgemensamma studentenkäterna. Vartannat år genomförs *Studiebarometern*, och vartannat år genomförs *Nyborjarenkäten*. Den senare omfattar samtliga studenter som påbörjat en campusförlagd utbildning på grundnivå. Syftet med enkäten är dels att få information och kunskap om varför studenterna valt den utbildning de nu påbörjat, dels att få en bild av hur de uppfattar den information och det mottagande som de fick i anslutning till utbildningsstarten. En mycket intressant utveckling jämfört med tidigare nyborjarenkäter är den trendmässiga minskningen av andelen studenter som anger att ett viktigt skäl till att börja utbildningen i Umeå, var att man inte kom in på sitt förstahandsval.

Kompetensförsörjning

Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag

Diagram 11: Personal som uppnår 65 år under perioden 2021–2030.

Den befattningskategori som står inför de största pensionsavgångarna är professorer, vilket innebär att det föreligger ett fortsatt stort rekryteringsbehov. Av universitetets samtliga 366 professorer är 66 procent 55 år eller äldre och 8 procent är 70 år eller äldre. För 2019 var siffran för gruppen 55 år eller äldre 65 procent medan professorer över 70 år utgjorde 6 procent. Av samtliga professorer kommer 20 procent att uppnå 65 år inom de närmaste fem åren. För 2019 var motsvarande siffra densamma.

Av samtliga lektorer kommer 11 procent att uppnå 65 års ålder inom en femårsperiod, vilket är oförändrat sedan 2019. Lektorer som är 65 år eller äldre utgör 4 procent, jämfört med 5 procent 2019. För anställda med befattningar inom det teknisk-administrativa området är fördelningen mellan ålderskategorierna jämnare.

Åtgärder som vidtagits i syfte att attrahera, rekrytera och bibehålla kvalificerade lärare och forskare

Under 2020 har en mängd aktiviteter initierats och genomförts för att attrahera, bibehålla och rekrytera kvalificerade lärare och forskare.

Inom Medicinska fakulteten utreds möjligheter att förena läraranställningar med hälso- och sjukvårdsarbete i primärkommunal sektor och nya modeller för behovsprövning inför anställning har prövats. Fakulteten har avsatt medel för karriäranställningar i syfte att stärka vissa forskningsområden samt för att attrahera och behålla personal. Under 2020 har hittills sju personer (varav fyra kvinnor) anställts.

Humanistiska fakulteten stödjer bland annat docentmeritering, inplacering av lärare som meriterad eller excellent samt möjligheten till befordran till lektor och professor. Under 2020 har två kvinnliga professorer anställts och fakulteten har inlett rekrytering av ytterligare två professorer. Framgångsrika docenter vid fakulteten har erbjudits möjligheten att beföras till professor, bland annat för att på sikt uppnå jämn könsfördelning. Fakulteten har drivit fyra beföringsärenden där samtliga tilltänkta professorer är kvinnor. Sex lärare har blivit meriterade i universitetets pedagogiska system och tre docenter har antagits vid fakulteten. Elva docenter och fyra biträdande universitetslektorer har fått del av fakultetens strategiska forskningssatsning. Rekrytering av två biträdande lektorer har inletts. För att knyta till sig nya juniora forskare, som kan konkurrera om externa medel och stärka fakultetens position har tio postdoktorer anställts. Nyanställda lärare har även fått extra kompetensutvecklingstid.

Lärarhögskolan stödjer med hjälp av myndighetskapt rekrytering av lektorer vid de institutioner som har lärarbrist och samtidigt har högt söktryck.

För att kunna rekrytera brett eftersträvar Samhällsvetenskapliga fakulteten breda utlysningar och analyserar därför profiler och annonser noggrant i samband med rekryteringsanhållan. Fakulteten stävar efter att utlysa anställningar (postdoc eller biträdande lektorat) i anslutning till disputationer, för att kunna bibehålla kompetens inom området. Snabbhetspremier betalas till sakkunniga för att påskynda rekryteringsprocesserna. Antalet biträdande lektorat vid fakulteten ökar generellt. Fakulteten har under året anställt tre professorer, varav två kvinnor och en man. Fakulteten medfinansierar exempelvis WAF-anställningar (Wallenberg Fellows). Fakulteten genomförde också ett antal prefektseminarier, varav ett handlade om kompetensförsörjning.

Teknisk-naturvetenskapliga fakulteten har utlyst fem anställningar som biträdande universitetslektor där sökanden själv anger vid vilken institution hen vill anställas. Utlysningen rönste stor uppmärksamhet och resulterade i mer än 500 sökande. Intervjuer och anställning sker under 2021.

Inom Umeå centrum för arkitektur, design och konst har en föreståndare rekryterats med anställning som professor vid Arkitekt högskolan. Rekrytering av ytterligare två professorer till Arkitekt högskolan respektive Designhögskolan har inletts. Rekrytering av personal inom WASP-satsningen (Wallenberg AI, Autonomous Systems and Software Programme) genomförs vid flera av fakultetens institutioner och innebär en kraftig expansion som förstärker fakultetens och universitets position inom artificiell intelligens. En översyn av prefekternas villkor har gjorts och en process har inletts för att göra uppdraget mer attraktivt. Detta omfattar både möjligheten att bedriva forskning under prefektskapstiden och att tiden direkt efter uppdraget ska möjliggöra återgång till forskning och undervisning. Fakultetens institutioner har nominerat flera kandidater till Wallenberg Academy Fellow. Fakulteten har inlett en utbildningsinsats för att gynna mångfald och en mer jämställd verksamhet.

Åtgärder för att erbjuda attraktiva utbildningar på forskarnivå

Medicinska fakulteten har tagit fram ett forskarutbildningsprogram som ska ge doktorander likvärdiga förutsättningar inom fakulteten samt bidra till en starkare vetenskaplig miljö. Vid Humanistiska fakulteten ingår samtliga doktorander i en forskarskola vilket ska stärka utbildningsmiljön och skapa mer attraktiva forskarutbildningar. Nätverket för forskarutbildning vid Humanistiska fakulteten (FunHum) stärker samarbetet kring forskarutbildningen inom fakulteten och anordnar varje år ett handledarkollegium för att utveckla handledarnas kompetens. Den Samhällsvetenskapliga fakulteten har beslutat om en strategisk satsning på 15 nya doktorandtjänster som utlystes gemensamt under hösten 2020. Rekryteringen ska trygga kompetensförsörjningen inom flera ämnen där den nationella konkurrensen är stor och där internationell rekrytering är svår eller omöjlig. Antalet doktorander har minskat avsevärt, främst på grund av svårigheterna att finansiera doktorandanställningar, men även universitetets geografiska läge kan försvåra rekrytering inom vissa konkurrensutsatta ämnen. Teknisk-naturvetenskapliga fakulteten har fortsatt att bedriva sitt ständiga utvecklingsarbete för att förstärka förutsättningarna för en utbildning på forskarnivå av högsta kvalitet.

Övriga verksamheter

Universitetsbiblioteket har samordningsansvar för arbetet med forskningsdata inom lärosätet och har för att utveckla sitt forskarstöd har det förstärkt verksamheten med två disputerade naturvetare (varav en även är utbildad bibliotekarie). Till universitetsbibliotekets undervisningsverksamhet har en disputerad biolog/bibliotekarie rekryterats samt en disputerad etnolog/bibliotekarie.

Personalenheten har reviderat den strategiska kompetensförsörjningsplanen och rektor har fattat beslut om en universitetsgemensam aktivitetsplan för kompetensförsörjning. Under året utvecklades och implementerades en ny digital introduktionsutbildning för nyanställda medarbetare, vilket har gjort det enklare för medarbetarna att delta och ökat deltagandet. Vidare fortsatte genomförandet av kompetens- och karriärutvecklingsprogram, som forskningsledarprogrammet ReaL, utvecklingsprogram för chefer och ledare samt chefsintroduktion. Programmen innehåller nu teman och reflektionspass om hur man kan leda med tillit och följa upp på ett tillitsbaserat sätt. Utifrån Internrevisionens granskning av prefekters villkor och förutsättningar har insatser utarbetats i syfte att skapa goda förutsättningar för ett hållbart och strategiskt ledarskap. Under 2020 har universitetet fått utmärkelsen *HR Excellence in Research (HRS4R)* som innebär att universitetet dels uppfyller många av de högt ställda EU-kraven på en ansvarsfull och professionell arbetsgivare, dels har åtagit sig ett kontinuerligt kvalitetsarbete. En projektledare har tillsatts och en projektplan har tagits fram för att implementera HRS4R. Personalenheten bidrar även till attraktiva utbildningar på forskarnivå genom *Utvecklingsprogram för doktorander* där även handledare deltar i vissa avsnitt.

Fakulteternas HR-specialister och Personalenheten har samarbetat för att utveckla rekryteringsprocessen i rekryteringssystemet Varbi. Processen har effektiviserats och kvalitetssäkrats till exempel genom användning av mallar för kompetensbaserad rekrytering. Ett brett utbud av aktiviteter för medföljande till internationella forskare har implementerats. Det strategiska partnerskapet med Umeå kommun, bland annat kring mottagande och etablering för nyinflyttade medarbetare och kommuninvånare, har fortsatt.

Ett partnerskap med Skellefteå kommun har etablerats för samverkan inom bland annat strategisk kompetensförsörjning. Tillsammans med Kommunikationsenheten har Personalenheten utvecklat webbsidorna "Arbeta hos oss" samt den engelska versionen "Work with us". Syftet är att stärka bilden av universitetet som en attraktiv arbetsgivare.

Planeringsenheten samordnar frågor som rör forskarutbildning vid universitetet samt leder ett nätverk med fakulteternas forskarutbildningshandläggare där bland annat kvalitetsfrågor, regler och riktlinjer, samt kurser diskuteras. Doktorander kan vända sig till doktorandkoordinatören med frågor om handledning, publiceringar, anställningsförhållanden med mera.

Sammanfattning

Umeå universitet har stora utmaningar avseende strategisk kompetensförsörjning. Dels med hänsyn till den rådande åldersstrukturen, dels på grund av den ökade konkurrensen från omvärlden, speciellt när det gäller professorer. Även om mycket arbete återstår har åtgärder vidtagits för att hantera denna utveckling.

När det gäller förutsättningar för den interna kompetensutvecklingen och för ledarförsörjningen ser det förhållandevis bra ut. Med ett omfattande utbud av interna program och enskilda utbildningsinsatser i kombination med upparbetade rutiner för intern kompetensutveckling finns goda förutsättningar att klara framtidens utmaningar. Umeå universitet kan dock på inget sätt slå sig till ro. Universitetet behöver ständigt utveckla program och kurser samt revidera rutiner för den interna kompetensutvecklingen.

Jämställdhet och lika villkor

Högskolelagen (1992:1434), 1 kap 5 §

Umeå universitet arbetar långsiktigt för att förverkliga universitetets vision att lärosätet ska kännetecknas av en inkluderande kultur där jämställdhet, mångfald och lika villkor är självklara. Detta arbete görs inom ramen för jämställdhetsintegrering samt inom arbetet med diskrimineringslagens krav på aktiva åtgärder.

Jämställdhetsintegrering

Regleringsbrev 2020

Utifrån analysen av planen för jämställdhetsintegrering 2017–2019 har universitetet valt att under 2020 påbörja arbetet med att ta fram en ny plan. Denna kommer att utgå från universitetets alla verksamheter, till skillnad från den tidigare planen som utgick från utbildning och forskning. I början av 2021 kommer verksamheternas genomförda analyser av problemområden samt identifierade behov av åtgärder att samlas in, sammanställas och fastställas till en ny jämställdhetsintegreringsplan. Utöver arbetet med en ny plan har universitetet utvecklat arbetet med jämställdhet som kvalitetsaspekt i lärosätets kvalitetssäkringsarbete, genom att ta fram universitetets självvärdering som underlag för UKÄ:s granskning. Universitetet har under året även fastställt regler för jämställdhet vid nomineringar och inrättande av beslutande och rådgivande organ.

Den ojämna fördelningen mellan kvinnor och män bland studenterna kvarstår. På fakultetsnivå är kvinnor överrepresenterade (inom ett spann av 63–74 procent), förutom på Teknisk-naturvetenskapliga fakulteten där fördelningen är 40 procent kvinnor och 60 procent män. På kurs- och programnivå på hela universitetet kan vi se stor variation i könsfördelningen.

Diagram 12: Könsfördelning på grundnivå och avancerad nivå 2018–2020 (antal). I diagrammet redovisas antalet registrerade individer på ett utbildningsprogram eller fristående kurs vid Umeå universitet.

Könsfördelningen bland doktorander går att se under avsnittet *Utbildning på forskarnivå*.

Humanistiska fakulteten beaktar jämställdhet vid rekryteringsaktiviteter och vid utlysningar av medel för utveckling av utbildningar vid fakulteten. Under 2020 har även mallen för verksamhetsplanering och verksamhetsberättelse för utbildning förbättrats för att framgent ge bättre kunskaper om könsfördelningen bland studenter och lärare, samt hur jämställdhetsperspektivet tas upp i utbildningen. I kommunikationen med studenter används underrepresenterat kön som förebild för presumtiva studenter med syfte att i detta fall få fler manliga studenter att söka till utbildningarna. Samhällsvetenskapliga fakulteten har arbetat för att främja jämställdhet vid exempelvis utformandet av ledningsgrupper, kommittéer och andra grupp-konstellationer samt när sakkunniga utses. Vid Lärarhögskolan har *Forskarskolan inom det utbildningsvetenskapliga området* initierat en översyn av kursplanen för en obligatorisk forskarutbildningskurs i syfte att garantera utbildningens kvalitet gällande hållbar utveckling, forskningsetik samt frågor om lika villkor. För att närma sig Teknisk-naturvetenskapliga fakultetens mål att underlätta rekrytering av högt kvalificerade studenter och medarbetare oavsett bakgrund samt att utbilda kommittéer i likavillkorsarbete, gjordes en satsning på jämställdhetsutbildning under 2020. Utbildningssatsningen inleddes med två seminarier om jämställdhet inom akademien med tyngdpunkt på rekrytering och karriärvägar vid Teknisk-naturvetenskapliga fakulteten.

Beaktande av jämställdhet vid fördelning av forskningsmedel

Av regleringsbrevet till universitet och högskolor framgår att jämställdhet ska beaktas vid fördelning av forskningsmedel. Detta har lett till ett antal insatser vid universitetets olika fakulteter. Humanistiska fakulteten har gjort en översyn av principer för fördelning av anslagsfinansierad forskningstid till fakultetens anställda. I samband med det framkom att det finns fördelningskriterier som kan missgynna kvinnliga anställda. Åtgärder planeras inför nästa års tilldelning av anslagsfinansierad forskningstid till fakultetens anställda.

Kommittén för lika villkor vid Medicinska fakulteten beslutade att genomföra en årlig kartläggning, med början under 2020, av fördelningen av forskningsbidrag baserad på kön. Kartläggningen gäller alla lokala bidragskällor som på något sätt är relevanta för forskare med anknytning till fakulteten.

Verka för en jämställd könsfördelning vid rekrytering av professorer

I enlighet med regleringsbrevet har universitetet genom olika åtgärder fortsatt verka för en jämställd könsfördelning vid rekrytering av professorer. På Medicinska fakulteten finns bland annat anvisningar för hur en anställningsprofil ska utformas för att inte missgynna någon person, med utgångspunkt i diskrimineringslagstiftningen. Vidare instrueras sakkunnigbedömare att alltid redovisa hur jämställdhetsaspekten har beaktats vid bedömning av anställning som professor vid fakulteten. På Samhällsvetenskapliga fakulteten har ett arbete inletts med målet att utbilda anställningskommittéernas ledamöter, prefekter samt HR-stöd i mångfaldssäkrad rekrytering, för att säkerställa att rekryteringsprocesserna blir så bra som möjligt och för att minimera risken för bias i bedömningen av de sökande. Humanistiska fakulteten har under 2020 använt befordringsinstrumentet för att jämföra ut könsfördelningen bland professorerna.

Antalet rekryterade kvinnliga professorer har 2020 ökat och närmar sig en mer jämställd fördelning. För att motverka den snedfördelning som finns i det totala antalet anställda professorer krävs att antalet rekryterade kvinnliga professorer fortsätter att öka. I en analys av rekryterade professorer under 2020 går det att se att fler kvinnor blir befordrade till en professur än män, medan män i större utsträckning blir rekryterade via utlysta professorer än kvinnor.

Diagram 13: Antalet rekryterade och befordrade professorer samt gästprofessorer fördelat på åren 2016–2020.

Diagram 14: Antalet anställda professorer under åren 2016–2020.

Aktiva åtgärder

Universitetet ska bedriva förebyggande och främjande arbete för att motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Detta görs inom ramen för universitetet som arbetsgivare såväl som utbildningsanordnare.

På universitetsgemensam nivå har ett flertal nätverksträffar och utbildningar hållits för att utbilda företrädare för lika villkor och chefer om aktiva åtgärder. Nedan presenteras exempel på arbete som gjorts inom fakulteterna, universitetsförvaltningen och universitetsbiblioteket.

- Workshop: Att som prefekt förhålla sig till sexuella trakasserier. Syftet med workshoppen var att tillsammans öva förmågan att identifiera, uttrycka sig och förhålla sig om till sexuella trakasserier som prefekt/biträdande prefekt.
- Förslag till ett nytt forskarutbildningsprogram har setts över ur ett likavillkorsperspektiv.

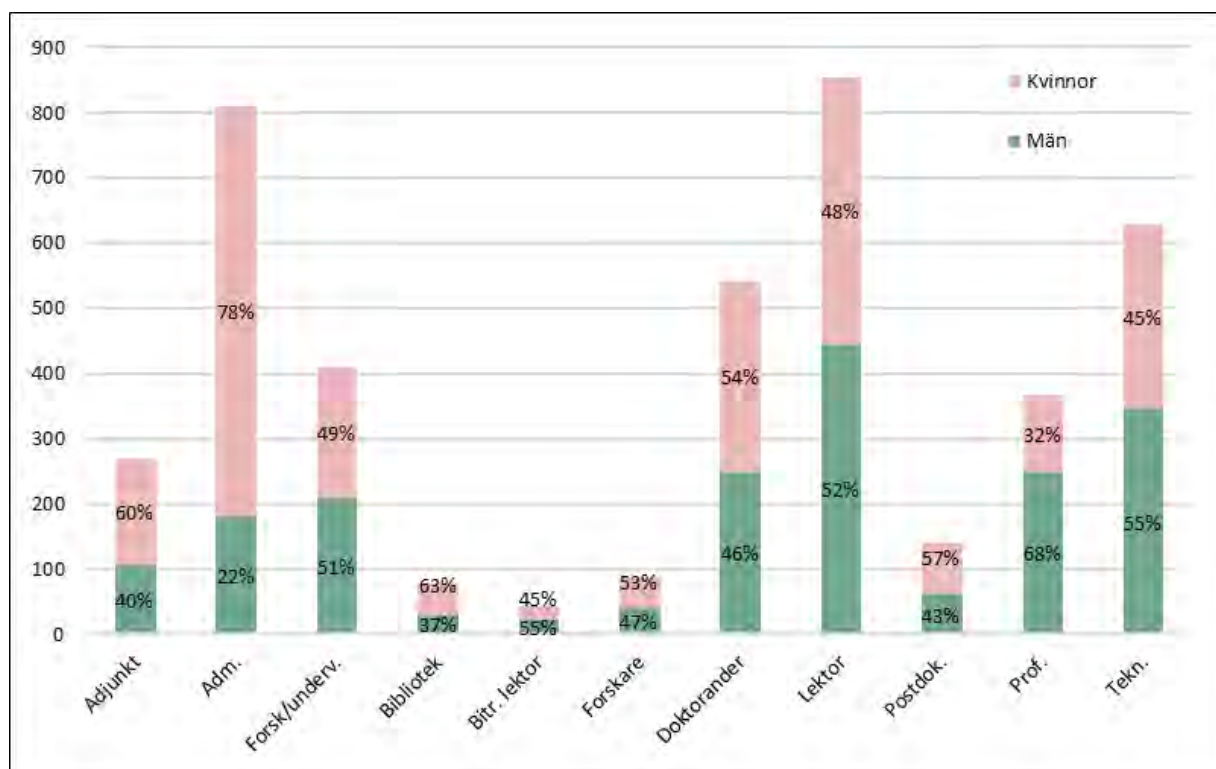
- Studenternas möjligheter att förena föräldraskap och studier har analyserats och förslag på åtgärder har tagits fram.
- Universitetsbiblioteket har till följd av den snabba omställningen till digital undervisning under året förändrat sina stödfunktioner för att stötta studenter med funktionsnedsättning.
- Olika satsningar har genomförts för att förbättra tillgängligheten med hjälp av indraget myndighetskapital inom verksamhetsgrenen utbildning. Satsningarna innefattar både fysisk tillgänglighet till universitetets lokaler i form av dörrautomatik, förbättring av ljudmiljön i undervisningssalar, mobila hörslingor samt ett projekt för att införa verktyg för att underlätta framtagande av tillgänglighetsanpassat digitalt material.

Under 2020 har det totalt inkommit fem ärenden om trakasserier, sexuella trakasserier och kränkande särbehandling. 2019 inkom totalt nio anmälningar.

Könsfördelning per befattningskategori

Antalet anställda totalt på universitetet fördelar sig med 54 procent kvinnor och 46 procent män. Som vid tidigare år råder en könsfördelning inom 40/60 procentspannet inom de flesta befattningskategorier förutom administrativ personal med 78 procent kvinnor samt professorer där andelen kvinnor uppgår till 32 procent.

Diagram 15: Könsfördelning per utvalda befattningskategorier och kön 2020. Vid befattningen postdoktor avses de som är anställda vid Umeå universitet.

Arbetsmiljö och hälsoarbete

Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag

Umeå universitet arbetar systematiskt och långsiktigt för att skapa goda fysiska, organisatoriska och sociala arbetsmiljöförhållanden i syfte att uppnå god hälsa, trivsel och goda prestationer.

Universitetets anställda ges bland annat möjlighet till en friskvårdstimme per vecka på betald arbetstid om verksamheten medger, tillgång till subventionerat motionskort samt ett brett och lättillgängligt utbud av företagshälsovårdstjänster. Under 2020 nyttjades friskvårdsbidraget av 1 874 medarbetare.

Målsättningen beträffande sjukfrånvaro 2020 har varit att bibehålla en låg nivå genom bland annat tidiga rehabiliterande insatser från personalansvariga chefer och närmaste HR-stöd samt förebyggande och ändamålsenliga insatser från universitetets företagshälsovård.

Umeå universitets totala sjukfrånvaro för 2020 var 2,7 procent, vilket är lägre än föregående år (se tabell nedan). Sjukfrånvaron för kvinnor har minskat från 4,4 procent till 3,7 procent. Sjukfrånvaron för män är oförändrad, 1,5 procent. I samtliga åldersintervall minskade sjukfrånvaron 2020 jämfört med föregående år. Andelen långtidssjuk-skrivna (60 dagar eller mer) ökade från 54,9 procent till 55,5 procent av den totala sjukfrånvaron under 2020.

Tabell 49: Sjukfrånvaro i procent under perioden 2016–2020.

Sjukfrånvaro	2016	2017	2018	2019	2020
Total sjukfrånvaro	3,0	3,0	2,9	3,0	2,7
Kvinnor	4,3	4,3	4,4	4,4	3,7
Män	1,6	1,5	1,3	1,5	1,5
Anställda ≤ 29 år	1,9	2,0	2,1	2,6	1,9
Anställda 30–49 år	3,1	3,0	2,8	2,8	2,6
Anställda ≥ 50 år	3,0	3,2	3,3	3,4	2,9
Andel långtidssjuk-skrivna av samtlig sjukfrånvaro ¹	63,2	62,9	55,9	54,9	55,5

¹60 dagar eller mer.

Universitetet arbetar kontinuerligt för att underlätta återgång till arbete för sjukskrivna medarbetare. Lärosätet har under 2020 fortsatt att utbilda nya chefer och HR-stödet i det webbaserade rehabiliteringsverktyget Adato. Under året har även en satsning på utbildningar inom området arbetsmiljö och rehabilitering erbjudits till chefer och HR-stöd. Utbildningarna har syftat till att stärka chefer, HR-stöd och arbetsmiljöombuden i förmågan att identifiera och hantera tidiga tecken på stress och ohälsa samt stärka arbetet med tidiga insatser, samordning och effektiv anpassning som gör att rehabiliteringsarbetet förbättras.

Miljö och hållbar utveckling

Högskolelagen (1992:1434) 1 kap. 5 §

För Umeå universitet handlar hållbar utveckling om att långsiktigt säkerställa att alla människor ska ha samma möjligheter när det gäller sociala, ekonomiska och miljömässiga levnadsvillkor. För universitetet innebär detta att studenterna i sin utbildning ska ges kunskap och färdigheter vad gäller hållbar utveckling så att de när de lämnar universitetet kan verka för att Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling nås. Lärarna som undervisar ska ha kunskap och förmåga att integrera hållbarhetsperspektiv in i sitt ämne.

Universitetets miljöpolicy är vägledande i miljö- och hållbarhetsarbetet, och betonar att universitetet med ett proaktivt förhållningssätt och innovativt arbetssätt ska verka för det hållbara samhället och att målen i Agenda 2030 nås.

Umeå universitet har under året tagit fram och fastställt en regel som ska tillfredsställa det behov av stöd och styrning som följer av kraven i förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter liksom annan för universitetet relevant miljölagstiftning. Den ska även stödja universitetets arbete enligt högskolelagen (1992:1434), FN:s globala hållbarhetsmål i Agenda 2030, det åtagande som universitetet har gjort genom Klimatramverket för universitet och högskolor, samt intentionerna i universitetets vision och miljöpolicy. Ambitionsnivån för miljö- och hållbarhetsarbetet med mål och övergripande åtgärder beskrivs i universitetets handlingsplan för klimat och hållbarhet, vilken kommer att beslutas av rektor under 2021, samt i verksamhetsplanerna för institutioner, enheter och andra delar av universitetets organisation.

För perioden 2018–2020 är universitetets miljö och hållbarhetsmål att *universitetet arbetar för hållbar utveckling*. Detta inkluderar två målområden: att andelen utbildningsprogram som innehåller perspektivet hållbar utveckling ska öka och att universitetet ska minska sin klimat- och miljöpåverkan från energianvändning, resor och transporter samt andra varor och tjänster.

Måluppfyllelsen gällande att öka andelen utbildningsprogram som innehåller perspektivet hållbar utveckling sammanställdes och analyserades första gången 2018. Resultatet för år 2020, visar att ungefär en tiondel av universitetets 145 utbildningsprogram har ett fokus på hållbar utveckling, och att en övervägande del av programmen har ett eller flera examensmål som relaterar till hållbar utveckling. Under 2020 ökade antalet utbildningsprogram som innehåller perspektivet hållbar utveckling med två, jämfört med föregående år. Antalet utbildningsprogram där ”Hållbar utveckling förekommer som ett eller flera examensmål i utbildningsplanen” har ökat med fem.

Under året har Lärarhögskolan och fakulteterna vidtagit flera åtgärder för implementering av hållbar utveckling i kurser och program. Teknisk-naturvetenskapliga fakulteten har, i samverkan med Universitetspedagogik och lärandestöd (UPL) under året utvecklat den universitetsgemensamma fortbildningskursen *Att utbilda för hållbar utveckling*, vilken ges av UPL. Kursdeltagarna har varit från fakulteterna och Lärarhögskolan. Syftet med kursen är att deltagarna får utveckla sina kunskaper och förhållningssätt inom området hållbar utveckling för att sedan kunna integrera olika aspekter av hållbar utveckling i kurser och program. Exempel på program som arbetat med aspekter av hållbar utveckling är bland annat Kandidatprogrammet i miljö- och hälsoskydd, vilket har en tydlig koppling till att främja en hållbar utveckling och uppnå målen i Agenda 2030. Exempel på framtagna planer med inriktning att säkerställa att perspektivet hållbar utveckling integreras är exempelvis Humanistiska fakultetens handlingsplan för hållbar utveckling inom forskarutbildningen, där målet är att hållbar utveckling integreras i samtliga forskarutbildningar vid fakulteten innan utgången av 2021.

Medicinska fakulteten har antagit utbildningsplanen för det 6-åriga Läkarprogrammet, vilken integrerar hållbarhetsperspektivet. Vid Institutionen för epidemiologi och global hälsa finns en grupp som arbetar med Agenda 2030 och SDG (Sustainable Development Goals) samt en utbildningsstrategisk grupp som diskuterar framtida satsningar inom hållbar utveckling. Samhällsvetenskapliga fakulteten har i samtliga program på grundnivå och avancerad nivå inkluderat analyser av hållbarhet. Lärare från ett flertal institutioner tillhörande fakulteten har under 2020 även deltagit i UPL-kursen *Att utbilda för hållbar utveckling*.

Under år 2020 har Umeå Transformation Research Initiative (UTRI) bildats. UTRI är en tvärvetenskaplig nod för hållbarhetsforskning vid Umeå universitet och har som mål att föra samman olika disciplinära perspektiv, personer och forskargrupper samt att arbeta för att underlätta nydanande forskning om hållbar omställning vid Umeå universitet.

Miljö- och hållbarhetsmål för perioden 2018–2020: Universitetet arbetar för hållbar utveckling

Resultatet för minskad miljö- och klimatpåverkan från energianvändning, resor och inköp visar följande för år 2020:

- Universitetet har minskat sitt totala koldioxidutsläpp från tjänsteresor med 85 procent jämfört med föregående år. Naturvårdsverkets klimatverktyg har använts vid bedömning av det totala koldioxidutsläppet från flygresor inklusive övriga tjänsteresor för åren 2020 och 2019. Då Umeå universitets campus stängdes ned den 18 mars 2020 på grund av pandemin, har näst intill all personal arbetat hemifrån och tjänsteresor ställts in. Fram till och med juni 2020 har resestatistik levererats av universitetets resebyrå. Resebyrån har därefter försatts i konkurs. För hösten 2020 har uppskattningsvis mycket få resor gjorts på grund av de kraftiga reserestriktioner som gällt. Universitetet har därför rest avsevärt mindre år 2020 än föregående år.

- Umeå universitets totala energianvändning för 2020 har minskat med 10 procent jämfört med 2019. Energibesparingen för år 2020 motsvarar 162 normalstora villors årsförbrukning av energi. Energianvändningen minskade även 2019, då med 5 procent jämfört med året innan. Den främsta anledningen till minskningen är det mildare klimatet med en varm uppvärmnings-säsong och kall sommar. Den låga belägningsgraden utifrån pandemin har även påverkat energianvändningen. Universitetet har lokaler där variabelt ventilationsflöde finns installerat och det har inte forcerats i samma utsträckning som när det är hög beläggning i lokalerna. Belysning och vissa laboratorielokaler har använts mindre vilket har bidragit till den minskade energianvändningen.
- Umeå universitets andel av det ekonomiska värdet av registrerade upphandlingar och avrop med miljökrav, har ökat med 52 procent från föregående år. Det positiva resultatet är en följd av en särskild satsning som gjorts under 2020 gällande ökat fokus på miljökravställning. Detta år har även avrop och köp från ramavtal som finns i beställningssystemen inräknats till skillnad från föregående år.

Utveckling av klinisk utbildning och forskning

Regleringsbrev 2020

Umeå universitet har under 2020 erhållit 897 tusen kronor för att utveckla klinisk utbildning och forskning. Medlen har under år 2020 använts för delfinansiering av projektet *Utveckling av utbildningsplan*, inkluderande arbete med utveckling av ett nationellt ramverk för läraaktiviteter för 6-årigt Läkarprogram.

Årets avskrivningar uppgick till 37,9 tusen kronor.

Av periodiserade medel har 491,5 tusen kronor använts till utveckling av utbildningsplanen för 6-årigt program. Resterande periodiserade medel avses användas för att ta fram alternativt upphandla en applikation för bedömning under verksamhetsintegrerat lärande.

Samverkan

Högskolelagen (1992:1434), 1 kap. 2 §

Samverkan gemensamt för verksamhetsgrenarna

Den kunskap som utvecklas vid Umeå universitet sprids och kommer samhället till nytta. På samma sätt påverkar omvärldens influenser, kompetenser och behov universitetets verksamhet och utveckling. Ett ömsesidigt utbyte som samtidigt bidrar till att höja utbildningens och forskningens kvalitet. Företrädare för Umeå universitet möter och samverkar kontinuerligt med externa aktörer från både näringsliv och omgivande samhälle. Lärosätet har även flera djupa och långsiktiga relationer med näringsliv och offentlig sektor. Samverkan bedrivs där den stärker vår egen kunskapsutveckling och samtidigt skapar mervärden för våra samarbetspartner. Kunskapsutveckling i samspel är ett av tre övergripande utvecklingsområden i *Vision för Umeå universitet*.

I slutet av 2020 ingick universitetet ett nytt strategiskt partnerskap med Skellefteå kommun och lärosätet har därmed totalt fem strategiska partnerskap. Inom ramen för partnerskapet med Skellefteå beslutades om tre fokusområden där parterna kan stärka varandras arbete: Strategisk kompetensförsörjning, Hållbar utveckling och Artificial Intelligence (AI). Styrgruppen för partnerskapet är respektive organisations ledningar. Arbetsgrupper och aktiviteter är nu kopplade till respektive fokusområde.

Inom ramen för det strategiska partnerskapet med Örnsköldsviks kommun har fokus 2020 legat på att etablera en struktur för det fortsatta arbetet, där även en verksamhetsplan tagits fram och beslutats. En digital partnerskapsdag arrangerades under hösten, med 45 deltagare från respektive organisation som fick möjlighet att ta del av exempel på samverkan samt fördjupa sig i tematiska diskussioner. Ett arbete har påbörjats i syfte att underlätta matchning av studenter som vill göra praktik och examensarbeten inom Örnsköldsviks kommun.

En ny verksamhetsplan för 2020–2021 antogs under året för det strategiska partnerskapet med Umeå kommun. Två nya områden prioriterades, där: kompetensförsörjning/kompetensutveckling samt digital utveckling/AI. Fokusområdena Hållbar stadsutveckling och Curiosum kvarstår. En partnerskapsdag planerades men fick ställas in på grund av pandemin och en ny planeras för kommande år. Under året har totalt sju samverkansaktiviteter genomförts inom partnerskapet, däribland ett seminarium för tjänstepersoner inom Umeå kommun som fick ta del av resultatet av forskningsprojekt inom social bostadspolitik.

Det strategiska partnerskapet med Volvo Lastvagnar har under 2020 inte varit så aktivt på grund av situationen med covid-19. Fyra examensarbeten är genomförda och en doktorand kopplad till Företagsforskarskolan och Volvo lastvagnar har fortsatt sina forskarstudier. Volvo lastvagnar är även delaktiga i samarbetet inom Co-operative education, Co-op, för Civilingenjörsprogrammet Industriell ekonomi, och har tagit emot studenter under året.

Inom partnerskapet med Region Västerbotten har en första partnerskapsdag med drygt 90 deltagare från båda organisationerna genomförts. Deltagarna fick möjlighet att ta del av exempel på samverkan och fördjupa sig i tematiska diskussioner. En konkretisering av arbetet inom fokusområdet kompetensförsörjning är påbörjad.

Umeå universitet är en regional nod för den nationella kunskaps- och samverkansplattformen för social innovation, Mötesplats Social Innovation. Under 2020 har bland annat ett antal webinarier genomförts, konferensen Social Innovation i Norr har arrangerats, samverkansmedel för Agenda 2030-projekt har utlysts samt en träff för forskare vid Umeå universitet och universitetets strategiska partners har genomförts.

Samverkan inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Vid Umeå universitet sker en mångfald av samverkansaktiviteter inom alla vetenskapsområden. Samverkansformerna varierar beroende på ämnesområde och sammanhang. Exempel på samverkansaktiviteter inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå inom samtliga fakulteter 2020 är: examensarbeten, praktikkurser, mentorskap, gästföreläsningar, projektuppgifter, Co-operative education och uppdragsutbildning.

I syfte att stötta samverkan inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå erbjuds institutioner och lärare metodstöd via Enheten för forskningsstöd och samverkan. Metodstöd har under 2020 givits till totalt 10 utbildningsprogram (2019: 9) som omfattade totalt 330 studenter, 20 doktorander och 25 handledare av externa examensarbeten (antal studenter 2019: 350).

För att stödja samverkan mellan utbildning och externa parter brukar vanligtvis olika former av mötesplatser arrangeras. Under 2020 planerades för sex tillfällen av mötesplatsen *Jobbsnack*, där studenter inom flera utbildningsprogram i ett givet format träffar det regionala näringslivet. Samtliga fick ställas in på grund av den pågående pandemin.

En majoritet av utbildningen på Teknisk-naturvetenskapliga fakulteten är i form av yrkesutbildning och sker naturligt i nära samverkan med företag och andra externa aktörer. För fyra utbildningsprogram har samverkan formaliserats i form av Co-operative education, Co-op-samarbeten. Detta innebär att studenter under sin utbildning knyts till företag där de genomför projektarbeten, studiebesök och examensarbeten. Under år 2020 omfattades totalt 460 (2019: 294) studenter och 34 (2019: 32) företag från Umeå, Örnsköldsvik, Skellefteå, Kramfors, Sundsvall och Vindeln av denna formaliserade samverkansmodell. Högskoleingenjörsprogrammet i elkraftteknik och Högskoleprogrammet till processoperatör är exempel på två yrkesutbildningar där det finns ett nära samarbete med näringslivet och en hög grad av involvering från extern part.

Samverkan om utbildning, klinisk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården och tandvården sker kontinuerligt mellan Umeå universitet och Region Västerbotten, Region Norrbotten, Region Jämtland Härjedalen och Region Västernorrland. Det högsta styrande organet för universitetets samverkan med Norra sjukvårdsregionens regionkommuner är Norrlands universitetssjukvårdsstyrelse där samtliga ovan nämnda parter finns representerade. Andra viktiga samverkansorgan är ALF-, TUA- och Vårdsam-kommittéerna samt FUI-rådet, som förutom Norra sjukvårdsregionens representanter även inkluderar Luleå tekniska universitet och Mittuniversitetet. Inom ramen för FUI-rådet har under 2020 dialog förts om behov av ökad antagning till Barnmorskeprogrammet vid Medicinska fakulteten för att säkerställa kompetensförsörjningen av barnmorskor i den Norra sjukvårdsregionen.

Under 2020 har arbetet med att ta fram ett gemensamt avtal om verksamhetsförlagd utbildning med Västerbottens femton kommuner varit framgångsrikt. Förhoppningen är att avtal kan ingås under vårterminen 2021. Implementeringen av det digitala systemstödet Praxia för verksamhetsförlagd utbildning har fortgått, flera av Medicinska fakultetens utbildningsprogram använder Praxia för VFU. Utbildningstillfällen i Praxia har arrangerats för personal från kommuner och regioner inom den Norra sjukvårdsregionen. Samverkan har överlag intensifierats under 2020 på grund av pandemin, framför allt för att lösa uppkommen problematik gällande verksamhetsförlagd utbildning.

Ett första möte för det regionala vårdkompetensrådet, för Norra sjukvårdsregionen, har ägt rum under 2020. Målet är att samordna, kartlägga och verka för att effektivisera kompetensförsörjning av personal inom vården.

Majoriteten utbildningsprogram på kandidatnivå inom Humanistiska fakulteten erbjuder praktikmöjligheter. Externa representanter ingår i programråden och några utbildningar har branschråd. De flesta utbildningarna anlitar gästföreläsare med anknytning till framtida arbetsmarknad, men tyvärr blev flera arrangemang som planerats för våren inställda på grund av pandemin. Under 2020 har fakulteten gjort ett antal satsningar för att utveckla samverkan inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Fakulteten utlyste medel om 300 000 kronor till samverkan i utbildning med externa aktörer under 2020. Sju ansökningar fördelade på tre institutioner beviljades medel. Vid inrapporteringen av projekten i december 2020 framkom att de aktiviteter och projekt som fått medel alla påverkats av covid-19. De kunde genomföras men i nedbantad digital form. En viktig samverkanspartner för flera institutioner på Humanistiska fakulteten är Bildmuseet, som under året erbjudit handledning, möjligheter till praktik och praktiska övningar, samt utrymme för Konsthögskolans examensutställning.

Under året har institutionerna vid Humanistiska fakulteten gjort olika satsningar för en ökad samverkan med externa parter i humanistiska utbildningsprogram: externa föreläsare; studieresor; exkursioner; arbetsplatsbesök; externa projekt med museer, gallerier, föreningar, Umeå och Skellefteå kommuner. Institutionerna har även medverkat i och samarbetat med branschnätverk.

För 2019 utlystes även medel för att utveckla samverkan i utbildning med externa aktörer, vilket resulterade i två omfattande samverkansprojekt.

Inom Samhällsvetenskapliga fakulteten utgör samverkan i olika former ett lika självklart som viktigt inslag i fakultetens utbildningar, framför allt genom praktik och verksamhetsförlagd utbildning, gästföreläsningar, analys- och utredningsuppdrag i projektform samt genom medverkan av externa parter i program- och branschråd. Under 2020 genomfördes en samverkansdag tillsammans med Akademi Norr och Lapplands kommunalförbund där samverkan och kompetensförsörjning stod på agendan.

Samverkan inom forskning och utbildning på forskarnivå

Vid Umeå universitet sker en mångfald av samverkansaktiviteter inom forskning och utbildning på forskarnivå inom alla vetenskapsområden. Samverkansaktiviteter som genomförts under 2020 är bland annat folkbildningsinsatser, expertuppdrag inom andra sektorer, deltagande i samhällsdebatter, seminarier, populärvetenskapliga publikationer, adjungeringar och samproducerade forskningsartiklar.

Universitetet hjälper forskare att nyttiggöra sin forskning på olika sätt. Under 2020 planerades för ett flertal workshoppar på temat att bättre beskriva sin forsknings impact och forskningens relevans, som dessvärre fick ställas in på grund av pandemin. Tillika planerades för en AIM-day, en universitetsövergripande mötesplats mellan forskare och externa aktörer enligt ett givet och strikt format, med temat Hållbarhet, som även den fick ställas in. Denna kommer genomföras digitalt under våren 2021.

Företagsforskarskolan, Industrial Doctoral School, (IDS) är ett universitetsövergripande program som syftar till att öka samverkan med företag och offentliga organisationer och att utbilda doktorer som är väl förberedda på att arbeta med samverkan i forskningen, i och utanför universitetet. Inom forskarskolan har totalt 69 doktorander antagits, av vilka 34 har disputerat sedan inrättandet. Under 2020 beviljades tre nya projekt.

Ett exempel på fortbildningsinsatser och populärvetenskapliga arrangemang i syfte att nå en bred spridning av kunskap är Vetenskapsluncher som arrangeras på Kafé Station, centralt i Umeå stad, med korta föredrag för allmänheten i samband med lunch. Under 2020 planerades för 13 Vetenskapsluncher, varav sex kunde genomföras enligt plan, medan två fick ställas in och fem genomföras digitalt på grund av pandemin. Vetenskapsluncherna var välbesökta och deras innehåll spände över olika vetenskapsområden. Ett annat exempel är Kunskapsveckan, en konferens för skolans lärare under lovveckan vecka 44, som 2020 arrangerades digitalt. Under Kunskapsveckan presenterades och diskuterades bland annat ett flertal av projekten inom regeringsuppdraget Utveckling, Lärande, Forskning (ULF).

Vid det populärvetenskapliga arrangemanget LONA-dagarna deltog forskare från Umeå universitet genom att arrangera aktiviteter för att uppmärksamma vilda pollinatörer. Zooma in på forskning är ett arrangemang som vänder sig till skolor i syfte att väcka nyfikenhet inför naturvetenskap, matematik och teknik. Under 2020 genomfördes 10 olika föreläsningar, diskussioner, workshoppar och experiment. Även ForskarFredag på Curiosum med populärvetenskap och experiment med fokus på barnfamiljer genomfördes under 2020 digitalt.

Ett annat uppskattat populärvetenskapligt arrangemang är Fika efter en forskare, som under 2020 hade ett tiotal forskare vid Medicinska fakulteten som berättade om sin forskning. Professor Christer Malms föreläsning Elitsatsning för barnen – eller föräldrarna? fick i början av året en rekordstor spridning i sociala medier med över 4 300 delningar på Facebook på drygt en vecka. Fyra av forskarföreläsningarna inom arrangemanget 2020 handlade om forskning på temat covid-19.

Under hösten 2020 arrangerade AI Competence for Sweden vid Umeå universitetet, vari samtliga fakulteter ingår, fyra lunchseminarier om hur artificiell intelligens kommer förändra arbetsliv och yrkesroller i framtiden. Seminarierna gavs digitalt och riktade sig till en bredare allmänhet som vill kompetensutveckla sig inom AI och till yrkesverksamma inom respektive temaområden. Seminarierna hade i genomsnitt 40 deltagare jämt fördelade mellan forskare, studenter och externa företag och organisationer.

Universitetets forskare har varit aktiva i samhällsdebatten under 2020. Under hela coronapandemin har flera forskare från Medicinska fakulteten syns i media med stort genomslag på såväl lokal som nationell nivå. Andra samhällsdebatter där forskare från lärosätet varit delaktiga är till exempel klimatfrågan, befolkningsexplosionens konsekvenser och skrivandets roll i skola och samhälle.

Samverkan i forskning sker inom alla vetenskapsområden. Några att nämna är forskare som samverkat med kulturarvssektorn, bland annat Västerbottens museum, exempelvis i samarbetet för att bevara och digitalisera visualisering kopplat till olika kulturmiljöer. Andra exempel är forskare som under 2020 samverkat med de nordliga landstingen i samband med uppstarten av en samisk folkhälsoundersökning, dialogmöten mellan skolchefer och forskare inom utbildningsvetenskap, samt forskning inom distanslärande tillsammans med Region Västerbotten. Bland exempel på humanistisk samverkan har Bildmuseet en särställning, eftersom dess verksamhet är helt inriktad mot samverkan med det omgivande samhället. Under 2020 har Bildmuseet haft fem stora konstutställningar öppna för allmänheten och 162 publika programpunkter. Till detta kommer 148 utställningspresentationer eller pedagogiska program. Bildmuseets pedagogiska verksamhet omfattar skolprogram för förskola, grundskola, gymnasium och vuxenutbildning där cirka 2 000 elever från länet deltar varje år.

Under 2020 invigdes samverkanssatsningen *Digital Impact North* av rektor Hans Adolfsson och Peter Juneblad, näringslivschef på Umeå kommun. *Digital Impact North* drivs av de tre IT-institutionerna Datavetenskap, Informatik och Tillämpad fysik och elektronik. I satsningen ingår en nära samverkan med externa partner, näringsliv och myndigheter som exempelvis Region Västerbotten, Umeå kommun, Sverige lantbruksuniversitet, RISE Research Institutes of Sweden AB, samt IT-företag, industriföretag och andra organisationer. Framtidens fabriker, smarta städer, digitala vårdtjänster och sociala robotar är exempel på konkreta resultat som satsningen ska bidra till.

Finansiell redovisning

Ekonomisk överblick

Nedan ges en sammanställning av universitetets intäkter och kostnader samt årets kapitalförändring 2020 jämfört med perioden 2016–2019. Umeå universitets intäkter har under perioden 2016–2020 ökat med 10 procent. Kostnaderna har under samma period ökat med 7 procent.

Tabell 50: Resultaträkning för perioden 2016–2020, miljoner kronor. Enligt ändrade redovisningsprinciper från och med 2020, enligt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, ska resultat från andelar i hel- och delägda företag inte längre ingå i universitetets resultaträkning. Tidigare års jämförelsetal har inte justerats utifrån detta utan redovisas som tidigare.

Ekonomisk sammanfattning, Umeå universitet totalt	2016	2017	2018	2019	2020
<i>Intäkter</i>					
Anslag	2 676	2 749	2 846	2 894	2 993
Avgifter, ersättningar	615	603	629	620	614
Bidrag	927	933	959	989	1 037
Finansiella intäkter	3	3	3	2	1
Summa intäkter	4 221	4 288	4 437	4 505	4 645
<i>Kostnader</i>					
Personal	2 618	2 611	2 659	2 765	2 913
Lokaler	408	418	435	458	463
Övriga driftskostnader	1 004	938	953	1 019	955
Finansiella kostnader	8	8	8	5	1
Avskrivningar	189	211	217	223	208
Summa kostnader	4 227	4 186	4 272	4 470	4 541
Verksamhetsutfall	-6	+102	+166	+35	+105
Resultat från andelar i hel- och delägda företag	0	0	0	0	0
Årets kapitalförändring	-6	+102	+166	+35	+105

År 2020 har intäkterna ökat med 140 miljoner kronor (+3,1 procent) jämfört med 2019, medan kostnaderna har ökat med 71 miljoner kronor (+1,6 procent).

Anslagsintäkterna står för den största andelen av intäkterna, vilka har ökat med 100 miljoner kronor (+3,4 procent) 2020 jämfört med föregående år. Ökningen beror på indexökning samt fler utbildningsplatser inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive ökad anslagstilldelning inom forskning och utbildning på forskarnivå.

Diagram 16: Intäktsfördelning 2020, procent.

Av kostnaderna utgör personalkostnader den största andelen. År 2020 har dessa ökat med 148 miljoner kronor (+5,4 procent) jämfört med föregående år, främst på grund av ett ökat antal helårsarbetare (+280 helårsarbetare) och lönerevision. Kostnaden för personalens sparade semesterdagar är 17 miljoner kronor högre 2020 jämfört med föregående år, medan kostnaderna för avtalspremier för förmånsbestämd tjänstepension har ökat med 35 miljoner kronor (+13 procent).

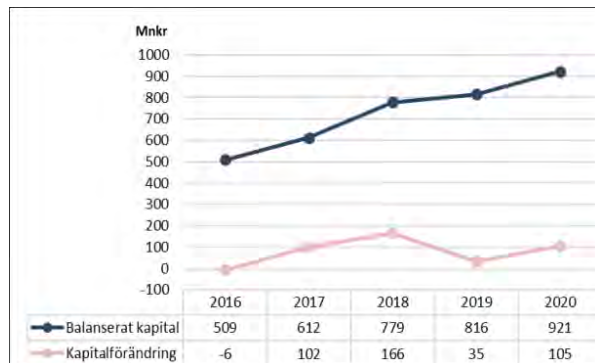
Diagram 17: Kostnadsfördelning 2020, procent.

Årets kapitalförändring

Årets resultat uppgår till ett överskott om 105 miljoner kronor (2019: +35 mnkr). Detta motsvarar 2,3 procent av de totala kostnaderna 2020 (2019: 0,8 procent).

Diagram 18: Kapitalförändring under perioden 2016–2020, miljoner kronor.

Universitetsstyrelsens beslutade mål är att universitetet i så hög grad som möjligt årligen ska nyttja tillgängliga resurser till att bedriva utbildning och forskning av hög kvalitet. Rektor beslutade i december 2018 att för fakulteter, Lärarhögskolan, Universitetsförvaltningen och Universitetsbiblioteket med myndighetskaper över vissa nivåer per verksamhetsgren genomföra ett indrag till universitetsgemensam nivå motsvarande 10 procent av årligt positivt resultat från och med 2019 och framåt.

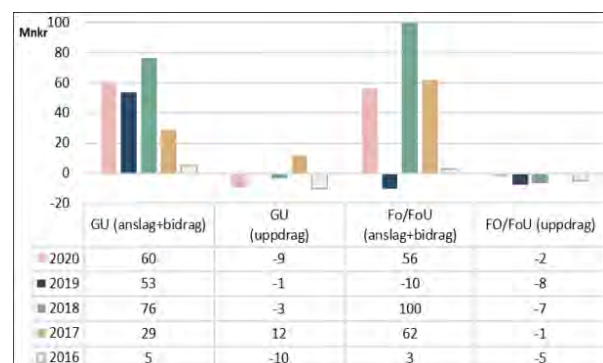
Rektor beslutade den 7 april 2020 att genomföra en forskningssatsning tillsammans med fakulteterna för åren 2020–2024. Totalt omfattar denna satsning 135 miljoner kronor. En målsättning med satsningen är att öka antalet forskare och forskarstudenter på Umeå universitet. Respektive fakultet ska besluta om inriktning på sin forskningssatsning.

Utifrån bakgrunden att all verksamhet sedan mars 2020 har haft att hantera en pandemi, har det funnits svårigheter att styra ekonomi på respektive institution och enhet. Pandemin har inneburit minskade kostnader för resor, tillkommande medel från regeringen med mera. Mot bakgrund av det omfattande arbete chefer och anställda genomfört på grund av pandemin, beslutade rektor i december 2020 att inget indrag av positivt resultat genomförs för verksamhetsåret 2020.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå redovisar ett överskott med totalt 51 miljoner kronor, vilket motsvarar 2,6 procent av kostnaderna för verksamhetsgrenen. Överskottet fördelas med 60 miljoner kronor inom anslagsfinansierad utbildning samtidigt som uppdragsutbildning redovisar ett underskott med 9 miljoner kronor. Underskottet återfinns i huvudsak inom Samhällsvetenskapliga fakulteten och finansieras genom tidigare ackumulerat överskott. Samtliga fakulteter redovisar ett överskott inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Inom forskning och utbildning på forskarnivå redovisas ett överskott med totalt 54 miljoner kronor, vilket motsvarar 2,1 procent av årets kostnader. Samtliga fakulteter förutom Humanistiska fakulteten redovisar överskott inom forskning och utbildning på forskarnivå. Underskottet inom uppdragsforskning finansieras genom tidigare ackumulerade överskott.

Diagram 19: Kapitalförändring per verksamhetsgren under perioden 2016–2020, miljoner kronor.

Balansräkning

Universitetets tillgångar respektive eget kapital och skulder har ökat med 282 miljoner kronor 2020 och uppgår den 31 december 2020 till totalt 3 151 miljoner kronor. Ökningen avser främst behållning på räntekonto i Riksgäldskontoret, bland annat beroende på att oförbrukade bidrag har ökat.

Oförbrukade bidrag uppgår till 1 015 miljoner kronor, vilket är en ökning med 92 miljoner kronor jämfört med 2019. Myndighetskapalet har ökat till totalt 921 miljoner kronor vid årets slut.

Ekonomiska tabeller

Enligt ändrade redovisningsprinciper från och med 2020, enligt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, ska resultat från andelar i hel- och delägda företag inte längre ingå i universitetets resultaträkning. Tidigare års jämförelsetal har inte justerats utifrån detta utan redovisas som tidigare.

Resultaträkning (tkr)

		Utfall 2020-01-01– 2020-12-31	Utfall 2019-01-01– 2019-12-31
	Not		
Verksamhetens intäkter¹			
Intäkter av anslag	1	2 993 395	2 893 720
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	613 732	619 708
Intäkter av bidrag	3	1 037 285	989 400
Finansiella intäkter	4	1 040	2 224
Summa		4 645 452	4 505 052
Verksamhetens kostnader²			
Kostnader för personal	5	2 913 303	2 764 991
Kostnader för lokaler	6	463 165	458 388
Övriga driftskostnader	7	955 199	1 018 906
Finansiella kostnader	8	805	5 161
Avskrivningar och nedskrivningar	9	208 345	222 655
Summa		4 540 817	4 470 101
Verksamhetsutfall		104 635	34 951
Resultat från andelar i hel- och delägda företag³	10	0	105
Transfereringar			
Medel som erhålls från statens budget för finansiering av bidrag		36 087	42 087
Medel som erhålls från myndigheter för finansiering av bidrag	11	97 892	90 457
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	12	50 112	50 359
Lämnade bidrag	13	–184 091	–182 903
Saldo		0	0
Årets kapitalförändring	14	104 635	35 056

¹ I verksamhetens intäkter ingår intäkter hänförliga till Ladokkonsortiet (se not 2).

² I verksamhetens kostnader ingår kostnader hänförliga till Ladokkonsortiet (se not 2 och not 7).

³ Enligt ändrade redovisningsprinciper från och med 2020, enligt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, ska resultat från andelar i hel- och delägda företag inte längre ingå i universitetets resultaträkning. Tidigare års jämförelsetal har inte justerats utifrån detta utan redovisas som tidigare. Se även avsnittet om holdingbolaget under Tilläggsupplysningar.

Resultaträkning per verksamhetsgren (tkr)

2020-01-01–2020-12-31					
	TOTAL (tkr)	Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		Forskning och utbildning på forskarnivå	
		Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	Uppdrags-utbildning	Forskning och utbildning på forskarnivå	Uppdrags-forskning
Verksamhetens intäkter					
Intäkter av anslag ¹	2 993 395	1 631 793	0	1 361 602	0
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	613 732	167 430	150 249	150 444	145 609
Intäkter av bidrag	1 037 285	64 432	0	972 853	0
Finansiella intäkter	1 040	317	3	688	32
Summa	4 645 452	1 863 972	150 252	2 485 587	145 641
Verksamhetens kostnader					
Kostnader för personal	2 913 303	1 176 967	51 891	1 588 340	96 105
Kostnader för lokaler	463 165	230 893	33 352	193 645	5 275
Övriga driftskostnader	955 199	324 450	70 244	514 706	45 799
Finansiella kostnader	805	262	3	471	69
Avskrivningar och nedskrivningar	208 345	71 387	3 951	132 411	596
Summa	4 540 817	1 803 959	159 441	2 429 573	147 844
Verksamhetsutfall	104 635	60 013	–9 189	56 014	–2 203
Resultat från andelar i hel- och delägda företag	0				
Transfereringar					
Medel från statens budget f. finans av bidrag	36 087	0	0	36 087	0
Medel från myndigheter f. finans av bidrag	97 892	21 088	0	76 804	0
Övr. erhållna medel f. finans av bidrag	50 112	2 979	0	47 133	0
Lämnade bidrag	–184 091	–24 067	0	–160 024	0
Saldo	0	0	0	0	0
Årets kapitalförändring	104 635	60 013	–9 189	56 014	–2 203

¹ I intäkter av anslag ingår för utbildning på grundnivå och avancerad nivå även ALF-ersättning och TUA-ersättning.

Balansräkning (tkr)

TILLGÅNGAR	Not	2020-12-31	2019-12-31
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	15	141 067	136 473
Rättigheter + andra immateriella anläggningstillgångar	16	6 276	6 009
Summa immateriella anläggningstillgångar		147 343	142 482
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	17	167 246	158 410
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	18	334 651	322 500
Summa materiella anläggningstillgångar		501 897	480 910
Finansiella anläggningstillgångar			
Andelar i hel- och delägda företag	19	14 914	13 914
Summa finansiella anläggningstillgångar		14 914	13 914
Varulager	20	2 063	1 955
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		40 020	32 031
Fordringar hos andra myndigheter		77 747	81 452
Övriga kortfristiga fordringar	21	71	476
Summa kortfristiga fordringar		117 838	113 959
Periodavgränsningsposter	22		
Förutbetalda kostnader		123 983	128 880
Upplupna bidragsintäkter		201 205	170 250
Övriga upplupna intäkter		15 063	6 157
Summa periodavgränsningsposter		340 251	305 287
Avräkning med statsverket	23	0	0
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	24	2 025 144	1 789 740
Kassa och bank	25	1 443	20 801
Summa kassa och bank		2 026 587	1 810 541
SUMMA TILLGÅNGAR		3 150 893	2 869 048

Balansräkning fortsättning (tkr)

KAPITAL OCH SKULDER	Not	2020-12-31	2019-12-31
Myndighetskapital	26		
Statskapital		17 098	15 993
Balanserad kapitalförändring		799 459	764 508
Kapitalförändring enligt resultaträkningen		104 635	35 056
Summa myndighetskapital		921 193	815 557
Avsättningar	27		
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser		29 950	35 410
Övriga avsättningar		29 526	27 731
Summa avsättningar		59 476	63 141
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	28	611 299	501 926
Andra långfristiga skulder		75	77
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	29	109 259	95 000
Leverantörsskulder	30	54 851	146 127
Övriga kortfristiga skulder	31	51 866	66 752
Summa skulder m.m.		827 350	809 882
Periodavgränsningsposter	32		
Upplupna kostnader		234 902	188 813
Oförbrukade bidrag		1 014 620	922 343
Övriga förutbetalda intäkter		93 352	69 312
Summa periodavgränsningsposter		1 342 874	1 180 468
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		3 150 893	2 869 048
ANSVARSFÖRBINDELSER			
Övriga ansvarsförbindelser	33	48,6 mnkr	47,6 mnkr

Anslagsredovisning (tkr)

Redovisning mot anslag

Anslag	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerat anslagsbelopp	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
16 02 011 Umeå universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå (Ramanslag)	0	1 463 101	0	1 463 101	1 463 101	0
001 Takbelopp (ram)	0	1 463 101	0	1 463 101	1 463 101	0
16 02 012 Umeå universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå (Ramanslag)	0	1 186 882	0	1 186 882	1 186 882	0
005 Basresurs (ram)	0	1 186 882	0	1 186 882	1 186 882	0
16 02 065 Särskilda medel till universitet och högskolor (Ramanslag)	0	26 617	0	26 617	26 617	0
014 Decentraliserad utbildning (ram)	0	18 634	0	18 634	18 634	0
015 Bidrag till lektorat i samiska och Bildmuseet (ram)	0	2 605	0	2 605	2 605	0
042 Idébanksmedel (ram)	0	1 000	0	1 000	1 000	0
045 Lärarutbildning i minoritetsspråk (ram)	0	4 378	0	4 378	4 378	0
16 02 066 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning (Ramanslag)	0	353 882	0	353 882	353 882	0
004 Umeå universitet (ram)	0	279 720	0	279 720	279 720	0
008 Umeå universitet (ram)	0	73 265	0	73 265	73 265	0
014 Utvecklingsmedel (ram)	0	897	0	897	897	0
Summa totalt för myndigheten	0	3 030 482	0	3 030 482	3 030 482	0

I anslag **2:12 ap 5 Basresurs** ingår medel för strategiska forskningsområdet Energi med 55 775 tkr samt för Havsmiljöforskning med 9 259 tkr. Medlen används för verksamhet inom universitetet samt transfereras till ett flertal andra lärosäten. För Energi har 27 530 tkr transfererats, och för Havsmiljöforskning har 3 704 tkr transfererats under 2020. Information om verksamheten finns i *Inledning* under huvudavsnittet *Forskning, konstnärligt utvecklingsarbete och utbildning på forskarnivå*.

I anslag **2:65 ap 14 Decentraliserad utbildning** ingår 6 303 tkr för decentraliserad läkarutbildning. Se *Decentraliserad utbildning* under avsnittet *Särskilda åtaganden* i resultatredovisningen.

Erhållna anslag inom **2:65 ap 42 Idébanksmedel** redovisats som statskapital i balansräkningen och således inte som anslagsintäkt i resultaträkningen som övriga anslagsposter. Av detta anslag har Umeå universitet bemyndigats att under 2020 utbetala ett kapitaltillskott på högst 1 000 tkr till holdingbolaget som är knutet till universitetet. Kapitaltillskottet ska finansiera kostnader för de så kallade idébankerna. Idébankens verksamhet, kostnader och inriktning ska framgå av bolagens årsredovisning. Se även not 19.

Anslag 2:66 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning avser ersättning till vissa landsting enligt ALF-avtalet (ap 4) respektive TUA-avtalet (ap 8). Avseende ap 14 Utvecklingsmedel, ska det framgå av årsredovisningen på vilket sätt universitetet har använt medlen för att utveckla klinisk utbildning och forskning. Se *Utveckling av klinisk utbildning och forskning* i resultatredovisningen.

Stiftelser med anknytning förvaltning

Universitetsstyrelsen är förvaltare för Umeå universitets anknutna stiftelser. Medlen förvaltas enligt en av universitetsstyrelsen beslutad kapitalplaceringsspolicy. Totalt förvaltar universitetet 35 stiftelser. Av dessa samförvaltas 25 stiftelser. Övriga har begränsningar i villkor som gör att de ska förvaltas på annat sätt. Sammanlagt uppgår placeringarnas marknadsvärde till cirka 228 792 tkr (233 076 tkr 2019). Universitetets kostnader och förvaltningsarvode för 2020 uppgick till 131 tkr (176 tkr 2019). Ersättningen avser främst löne- och driftskostnader. Under året har universitetet erhållit bidrag från universitetsanknutna stiftelser på 8 485 tkr (10 404 tkr 2019).

Under året har universitetet mottagit en större donation på 1 509 tkr via testamente, till neurologisk forskning.

Redovisning av takbelopp

Tabell 1 Redovisning av antal helårsstudenter (HST) och helårsprestationer (HPR)

Utfall avseende perioden 2020-01-01 – 2020-12-31

Utbildningsområde	Utfall HST	Utfall HPR	HST Ersättn. (tkr)	HPR Ersättn. (tkr)	Utfall total ersättning
Humaniora	2 030	1 334	66 784	28 588	95 372
Juridik	423	384	13 897	8 233	22 130
Samhällsvetenskap	4 450	3 758	146 363	80 539	226 902
Naturvetenskap	2 370	1 922	132 907	90 919	223 826
Teknik	1 909	1 618	107 073	76 536	183 609
Vård	2 083	1 934	124 216	99 894	224 109
Odontologi	313	290	15 412	16 659	32 070
Medicin	1 707	1 601	113 706	129 779	243 485
Undervisning	461	436	18 456	18 282	36 739
Verksamhetsförlagd utb.	142	138	8 076	7 605	15 681
Övrigt	312	280	14 069	10 231	24 300
Design	305	288	48 541	27 844	76 384
Konst	74	74	16 696	7 168	23 864
Musik	10	10	1 371	867	2 238
Idrott	78	66	9 058	3 515	12 573
Summa	16 668	14 133	836 625	606 658	1 443 283
Takbelopp (tkr)					1 463 101
Redovisningen visar att lärosätet kommer över takbeloppet med (tkr)					0
Redovisningen visar att lärosätet kommer under takbeloppet med (tkr)					19 818

Antal helårsstudenter inom vissa konstnärliga områden.

Totalt antal utbildade helårsstudenter 305 inom **design**.

Högst får 313 avräknas inom det aktuella utbildningsområdet.

Totalt antal utbildade helårsstudenter 83 inom **konst**.

Högst får 74 avräknas inom det aktuella utbildningsområdet.

Övriga helårsstudenter inom konst har avräknats mot utbildningsområdet teknik.

Totalt antal utbildade helårsstudenter 81 inom **musik**.

Högst får 10 avräknas inom det aktuella utbildningsområdet.

Övriga helårsstudenter inom musik har avräknats mot utbildningsområdet teknik.

Tabell 2 Beräkning av anslagssparande och överproduktion (tkr)

<i>A. Tillgängliga medel (inklusive beslutad tilläggsbudget)</i>	
Årets takbelopp	1 463 101
+ Ev. ingående anslagssparande	0
Summa (A)	1 463 101
<i>B. Utfall totalt för utbildning på grundnivå och avancerad nivå</i>	
Ersättning för HPR från december föregående budgetår	2 077
Utfall total ersättning enligt tabell 1	1 443 283
+ Ev. ingående överproduktion	44 504
Summa (B)	1 489 864
Summa (A-B) ¹	-26 763

¹ Positiv summa förs till tabell över anslagssparandet nedan.

Negativ summa förs till tabell över överproduktion nedan.

<i>Tabell. Anslagssparande</i>	
Totalt utgående anslagssparande (A-B)	
- Ev. anslagssparande över 10 % av takbeloppet ²	
Utgående anslagssparande	0

<i>Tabell. Överproduktion</i>	
Total utgående överproduktion	-26 763
- Ev. överproduktion över 10 % av takbeloppet ²	0
Utgående överproduktion	-26 763

² Den del av anslagssparande respektive överproduktion som lärosätet inte får behålla utan regeringens godkännande.

Tilläggsupplysningar och noter

Redovisningsprinciper och värderingsgrunder

Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen om årsredovisning och budgetunderlag (2000:605). Universitetets redovisning följer förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring samt god redovisningssed enligt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd.

Enligt ändrade redovisningsprinciper från och med 2020, enligt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, ska resultat från andelar i hel- och delägda företag inte längre ingå i universitetets resultaträkning. Av 2 kap. 7 § förordningen om årsredovisning och budgetunderlag framgår att om principerna för värdering, klassificering eller indelning i poster ändrats, ska posterna för det närmast föregående räkenskapsåret, såvida det är praktiskt genomförbart, räknas om eller ändras på det sätt som behövs för att de ska kunna jämföras med räkenskapsårets poster på ett meningsfullt sätt. Med tanke på att det för Umeå universitet i 2019 års kapitalförändring ingår ett utfall om 105 tkr under *Resultat från andelar i hel- och delägda bolag*, att jämföra med den totala kapitalförändringen 2019 på 35 056 tkr, samt med hänsyn till det stora merarbete en omräkning skulle medföra, har lärosätet valt att lämna 2019 års jämförelsetal oförändrade. Ingen omräkning och justering av 2019 års värden har därför genomförts, utan jämförelsetal redovisas med samma belopp som i årsredovisningen för 2019.

Regeringen har beslutat att följande undantag från vissa bestämmelser gäller universitet och högskolor:

- Undantag från bestämmelsen om redovisning mot anslag enligt 12 § anslagsförordningen (2011:223). Avräkning mot anslag och anslagsposter för medel som utbetalas till lärosätenas räntekonto i Riksgäldskontoret ska ske i samband med de månatliga utbetalningarna till respektive lärosätes räntekonto i Riksgäldskontoret.
- Undantag från 7 § anslagsförordningen (2011:223) på så sätt att lärosätet får överföra såväl överproduktion som outnyttjat takbelopp (anslagssparande) till ett värde av högst tio procent av takbeloppet till efterföljande budgetår utan att särskilt begära regeringens medgivande.
- Undantag från bestämmelsen i 2 kap. 4 § tredje stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, om att årsredovisningen ska innehålla redovisning av vissa väsentliga uppgifter. I stället ska uppgifter lämnas enligt Regleringsbrevets tabell 2 i avsnittet *Väsentliga uppgifter*, där det även framgår vilka styckkostnader i enlighet med 3 kap. 1 § andra stycket i förordningen om årsredovisning och budgetunderlag som myndigheten ska redovisa.
- Undantag medges från bestämmelsen 2 kap. 4 § andra stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, om att i årsredovisningen upprätta och lämna en finansieringsanalys till regeringen.
- Undantag från 2 kap. 1 § första stycket och 3 § kapitalförsörjningsförordningen (2011:210) om finansiering av anläggningstillgångar. En anläggningstillgång som används i myndighetens verksamhet får helt eller delvis finansieras med bidrag som har mottagits från icke-statliga givare. Detta gäller även för bidrag från statliga bidragsgivare under förutsättning att bidraget har tilldelats för ändamålet.
- Undantag från 25 a § andra och tredje styckena avgiftsförordningen (1992:191) om disposition av inkomster från avgiftsbelagd verksamhet. Uppgår det ackumulerade överskottet till mer än tio procent av den avgiftsbelagda verksamhetens omsättning under räkenskapsåret ska myndigheten i årsredovisningen redovisa hur överskottet ska disponeras. Har det uppkommit ett underskott i en avgiftsbelagd verksamhet som inte täcks av ett balanserat överskott från tidigare räkenskapsår ska myndigheten i årsredovisningen lämna ett förslag till regeringen om hur underskottet ska täckas.

Universitet och högskolor ska i samband med upprättande av noter till årsredovisningen särskilt beakta att specifikation ges av låneram i Riksgäldskontoret, uppdelad på beviljad låneram och utnyttjad låneram vid årets slut samt beviljad och under året maximalt utnyttjad kontokredit hos Riksgäldskontoret.

Redovisning av indirekta kostnader

Universitetet tillämpar den sektorsgemensamma modellen för redovisning av indirekta kostnader, SUHF-modellen. Enligt modellen fördelas indirekta kostnader löpande baserat på nedlagda kostnader. Det medför en fullständig kostnadsredovisning på lägsta verksamhetsnivå (kostnadsbärare) och ger förutsättningar för en korrekt periodisering av bidragsinkomster.

Universitetet fördelar de gemensamma kostnaderna på kostnadsbärarna i relation till direkta personal- och driftskostnader (fördelningsbas). Beräkningar görs för de två verksamhetsgrenarna utbildning och forskning.

Transfereringar

Universitetet särredovisar transfereringar då dessa inte representerar någon egentlig resursförbrukning inom universitetet. Transfereringar är medel som är avsedda att användas för finansiering av bidrag till externa samarbetspartner samt till stipendier med mera. Finansiering motsvarande kostnaderna har hämtats från intäkter av anslag och bidrag. Exempel på transfereringar är stipendier, bidragsmedel där universitetet är koordinator och ska vidareförmedla delar av bidraget samt överföring av strategiska forskningsmedel till andra lärosäten.

Holdingbolaget vid Umeå universitet

Umeå universitet förvaltar från och med den 1 januari 1998 holdingbolaget Umeå universitet Holding AB. Under 2020 har universitetet erhållit ett anslag 2:65 ap. 42 Idébanksmedel om 1 000 tkr. Universitetet har bemyndigats att under 2020 utbetala dessa idébanksmedel som ett kapitaltillskott till holdingbolaget. Kapitaltillskottet ska finansiera kostnader för de så kallade idébankerna.

Holdingbolagets resultat har tidigare år redovisats under resultaträkningsposten *resultat från andelar i hel- och delägda företag*, och värdering av bolaget var då enligt kapitalandelsmetoden. Från och med 2020 ska andelar i hel- och delägda bolag i stället redovisas enligt anskaffningsvärdemetoden enligt ändrade redovisningsprinciper från och med 2020, enligt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. För Umeå universitet innebär det att inget kommer att redovisas under resultaträkningsposten *resultat från andelar i hel- och delägda företag*. Tidigare års jämförelsetal har inte justerats utifrån detta utan redovisas som tidigare.

Erhållna idébanksmedel redovisas i balansräkningen under *Statskapital* till skillnad från vanliga anslag. I samband med utbetalning till holdingbolaget redovisas det i balansräkningen som *andelar i hel- och delägda företag, årets anskaffning*. Under året har hela summan utbetalats till holdingbolaget som ett kapitaltillskott.

Värdet i balansräkningen av *Andelar i hel- och delägda bolag* jämförs med holdingbolagets egna kapital i samband med årsbokslut. Om holdingbolagets egna kapital är lägre än universitetets bokförda värde redovisas en finansiell kostnad i resultaträkningen samt i balansräkningen under *Nedskrivning av andelar i hel- och delägda företag*. Detta har inte varit aktuellt för 2020. Se även noterna 19 och 26.

Immateriella anläggningstillgångar

Egentillverkade immateriella anläggningstillgångar har bokförts enligt 5 kap. 2 § FÅB (2000:605). Dessa består till övervägande del av utvecklingskostnader för studieadministrativa system inom Ladokkonsortiet. Som immateriella anläggningstillgångar har programvaror över 100 tkr bokförts, med avskrivningstid på 3 och 5 år.

Materiella anläggningstillgångar

Samtliga inventarier/anläggningar med en nyttjandeperiod som överstiger tre år, och med ett anskaffningsvärde på minst 25 tkr, klassificeras som anläggningstillgångar. Konstföremål som erhållits från Statens konstråd bokförs som anläggningstillgångar om givaren bokfört dem på detta sätt. Konstföremål avskrivs inte.

Avskrivningstiderna är 3 och 5 år för datorer, 5 år för transportmedel, 3, 5, 10 och 20 år för maskiner, 5 och 10 år för inredningsinventarier samt 5 och 10 år för anläggningar såsom larm- och styrsystem. Avskrivningar sker varje månad med beräkning från anskaffningsdag.

Reparationer och underhåll med ett anskaffningsvärde på minst 100 tkr redovisas som förbättringsutgifter på annans fastighet. Ny-, om- och tillbyggnad med ett anskaffningsvärde på minst 25 tkr redovisas som förbättringsutgifter på annans fastighet. Avskrivningstiderna för dessa är 3, 5, 10 och 30 år.

Avsteg från dessa principer har gjorts vid inköp av utrustning till elevsalar och vissa allmänna ytor där slitaget bedöms vara större. Dessa har kostnadsförts direkt. Även utbytesdelar som inte ökar anläggningens värde kostnadsförs direkt. Det totala beloppet för nämnda utrustningar beräknas uppgå till 4 293 tkr (4 714 tkr 2019).

Utrustning, där avsikten med anskaffningen inte är nyttjande av utrustningen i sig utan forskning, definieras som forskningsanläggningar. Dessa kostnadsförs direkt, i enlighet med Ekonomistyrningsverkets anvisningar.

För stora anläggningar, som består av flera sammansatta komponenter, tillämpas komponentavskrivning i de fall förbrukningen av betydande komponenter väsentligt skiljer sig åt. Då delas tillgången upp, och avskrivning hanteras för varje komponent för sig.

Leasade tillgångar

Universitetets leasade tillgångar, som främst utgörs av kopieringsmaskiner och skrivare, klassificeras som operationell leasing. Detta innebär att de inte bokförs som anläggningstillgångar i balansräkningen. Tolkningen är i enlighet med Ekonomistyrningsverkets riktlinjer för bedömning av leasad utrustning.

Varulager

Varulager redovisas av enheter med extern försäljning. Värdering har gjorts utifrån anskaffningsvärde. Vissa enheter har gjort avdrag för utgångna varor samt fem procent inkurans. Först in-först ut-metoden tillämpas som huvudregel.

Värdering av bankmedel i utländsk valuta

Innestående behållning på EUR-konto per den 31 december 2020 har värderats till balansdagens kurs.

Fordringar och skulder

Fordringar är upptagna till det belopp varmed de beräknas inflyta. Kundfordringar som är äldre än sex månader har skrivits av som befarad kundförlust. Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Lån hos Riksgäldskontoret

Hos Riksgäldskontoret finns ett s.k. avistalån för att finansiera anläggningstillgångar finansierade med statliga medel. Till följd av ändrade anvisningar i Kapitalförsörjningsförordningen (2011:210), 2 kapitlet om finansiering av investeringar och utlåning, har lån tagits upp för att motsvara tillgångars bokförda värde per sista december. Tidigare år har lån tagits upp utifrån värdet per sista november.

Periodavgränsningsposter

Periodisering innebär att intäkter och kostnader hänförs till det år de avser. I allt väsentligt har periodisering skett för till exempel leverantörsskulder, semesterlöneskulder, avgifter och bidrag. För utgiftsperiodiseringar tillämpas en beloppsgräns om 100 tkr, men även mindre belopp får periodiseras.

För externfinansierade bidrag redovisas intäkterna i takt med förbrukning enligt ESV:s föreskrifter till 4 kap. 1 § FÅB (2000:605). För pågående projekt tas intäkter upp motsvarande inarbetade kostnader under året. Erhållna medel från bidragsgivare som ännu inte använts i verksamheten redovisas som oförbrukade bidrag i balansräkningen. Projekt där bidrag enligt kontrakt ännu inte erhållits bokförs som fordran på bidragsgivaren för den del som är en upparbetad kostnad. För projekt avslutade under året redovisas skillnaden mellan intäkter och kostnader som över-/underskott i resultaträkningen.

Avgiftsfinansierad verksamhet, såsom uppdragsutbildning och uppdragsforskning, resultatavräknas som standard. Enbart i de fall avgifter erhållits i förväg och ska täcka verksamhet kommande år eller om kontraktsbeloppet uppgår till 600 tkr eller mer sker periodisering.

Brytdag

Löpande redovisning för räkenskapsåret har gjorts t.o.m. den 5 januari 2021.

Noter

Samtliga belopp anges i det följande i tkr (tusental kronor), om inte annat anges.

Not 1. Intäkter av anslag

Intäkterna av anslag ökar 2020 (+100 mnkr eller +3 procent), genom utökat ramanslag till utbildning på grundnivå och avancerad nivå och ökat ramanslag till forskning och utbildning på forskarnivå samt genom indexreglering.

Not 2. Intäkter av avgifter och andra ersättningar

Intäkter av avgifter och andra ersättningar har minskat med 6 mnkr, vilket motsvarar en minskning med 1 procent. Av dessa uppgår intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen till 286 972 tkr (281 581 tkr 2019), varav 193 367 tkr är inomstatliga intäkter. Intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen tas in på båda verksamhetsgrenarna.

Umeå universitet har ett särskilt bemyndigande för uttag av avgifter inom verksamhet som avser ITS (Ladokenheten) och Ladokkonsortiet enligt regleringsbrev. Intäkter för denna verksamhet ingår med 189 701 tkr (183 881 tkr 2019). Universitet och högskolor får ta ut avgifter för lokaler som ursprungligen hyrts för lärosätets egen verksamhet utan den begränsning som följer av 4 § andra stycket. Intäkter av lokalhyror uppgår till 61 909 tkr (61 375 tkr 2019).

Intäkter enligt 4 § (exklusive hyresintäkter och avgifter inom särskilt bemyndigande) i förhållande till totala kostnader uppgår till 0,8 procent.

Ett särskilt bemyndigande har utfärdats under året gällande uttag av avgifter för tillhandahållande av varor och tjänster, i syfte att bistå offentlig verksamhet, med anledning av det nya coronaviruset. Universitetet har inte tagit ut några sådana avgifter under 2020.

Avgiftsintäkter från tjänsteexport uppgår till 33 959 tkr (32 806 tkr 2019). Enligt SUHF:s rekommendation har studieavgifter räknats med i tjänsteexporten.

Årets kapitalförändring inom den avgiftsfinansierade verksamheten enligt 25 a § avgiftsförordningen, uppdragsutbildning och uppdragsforskning, är ett underskott om 11,4 mnkr (8,3 mnkr 2019). Underskottet är enligt plan som en del i en strategi att använda tidigare års upparbetade överskott inom avgiftsfinansierad verksamhet. Medlen används för finansiering av kompetensutveckling, konferenser, infrastruktur samt för att ge tid för utveckling av nya uppdrag. Användning sker inom både utbildning och forskning, inklusive stödtjänster.

Ackumulerat kapital ställt i relation till totala avgiftsintäkter inom uppdragsverksamheten uppgår till 30 procent. Inom uppdragsverksamhet inräknas universitetets uppdragsutbildning, uppdragsforskning och utbildning av studieavgiftsskyldiga studenter.

Avgiftsfinansierad verksamhet (enligt 25 a § avgiftsförordningen) (tkr)

Balanserat kapital	109 184
Årets kapitalförändring	-11 392
Ackumulerat kapital	97 792
Omsättning under året	320 674
Ack. kapital i procent av omsättning	30 %

Avgiftsfinansierad verksamhet (tkr)

Verksamhet	Över-/underskott t.o.m. 2018	Över-/underskott 2019	Intäkter 2020	Kostnader 2020	Över-/underskott 2020	Ack. över-/underskott, utgående 2020
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå						
Beställd utbildning	0	0	0	0	0	0
Uppdragsutbildning	39 247	-631	150 252	159 441	-9 189	29 427
Utbildning av studieavgiftsskyldiga studenter	0	0	24 781	24 781	0	0
Summa	39 247	-631	175 033	184 222	-9 189	29 427
Forskning och utbildning på forskarnivå						
Uppdragsforskning	78 203	-7 635	145 641	147 844	-2 203	68 365
Summa	78 203	-7 635	145 641	147 844	-2 203	68 365
Verksamhet där full kostnadstäckning inte gäller						
Högskoleprovet	-525	-475	595	1 071	-476	-1 476
Biljett- eller programintäkter	0	0	0	0	0	0
Inträde till museum ¹	0	0	35	35	0	0
Upplåtande av bostadslägenhet – utbytesprogram och gästforskare	-4 935	-594	18 038	17 711	327	-5 202
Summa	-5 460	-1 069	18 668	18 817	-149	-6 678
Övrigt						
Övrigt, Ladokkonsortiet ²	3 917	2 778	96 000	90 046	5 954	12 648
Övrigt, uthyrning av universitetets lokaler	0	0	43 871	43 871	0	0
Summa	3 917	2 778	139 871	133 917	5 954	12 648

Tabell enligt regleringsbrev.

¹ Universitetet, vars museer huvudsakligen är finansierade av statsanslag och bidrag, har enligt regleringsbrev rätt att ta ut avgifter för inträde till museum. Då avgifter enbart utgör en ringa del av den totala finansieringen redovisas inte verksamheternas totala kostnader i denna tabell. Kostnader har därför satts lika med intäkter för att inte ge en missvisande bild av utgående ack. underskott.

² Umeå universitets intäkts- och kostnadsandel ingår i beloppen.

Tjänsteexport ingår med 619 tkr i intäkterna för Uppdragsutbildning, 8 559 tkr för Uppdragsforskning och 24 781 tkr för Utbildning av studieavgiftsskyldiga studenter.

Kommentarer till majoriteten av den avgiftsbelagda verksamheten i tabellen ovan återfinns under respektive avsnitt i redovisningen.

Not 3. Intäkter av bidrag

Bidragsintäkterna har ökat med 48 mnkr, vilket motsvarar en ökning med 5 procent jämfört med 2019. Intäkternas storlek beror dels på erhållna bidrag och hur mycket av dessa som vidareförmedlats, dels på gjorda periodiseringar. Bidragsintäkter periodiseras för att motsvara förbrukning.

Under 2020 har *erhållna bidrag* ökat med 62 mnkr (+5 procent) jämfört med 2019. Andelen bidrag som vidareförmedlas har ökat med 8 mnkr (+6 procent). För uppgift om erhållna bidrag, se avsnittet *Bidragsfinansierad forskning*, tabell 36 och diagram 9.

Not 4. Finansiella intäkter

Finansiella intäkter har halverats jämfört med föregående år. De uppgår till 1 mnkr och består främst av valutakursvinster. Ränteläget med nollränta hos Riksgäldskontoret innebär att inga ränteintäkter erhålls varken för lån till anläggningstillgångar, som varit fallet med tidigare års negativ ränta, eller på universitetets räntekonto.

Not 5. Kostnader för personal

Kostnader för personal har ökat med 148 mnkr (+5 procent). Lönekostnader, exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal, uppgår till 1 875 mnkr (1 781 mnkr 2019), vilket är en ökning med 5 procent. I kostnader för personal ingår periodiserad löneökning med 1,8 procent på lönesumman för perioden oktober–december. Personalkostnaderna har ökat främst på grund av ett ökat antal helårsarbetare och lönerevision men även på grund av stigande kostnader för tjänstepensionspremier och kostnader för sparade semesterdagar. Av lönesumman avser 66 mnkr arvoden till styrelser, kommittéer och ej anställd personal (uppdragstagare). År 2019 uppgick motsvarande arvoden till 73 mnkr, vilket är en minskning med -10 procent.

Not 6. Kostnader för lokaler

	2020	2019
Hyror	435 771	425 418
Driftskostnader (el, värme, kyla, vatten som inte ingår i hyror)	20 429	23 493
Renhållning och övriga driftskostnader	6 965	9 477
Summa lokalkostnader	463 165	458 388

I tabellen nedan specificerats lokalkostnader enligt SUHF:s rekommendation om lokalkostnader vid universitet och högskolor. Fler poster relaterade till lokaler medräknas än vad som ingår under lokalkostnader i resultaträkningen. Samtliga poster nedan är exklusive student- och gästforskarbostäder.

	2020	2019
Lokalhyra	418 060	408 030
Mediekostnad som inte ingår i hyra	20 429	23 493
Kostnader för reparation och underhåll av lokaler	2 068	3 795
Avskrivningskostnader förbättringsutgift på annans fastighet	35 829	36 325
Kostnader för lokalvård	44 375	47 654
Kostnader för bevakning	3 251	2 411
Kostnader för larm och skalskydd	6 531	5 364
Kostnader för lokaltillbehör och övriga lokalkostnader	1 742	2 082
Avgår: externa hyresintäkter och externa intäkter för såld lokalvård	-44 650	-49 290
Summa lokalkostnader	487 635	479 864
Area, kvm LOA vid årets utgång, exklusive student- och gästforskarbostäder och externt uthyrda lokaler	233 273 kvm	242 675 kvm
Genomsnittlig lokalkostnad (kr/kvm LOA)	2 090 kr/kvm	1 977 kr/kvm

Not 7. Övriga driftskostnader

Övriga driftskostnader har minskat med 64 mnkr (-6 procent) jämfört med föregående år. Främsta anledningen är pandemin som medfört minskade resekostnader med 68 mnkr (-77 procent) jämfört med 2019. Även kostnader för konferensavgifter och representation har minskat markant av samma anledning. Kostnader för elektroniska medier samt publiceringsavgifter har sammantaget ökat med 15 mnkr (+39 procent) jämfört med fjolåret. Även förbrukningsvaror, främst för laborativ verksamhet, har en kostnadsökning med 11 mnkr (+14 procent) jämfört med föregående år.

Driftskostnader för Ladokkonsortiet och it-stöd och systemutveckling (ITS) ingår med 24 mnkr (30 mnkr 2019). I övriga driftskostnader ingår även överföring till Region Västerbotten med totalt 353 mnkr (345 mnkr 2019) som ersättning för klinisk utbildning och forskning.

Not 8. Finansiella kostnader

De finansiella kostnaderna uppgår till 0,8 mnkr (5,2 mnkr 2019). Nollränta under året har inneburit kraftigt minskade räntekostnader. Fjolårets negativa ränta medförde räntekostnader kopplade till universitetets räntekonto. De finansiella kostnaderna 2020 består främst av valutakursförluster samt övriga bank- och räntekostnader.

Not 9. Avskrivningar och nedskrivningar

Avskrivningar och nedskrivningar uppgår totalt till 208 mnkr, varav avskrivningar inom Ladokkonsortiet ingår med 51 mnkr (53 mnkr 2019). Kostnaden för avskrivningar och nedskrivningar är 14 mnkr lägre (-6 procent) jämfört med 2019. Avskrivning av maskiner, inventarier och installationer är 9 mnkr lägre än föregående år, avskrivning på förbättringsutgifter på annans fastighet 4 mnkr lägre och på immateriella anläggningstillgångar 1 mnkr lägre.

Not 10. Resultat från andelar i hel- och delägda företag

Enligt ändrade redovisningsprinciper från och med 2020, enligt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, ska resultat från andelar i hel- och delägda företag inte längre ingå i universitetets resultaträkning. Från och med 2020 ska andelar i hel- och delägda bolag redovisas enligt anskaffningsvärdemetoden, vilket innebär att inget kommer att redovisas under resultaträkningsposten resultat från andelar i hel- och delägda företag. Se Tilläggsupplysningar, under avsnittet om holdingbolaget, samt noterna 19 och 26.

Not 11. Medel som erhålls från myndigheter för finansiering av bidrag

Erhållna medel från	2020	2019
Vetenskapsrådet	35 218	28 262
Kammarkollegiet	11 355	8 092
Vinnova	9 806	9 382
Formas	6 207	9 368
Universitets- och högskolerådet	5 929	6 862
Statens skolverk	5 310	4 196
Svenska institutet	5 237	5 494
Tillväxtverket	4 429	4 227
Forte	3 541	4 086
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	2 902	1 783
Övriga myndigheter	7 958	8 705
Summa erhållna medel från myndigheter för finansiering av bidrag	97 892	90 457

Not 12. Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag

Erhållna medel från	2020	2019
Stiftelser m.m. tillhörande den statliga sektorn	3 060	4 651
Stiftelser förvaldade av Umeå universitet	2 517	2 548
Kommuner och landsting	560	2 267
Privata företag	116	802
Övriga privata sektorn	36 169	30 902
EU:s institutioner	499	1 093
Övriga internationella organisationer	7 191	8 096
Summa erhållna medel	50 112	50 359

Not 13. Lämnade bidrag

Lämnade bidrag till	2020	2019
Universitet och högskolor	100 578	106 297
Andra statliga myndigheter	4 342	5 835
Kommuner och landsting	11 772	11 491
Svenska företag	5 075	6 689
Övriga organisationer och ideella föreningar	5 633	3 563
Utländska organisationer och företag	15 301	12 135
Stipendier till privatpersoner	41 390	36 893
Summa lämnade bidrag	184 091	182 903

Not 14. Årets kapitalförändring

	2020	2019
Grundutbildning		
- Anslag	62 122	53 497
- Bidrag	-2 109	-245
- Uppdrag	-9 189	-631
Summa	50 824	52 621
Forskning/forskarutbildning		
- Anslag	59 161	-3 364
- Bidrag	-3 147	-6 671
- Uppdrag	-2 203	-7 635
- Hel-/delägda företag	0	105
Summa	53 811	-17 565
Summa årets kapitalförändring	104 635	35 056

Se även not 26 Myndighetskapital.

Not 15. Balanserade utgifter för utveckling

Under året har immateriella anläggningstillgångar för egen utveckling av it-system gjorts enligt de anvisningar som gäller fr.o.m. 2002. Dessa avser till största del utvecklingskostnader hos Ladokkonsortiet för studieadministrativa system.

	2020-12-31	2019-12-31
IB anskaffningsvärde	449 860	446 192
Årets anskaffning	55 975	51 698
Utrangering	0	-48 030
UB anskaffningsvärde	505 835	449 860
IB ackumulerade avskrivningar	-313 387	-308 362
Årets avskrivningar	-51 381	-52 968
Utrangering	0	47 943
UB avskrivningar	-364 768	-313 387
Bokfört värde	141 067	136 473

Not 16. Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar

Posten består av licenser för it-system.

	2020-12-31	2019-12-31
IB anskaffningsvärde	27 662	21 494
Årets anskaffning	2 166	6 270
Utrangering	-3 974	-102
Överflyttning	426	0
UB anskaffningsvärde	26 280	27 662
IB ackumulerade avskrivningar	-21 653	-20 286
Årets avskrivningar	-2 325	-1 469
Utrangering	3 974	102
UB avskrivningar	-20 004	-21 653
Bokfört värde	6 276	6 009

Not 17. Förbättringsutgifter på annans fastighet

Det bokförda värdet av förbättringsutgifter på annans fastighet har ökat med 9 mnkr (+6 procent) under året. Pågående nyanläggningar redovisas som förbättringsutgifter på annans fastighet.

	2020-12-31	2019-12-31
IB anskaffningsvärde	500 212	460 910
Årets anskaffningar	44 761	60 524
Utrangering	-1 468	-21 222
UB anskaffningsvärde	543 505	500 212
IB ackumulerade avskrivningar	-341 802	-323 102
Årets avskrivningar	-35 829	-36 325
Utrangering	1 372	17 625
UB ackumulerade avskrivningar	-376 259	-341 802
Bokfört värde	167 246	158 410

Not 18. Maskiner, inventarier, installationer m.m.

Det bokförda värdet på universitetets maskiner, inventarier och installationer har ökat med 12 mnkr under året (+4 procent).

	2020-12-31	2019-12-31
IB anskaffningsvärde	1 519 409	1 481 964
Årets anskaffningar	128 047	115 069
Utrangering	-43 686	-69 515
Försäljning	-867	-8 157
Överflyttade	2 958	48
UB anskaffningsvärde	1 605 861	1 519 409
IB ack. avskrivningar	-1 199 493	-1 148 878
Årets avskrivningar	-117 333	-126 599
Utrangering	42 166	67 843
Försäljning	864	8 130
Överflyttade och korrigerade avskrivningar	2	11
UB avskrivningar	-1 273 794	-1 199 493
Bokfört värde	332 067	319 916
IB Konst	2 584	2 488
Årets anskaffning	0	96
Utrangering	0	0
Årets UB	2 584	2 584
UB Bokfört värde maskiner, inventarier, installationer m.m.	334 651	322 500

Not 19. Andelar i hel- och delägda företag

Universitetet övertog Umeå universitet Holding AB, holdingbolaget vid Umeå universitet, från Närings- och handelsdepartementet per den 1 januari 1998. Samtliga aktier i bolaget ägs av Umeå universitet. Holdingbolagets resultat har tidigare år värderats enligt kapitalandelsmetoden. Från och med 2020 ska andelar i hel- och delägda bolag istället redovisas enligt anskaffningsvärdemetoden enligt ändrade redovisningsprinciper från och med 2020, enligt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Tidigare års jämförelsetal har inte justerats utifrån detta utan redovisas som tidigare.

Det kapitaltillskott som tidigare år betalats ut av Kammarkollegiet direkt till holdingbolaget har från och med 2020 betalats ut till universitetet för vidareförmedling till bolaget. Under 2020 har universitetet därför erhållit ett anslag 2:65 ap. 42 Idébanksmedel om 1 000 tkr. Universitetet har bemyndigats att under 2020 utbetala dessa idébanksmedel som ett kapitaltillskott till holdingbolaget.

I samband med utbetalning till holdingbolaget redovisas det i balansräkningen som *andelar i hel- och delägda företag, årets anskaffning*. Under året har hela summan betalats ut till holdingbolaget som ett kapitaltillskott. I samband med årsbokslut har värdet i balansräkningen av *Andelar i hel- och delägda bolag* jämförts med holdingbolagets egna kapital. Då bolagets egna kapital är högre än universitetets bokförda värde har, till skillnad från tidigare år, ingenting bokförts utifrån bolagets resultat.

	2020-12-31	2019-12-31
IB andelar i hel och delägda företag	13 914	12 809
Resultat innevarande år	0	105
Årets anskaffning (kapitaltillskott)	1 000	1 000
UB Bokfört värde	14 914	13 914
Antal andelar bundna 3 000		
Nominellt värde, 3 000 × 100 kr	300	300

Not 20. Varulager

Varulagret består till största del av varor hos Kemiförrådet samt profilprodukter tillhörande Kommunikationsenheten och Bildmuseet.

	2020-12-31	2019-12-31
IB värde av varulager	1 955	1 724
Årets förändring av varulager	108	231
Bokfört värde	2 063	1 955

Not 21. Övriga kortfristiga fordringar

Fordran består främst av lönerelaterade fordringar gentemot anställda.

	2020-12-31	2019-12-31
IB Övriga fordringar	476	146
Årets förändring	-405	330
Bokfört värde	71	476

Not 22. Periodavgränsningsposter

Upplupna (förväntade) bidrag från statliga bidragsgivare har ökat med 10 mnkr (+15 procent), och förväntade bidrag från icke-statliga bidragsgivare har ökat med 21 mnkr (+20 procent). De största upplupna bidragen är gentemot Wallenbergstiftelserna (72 mnkr), Sveriges lantbruksuniversitet (23 mnkr), Tillväxtverket (11 mnkr) och EU-program (11 mnkr).

	2020-12-31	2019-12-31
Förutbetalda lokalkostnader	100 972	104 180
Övriga förutbetalda kostnader	23 011	24 700
Summa förutbetalda kostnader	123 983	128 880
Upplupna bidrag från statliga myndigheter	72 508	62 886
Upplupna bidrag från icke-statliga finansiärer	128 697	107 364
Summa upplupna bidragsintäkter	201 205	170 250
Upplupna intäkter från statliga myndigheter	14 088	4 511
Upplupna intäkter från icke-statliga finansiärer	975	1 646
Övriga upplupna intäkter	15 063	6 157

Not 23. Avräkning med statsverket

	2020-12-31	2019-12-31
Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	0	0
Redovisat mot anslag	3 030 482	2 935 807
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-3 030 482	-2 935 807
Återbetalning av anslagsmedel	0	0
Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	0	0
Saldo avräkning med statsverket	0	0

Not 24. Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret

Behållning på räntekonto i Riksgälden uppgick vid bokslutet till 2 025 mnkr. Viktiga faktorer för utvecklingen av tillgodohavandet är omfattningen av erhållna bidrag samt investeringar i kombination med kravet på lånefinansiering av anläggningstillgångar. Kortsiktigt likviditetsbehov, beräknat som skillnaden mellan kortfristiga fordringar och skulder, uppgår till 97 842 tkr (193 851 tkr 2019). Universitetets kredit på räntekontot är borttagen från och med 2015.

Not 25. Kassa och bank

På bank finns tillgodohavanden i euro som ska vidareförmedlas till samarbetspartner i EU-projekt.

	2020-12-31	2019-12-31
Donationsmedel placerade på eurokonto	1 443	20 801
Ränta eurokonto	0	0

Not 26. Myndighetskaptal

Förändring av myndighetskaptal (tkr)

	Statskapital		Balanserad kapitalförändring			Kapitalförändring enligt resultaträkningen	Summa
	Kultur-tillgångar	Umeå universitet Holding AB	Anslagsfinansierad verksamhet	Avgiftsbelagd verksamhet	Bidragsfinansierad verksamhet		
Utgående balans 2019	2 184	13 809	650 689	120 873	28 003		815 558
A. Ingående balans 2020	2 184	13 809	650 689	120 873	28 003		815 558
<i>Föregående års kapitalförändring</i>			38 583	3 389	-6 917	-35 055	0
Kapitaltillskott holdingbolag		1 000					1 000
Resultat holdingbolag 2019, omfört från balanserat kapital till statskapital		105		-105			0
Årets kapitalförändring			102 633	7 258	-5 256		104 635
B. Summa årets förändring	0	1 105	102 633	7 153	-5 256		105 635
C. Utgående balans 2020	2 184	14 914	753 322	128 026	22 747		921 193

Enligt ändrade redovisningsprinciper från och med 2020, enligt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, ska resultat från andelar i hel- och delägda företag inte längre ingå i universitetets resultaträkning. Jämförelsevärden för utgående balans 2019 har inte justerats utifrån detta utan redovisas på samma sätt som i årsredovisningen för 2019. I utgående balans 2019 och ingående balans 2020 ingår därför 105 tkr hänförliga till resultat från andelar i hel- och delägda bolag för år 2019.

Kapitalförändring per område (tkr)

Verksamhetsgren	Balanserad kapitalförändring (A)	Årets kapitalförändring (B)	Summa (A+B)
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå			
Utbildning enligt uppdrag i regleringsbrev	343 387	60 013	403 400
Uppdragsverksamhet	38 616	-9 189	29 427
Summa	382 003	50 824	432 827
Forskning/konstnärligt utvecklingsarbete/ utbildning på forskarnivå			
Forskning och utbildning på forskarnivå	346 889	56 014	402 903
Uppdragsverksamhet	70 568	-2 203	68 365
Summa	417 457	53 811	471 268
Universitetet totalt	799 460	104 635	904 095

Kapitalförändring per område redovisas exklusive statskapital i tabellen ovan.

Kommentar om myndighetskaptal

Det sammanlagda myndighetskaptalet inklusive statskapital är 921 miljoner kronor, vilket motsvarar 20,3 procent av 2020 års kostnader (2019: 18,2 procent).

Myndighetskaptalet har uppstått under en lång rad av år. En orsak till att myndighetskaptal uppstått är att det tar tid att rekrytera lärare till beslutade satsningar. En annan orsak till myndighetskaptalens uppkomst är att institutioner och enheter behöver ett kapital för att kunna hantera de intäktsminskningar och kostnadsökningar som uppstår inom verksamheten. Universitetsstyrelsen har fastställt att målet för universitetets myndighetskaptal varje år under perioden 2015–2020 ska ligga i intervallet 9–15 procent av årets kostnader.

Mot bakgrund av ovanstående och universitetsstyrelsens beslutade mål att universitetet i så hög grad som möjligt årligen ska nyttja tillgängliga resurser till att bedriva utbildning och forskning av hög kvalitet har Umeå universitet vidtagit flera åtgärder. Bland annat beslutade rektor i december 2018 att för fakulteter, Lärarhögskolan, Universitetsförvaltning och Universitetsbibliotek med myndighetskaptal över vissa nivåer per verksamhetsgren genomföra ett indrag till universitetsgemensam nivå motsvarande 10 procent av årligt positivt resultat från och med 2019 och framåt. I april 2020 beslutade rektor vidare att genomföra en forskningssatsning tillsammans med fakulteterna för åren 2020–2024. Totalt omfattar denna satsning 135 miljoner kronor, och en målsättning med satsningen är att öka antalet forskare och forskarstuderande på Umeå universitet. Respektive fakultet ska besluta om inriktning på sin forskningssatsning. Beslutet innefattar även att universitetsgemensamma insatser ska genomföras inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Utifrån bakgrunden att all verksamhet sedan mars 2020 har haft att hantera en pandemi, har det funnits svårigheter att styra ekonomi på respektive institution och enhet. Pandemin har inneburit minskade kostnader för resor, svårigheter att rekrytera, tillkommande medel från regeringen med mera. Mot bakgrund av det omfattande arbete chefer och anställda genomfört på grund av pandemin, beslutade rektor i december 2020 att inget indrag av positivt resultat genomförs för verksamhetsåret 2020.

Vid universitetet finns cirka 200 redovisningsenheter (organisationsenheter) där balanserat kapital av varierande omfattning finns.

Mot bakgrund av ovanstående redovisning anholder Umeå universitet om att myndighetskapalet per den 31 december 2020 i sin helhet får balanseras till räkenskapsåret.

Not 27. Avsättningar

Som avsättningar har bokförts pensionsförmåner som bekostas av universitetet. Under året har även avsättning gjorts för kompetensåtgärder. Kostnader för kompetensåtgärder har under året varit lägre än årets avsättning, vilket gjort att avsättningen ökat totalt sett. Avsättningen 2021 beräknas uppgå till 5,9 mnkr, varav cirka 4,5 mnkr bedöms komma att användas för kompetensåtgärder under 2021. Detta gör att den totala avsättningen för kompetensåtgärder beräknas öka med 1,4 mnkr.

Avsättningar för pensioner	2020-12-31	2019-12-31
Ingående avsättning pensioner	35 410	35 577
Årets pensionskostnad	8 449	12 758
Årets pensionsutbetalningar	-13 909	-12 925
Utgående avsättning pensioner	29 950	35 410
Övriga avsättningar	2020-12-31	2019-12-31
IB Avsättning för kompetensåtgärder	25 069	26 463
Årets avsättning	1 795	-1 394
Utgående avsättning kompetensåtgärder	26 864	25 069
IB avsättning kvittblivning strålningskällor	2 662	1 793
Årets avsättning	0	869
Utgående avsättning kvittblivning strålningskällor	2 662	2 662
Utgående övriga avsättningar	29 526	27 731

Not 28. Lån i Riksgäldskontoret

Samtliga lån hos RGK är s.k. avistalån. Låneramen uppgick under första halvåret till 648 mnkr men blev sänkt till 633 mnkr genom regeringsbeslut den 2 juli 2020.

	2020-12-31	2019-12-31
Ingående skuld	501 926	536 320
Under året upptagna lån	290 081	153 094
Årets amorteringar	-180 708	-187 488
Utgående skuld (utnyttjad låneram)	611 299	501 926
Beviljad låneram	633 000	618 000

Not 29. Kortfristiga skulder till andra myndigheter

Kortfristiga skulder till andra myndigheter har ökat med 14 mnkr (+15 procent) jämfört med den 31 december 2019. Skulderna består till övervägande del av arbetsgivaravgifter och leverantörsskulder till andra statliga myndigheter men även av moms och löneskatt. Det är leverantörsskulderna som står för den största ökningen.

Not 30. Leverantörsskulder

Leverantörsskulder per den 31 december 2020 är 91 mnkr lägre (-62 procent) jämfört med föregående årsbokslut. Anledningen är att universitetet följer Riksgäldens rekommendation till alla statliga myndigheter om att betala sina leverantörsfakturer före sista betalningsdag. Detta för att bidra till en lättnad, likviditetsmässigt, för företag och organisationer under rådande pandemi.

Not 31. Övriga kortfristiga skulder

Av övriga kortfristiga skulder avser 50 mnkr preliminär skatt avseende löner och 1,4 mnkr skuld till samarbetspartner i EU-projekt. Skulderna är 15 mnkr lägre (-22 procent) jämfört med föregående årsbokslut, vilket främst förklaras av att skulden till samarbetspartner är lägre.

Not 32. Periodavgränsningsposter

	2020-12-31	2019-12-31
Upplupna löner och semesterlöner inkl. sociala avgifter	199 484	179 889
Övriga upplupna kostnader	35 418	8 924
Summa upplupna kostnader	234 902	188 813
Oförbrukade bidrag från statliga myndigheter	678 359	593 642
Oförbrukade bidrag från övriga	336 261	328 701
Summa oförbrukade bidrag	1 014 620	922 343
Varav för finansiering av oavskrivna anläggningstillgångar	70 176	68 340
Förutbetalda intäkter, studieavgifter	1 874	1 859
Förutbetalda intäkter, uppdragsutbildning/forskning	76 983	53 212
Förutbetalda intäkter, övriga avgifter	0	440
Förutbetalda hyresintäkter	14 495	13 801
Summa förutbetalda intäkter	93 352	69 312

Ökningen av upplupna kostnader är hänförlig till ersättningar för klinisk utbildning och forskning som vid årsbokslut ännu inte fakturerats av Region Västerbotten och därför bokats upp som periodiserad kostnad.

Oförbrukade bidrag inom grundutbildning uppgår per den 31 december till 64 820 tkr (47 854 tkr 2019) och inom forskning/forskarutbildning till 949 800 tkr (874 489 tkr 2019).

Oförbrukade bidrag som är bundna för finansiering av anläggningstillgångar uppgår vid årsskiftet till 70 mnkr (68 mnkr 2019).

Förbrukningstakten för bidrag från statliga myndigheter ska redovisas. Metoden innebär en schablonberäkning av genomsnittlig omsättningshastighet/förbrukningstakt. Förbrukningstakten för bidragsverksamhet med statlig finansiering bedöms sammantaget vara linjär. Oförbrukade bidrag från statliga myndigheter förväntas tas i anspråk inom nedanstående tidsintervall.

	2020-12-31	2019-12-31
Inom tre månader	165 732	151 596
Mer än tre månader till ett år	497 197	442 046
Mer än ett år till tre år	15 430	0
Mer än tre år	0	0
Summa	678 359	593 642

Not 33. Övriga ansvarsförbindelser

Universitetet har ansvarsförbindelser gentemot Akademiska Hus till ett sammanlagt värde av 36,5 mnkr. Den största ansvarsförbindelsen avser ett hyresavtal gällande Stadsliden 6:6. Om uppsägning för avflyttning sker från Umeå universitets sida till den 31 oktober 2031 ansvarar universitetet ekonomiskt för 35 mnkr (halva restvärdet).

Universitetet har även en ansvarsförbindelse gentemot Kustbevakningen på 12,1 mnkr. Det är en överenskommelse gällande finansiering av ombyggnad av ett fartyg. Fartyget tillhör Kustbevakningen som anpassar fartyget för sin miljöskyddsverksamhet, och samtidigt får universitetet möjlighet att ordna förbättrade utrymmen för forskning. Under en tioårsperiod ska universitetet betala en årlig ersättning. Om universitetet säger upp avtalet inom tioårsperioden ska universitetet betala den del av investeringskostnaden som ännu inte betalats. Totalt uppgår kostnaden för ombyggnation och anpassning till 12,1 mnkr. Ansvarsförbindelsen vid bokslutsdatum motsvarar hela kostnaden.

Uppgifter om styrelsen

Enligt 7 kap. 2 § i SFS 2000:605 ska myndigheten i årsredovisningen redovisa de skattepliktiga ersättningar och andra förmåner som betalats under räkenskapsåret samt de framtida åtaganden som avtalats för var och en av ledamöterna i myndighetens styrelse, de ledamöter i myndighetens råd som utsetts av regeringen samt de ledande befattningshavare vid myndigheten som utsetts av regeringen. För dessa personer ska myndigheten också uppgge uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter samt uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag.

Namn	Period	Ersättning (kr) ¹	Andra uppdrag som styrelse- eller rådsledamot ²
Ledamöter utsedda av regeringen			
Chris Heister Ordförande F.d. landshövding Ordförande i universitetsstyrelsens revisionsutskott 200501– 200601	200101– 201231	66 000	Riksbanksfullmäktige, ledamot Kommittén för kliniska studier, Vetenskapsrådet, ordförande Svenska Taxiförbundets service AB, ordförande
Lars Lustig Vice ordförande samt ordförande i universitetsstyrelsens budgetkommitté Länsråd	200101– 201231	46 000	
Karin Bodin Vd Polarbrödsgruppen	200501– 201231	14 000	Ordförande Polarbröd AB, ledamot, Polarbrödsgruppen AB, ledamot, Polarrenen AB, ledamot, Sveriges bagare och konditorer AB, ledamot, Di Luca & Di Luca AB, ledamot
Barbara Cannon FD, professor	200101– 200430	14 000	
Mohammad Fazlhashemi FD, professor	200101– 201231	28 000	
Sophia Hober FD, professor	200101– 200430	14 000	Vencom AB, ledamot, Improva AB, ledamot Hotell BirgerJarl AB, ledamot Hotell Tegnérslunden AB, ledamot Atlas Antibodies AB, ledamot, Karolinska Institutets konsistorium (universitetsstyrelse), ledamot
Amy Loutfi ³ FD, professor	200101– 201231	56 000	NeuroLearn AB, ledamot
Pär Lärkeryd Ordförande i universitetsstyrelsens revisionsutskott fr.om. 200602 Koncernchef och vd Norra Skog	200501– 201231	23 000	Länsförsäkringar Västerbotten, ledamot, Lärkeryd Management AB, ordförande, Norra Skogs dotterbolag, ordförande
Lars Stenlund Ordförande i universitetsstyrelsens revisionsutskott t.o.m. 200430 FD, vd Vitec Software Group	200101– 200430	14 000	Umeå universitet Holding AB, ledamot, Treac AB, ledamot
Kerstin Sahlin FD, professor	200501– 201231	52 100	Kungliga Vetenskapsakademien, 3:e vice ordförande, NTA (Naturvetenskap och teknik för alla) Skolutveckling, ledamot, Tage Swahns stiftelse, ledamot, WASP-HS (THE Wallenberg AI, Autonomous Systems and Software Program – Humanities and Society), ordförande, NIFU (Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning), ledamot, SNS (Studieförbundet näringsliv och samhälle), vice ordförande förtroenderådet
Olle Stendahl MD, professor emeritus	200101– 201231	28 000	Vetenskapsrådets kommitté för klinisk behandlingsforskning, ordförande, Stiftelsen Nya Munken Friskola, ledamot

Namn	Period	Ersättning (kr) ¹	Andra uppdrag som styrelse- eller rådsledamot ²
Rektor			
Hans Adolfsson FD, professor ⁴	200101– 201231	1 566 720	Umeå universitet Holding AB, ordförande Huvudmannarådet för Knut och Alice Wallenbergs stiftelse (KAW), ordförande IVA Nord, ledamot, Länsstyrelsen i Västerbottens insynsråd, ledamot, Strukturfondspartnerskapet i Övre Norrland, ledamot, Rådet för evidensbaserad miljöanalys, Formas, ledamot, Styrelsen för Sveriges Universitets- och Högskoleförbund, ledamot, Nationella samverkansgruppen för hälsa och Life Science, ledamot
Företrädare för lärarna			
Mats G Larsson FD, professor	200101– 201231	992 610	ReSpace AB, ordförande, Enmesh AB, ledamot, MG Larson AB, ordförande
Beatrice Melin MD, professor	200101– 201231	867 902	Kommittén för klinisk behandlingsforskning på vetenskapsrådet, ledamot, Mission assembly cancer för EU:s Horizon Europe, ledamot
Marie Wiberg FD, professor	200101– 201231	851 147	
Gruppsuppleanter			
Thomas Brännström MD, professor	200101– 201231	967 826	Regionala etikprövningsnämnden i Umeå, ledamot
Christer Nordlund FD, professor	200101– 201231	780 449	Ledamot i styrelsen för Swedish Collegium for Advanced Study (SCAS)
Företrädare för studenterna			
Victor Johansson	200701– 201231	14 014	Umeå naturvetar- och teknologkår, kårordförande (fr.o.m. 200701)
Hanna Lundin Jernberg	200101– 200630	14 000	Umeå studentkår, kårordförande (t.o.m. 200630), Individ- och familjenämnden, Umeå kommun, Folkuniversitetet, Stiftelsen Kursverksamheten vid Umeå universitet, ledamot
Adam Lindgren	200101– 200630	14 064	Umeå naturvetar- och teknologkår, vice talman
Axel Lundqvist	200101– 200630	14 000	Umeå Medicinska Studentkår, kårordförande (t.o.m. 200630), Ann It:ed AB, ordförande
Tine Riklund	200701– 201231	14 000	Umeå Medicinska Studentkår, kårordförande (fr.o.m. 200701)
Anton Öhrlund	200701– 201231	14 000	Umeå studentkår, kårordförande (fr.o.m. 200701)
Gruppsuppleanter			
Stina Alm	200101– 200630	274 024	Umeå Medicinska Studentkår
Erik Steinvall	200701– 201231	100 253	Umeå naturvetar- och teknologkår

1. Skattepliktiga arvoden till ledamöter utsedda av regeringen samt till företrädare för studenterna. Den ersättning som utgått 2020 till rektor, företrädare för lärarna samt företrädare för studenter anställda vid universitetet, avser lön för ordinarie arbete och inte ersättning för styrelseuppdrag.
2. Uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter samt uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag.
3. Amy Loutfis ersättning för 2019 betalades ut i februari 2020.
4. Om rektor Hans Adolfsson väljer att återinträda i sin professorsanställning vid Umeå universitet, erhåller han förmåner motsvarande vad som vid det tillfället erbjuds en prorektor som avslutar sitt prorektorsuppdrag, avseende tid för forsknings- och kompetensutveckling.

Styrelsens beslut om årsredovisning för 2020

Vi bedömer att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten har varit betryggande under den period som årsredovisningen avser.

Vi intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Styrelsen har den 19 februari 2021 fattat beslut om årsredovisning för 2020.

19 februari 2021

Chris Heister
Ordförande

Hans Adolfsson
Rektor

Lars Lustig
Vice ordförande

Karin Bodin

Mohammad Fazlhashemi

Amy Loutfi

Pär Lärkeryd

Olle Stendahl

Kerstin Sahlin

Mats G. Larson

Beatrice Melin

Marie Wiberg

Victor Johansson

Tine Riklund

Anton Öhrlund

UMEÅ UNIVERSITETS
ÅRSREDOVISNING 2020

Umeå universitet, SE-901 87 Umeå
Telefon 090-786 50 00, Fax 090-13 36 07
www.umu.se

FS 1.3.3-2613-20

UMEÅ UNIVERSITET